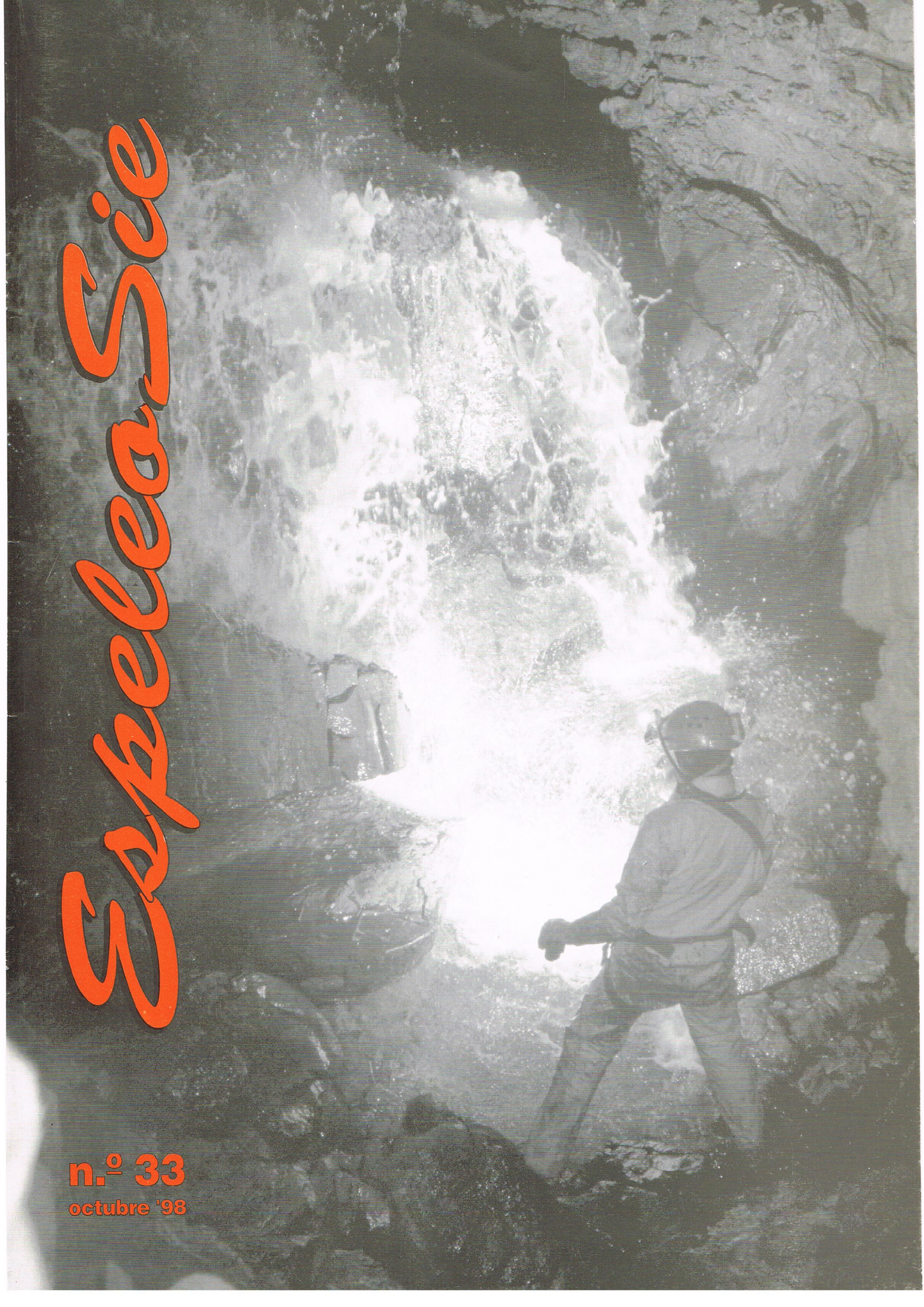

Espeleoa Sie

A black and white photograph of a person in a cave, illuminated by a bright light source, possibly a flashlight, creating a dramatic scene with water splashing. The person is wearing a helmet and a light-colored jacket, and is standing on a rocky ledge, looking towards the light. The cave walls are rugged and textured, and the overall atmosphere is mysterious and adventurous.

n.º 33
octubre '98

Butlletí d'Informació de la
Secció d'Investigacions
Espeleològiques del
Centre Excursionista
ÀLIGA
C/Viladomat, 152
08015 BARCELONA
Tel 93 454 40 56

REDACCIÓ

Lidia Albujar Vidal
Antoni Ferro Guitart
Josep Guarro Safont
J.C. Juderías i Sau
J.M. Latorre i Soler
Rosa Munté Espinet
Francesc Rubinat Aumedes
J.M. Victòria López

FOTOGRAFIA

PORTADA

Espelunga de Meyodiya
(Aragües del Puerto, Osca)
Foto SIE

Dep. legal B-612261/1970
Composició SIE
Impressió
Codi Gràfic, S.L.
Urgell 286
08036 Barcelona

La redacció no s'identifica,
necessàriament, amb el
contingut dels articles signats,
els quals són responsabilitat
del autors.

EDITORIAL

Han passat més de quatre anys des de la darrera aparició de la nostra revista *ESPELEOSIE*. A ben segur que és molt de temps, i més si es té en compte que en aquests anys s'ha fet força feina i molt interessant, amb la qual es podrien omplir moltes més pàgines de les que vénen a continuació, però alguna ja s'ha difós en altres mitjans i d'altres encara són en procés d'exploració i treball.

L'aparició d'aquest número coincideix amb la finalització de la commemoració del primer centnari de l'espeleologia a Catalunya. Han estat uns mesos on el col·lectiu espeleològic català ha pogut rememorar la seva història, des de l'històric descens de l'Avenc de Can Sadurní el 28 de desembre de 1897 per Mn Norbert Font i Sagué fins a les darreres expedicions del darrer estiu. La Federació Catalana d'Espeleologia i diferents grups espeleològics han organitzat tot un seguit d'actes per a l'ocasió, destacant potser per la seva envergadura l'organització del 7è Congrés Espanyol d'Espeleologia, event que va néixer a Barcelona l'any 1970 quan es va portar a terme la primera edició.

Tanmateix, enguany es commemora una altra efemèride, el cinquantè aniversari de la creació del GES del Cub Muntanyenc Barcelonés, grup espeleològic pioner a Catalunya i a l'Estat Espanyol. Aquest fet va marcar una inflexió en la nostra història, ja que la tònica de l'espeleologia catalana durant la primera meitat del segle era dictada per unes poques persones que s'erigien en protagonistes d'una tasca d'equip. La creació d'un col·lectiu identificat sota unes sigles fou un exemple abastament imitat i que consolidà definitivament la nostra espeleologia.

Ara, que tant es parla de la crisi del associacionisme, potser és l'hora de crear altres alternatives que s'adaptin millor al model de societat que vivim i al nou mil·lenni que estem a punt d'encetar, però sense deixar de tenir en compte que l'espeleologia és i serà una activitat del grup.

SIE

GRALLER DEL BOIXAGUER: L'ENTRESOLAT. (Montsec d'Ares)

Per Josep Guarro i J.C. Juderías

HISTÒRIA

L'any 1984 es va realitzar la primera temptativa per part de quatre membres de la secció d'accedir a aquesta xemeneia, situada a la galeria final del Graller del Boixaguer, emprant per a tal fi, una escala de doble fulla de 10 metres de llargada, amb la finalitat d'arribar al sostre i d'aquesta manera estalviar-nos l'escalada de la volta (1). En aquella ocasió es va poder apreciar que hi havia una xemeneia d'una alçada indeterminada, i degut a l'entretingut del transport de l'escala per la cavitat ja que es van estar més de dotze hores, es decidí que es tornaria més endavant. Passaren els anys i la pols va cobrir el secret d'aquesta taca situada al sostre, mantenint-se més que en secret, podríem dir que en l'oblit. Vàrem parlar amb en Francesc Rubinat, que va ésser un dels membres que va participar en tant curiosa sortida, per tal d'assabentar-nos de com va anar l'exploració, i aprofitant una visita a la cavitat ens va acabar de seduir la idea, per la qual cosa es va estudiar el millor itinerari per tal de superar la volta més còmodament, descartant per descomptat l'utilització de l'escala, portant-nos a utilitzar una barrinadora elèctrica i una plataforma.

L'escalada que vàrem fer està situada al principi de l'última rampa que baixa fins el llac, ara força visible degut a la corda que hi ha instal·lada en un "parabolts" per a la primera tirada de 26 metres i dos "parabolts" per al segon tram de 13 metres, fent l'ascensió un total de 39 metres.

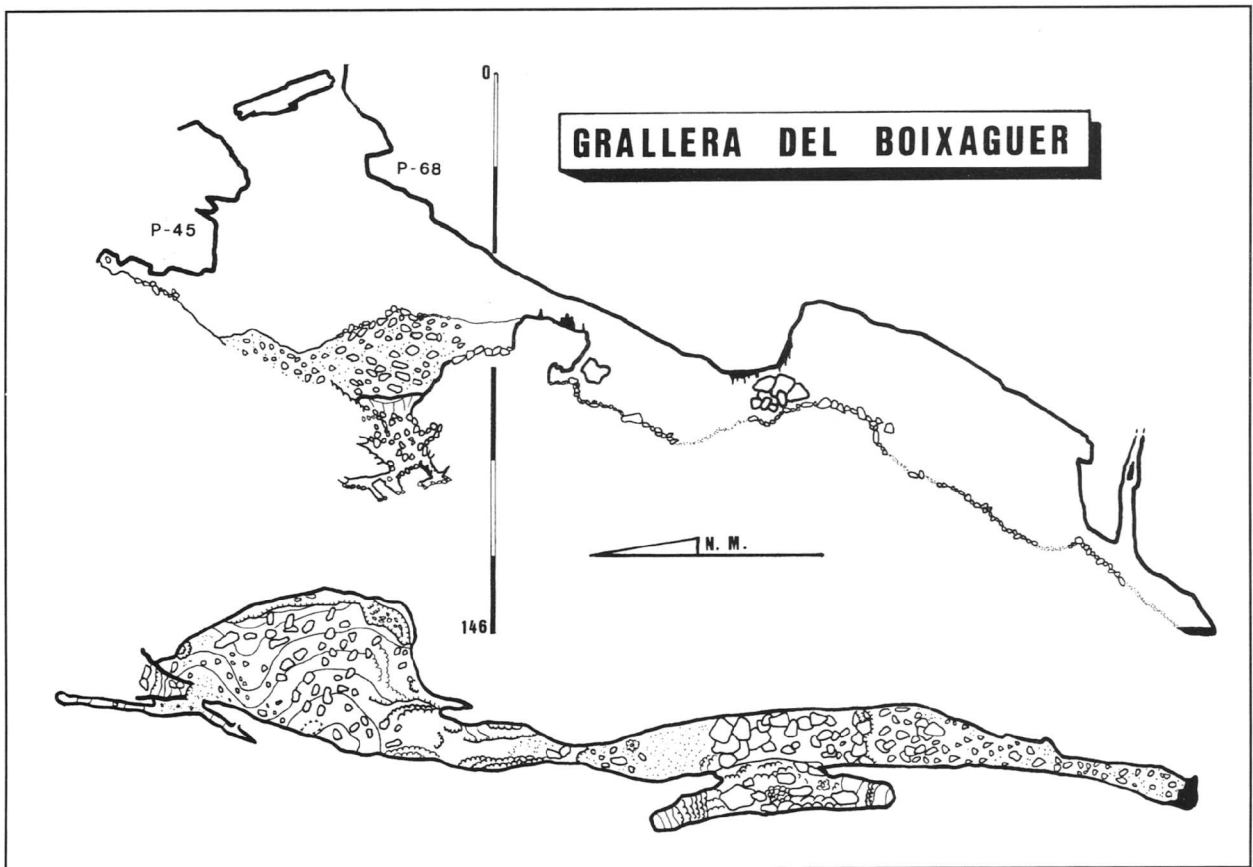
El dia 1 de maig del 1994, quatre companys ens trobarem a la base de la paret, aprofitant una colada vàrem pujar en lliure per tal de guanyar uns metres d'alçada, després es continuà clavant "spits" amb la barrinadora fins que s'acabaren les bateries, havent ja superat la volta del sostre i introduint-nos a l'interior de la xemeneia on la paret es fa més còmoda d'avançar, arribant així als 18 metres d'alçada, havent invertit un total de vuit hores des de la boca.

El següent diumenge 8/5/94 es continuà l'escalada fins arribar a un replà a +26 metres on ens vàrem reunir els tres components de la cordada junt amb el material, en aquest punt la secció de la xemeneia és més reduïda que a la base. Vam seguir pujant per la paret on hi ha una colada

ja que la roca és de millor qualitat i la col·locació dels "spits" ofereixen més seguretat. S'assoleix el sostre de la xemeneia als tretze metres des del replà. En aquest punt la continuació es converteix en una esquadra de quatre centímetres d'amplada. Ja de tornada, es procedí a fer la topografia del conducte a la vegada que es van fer algunes fotos del mateix. En la realització d'aquesta escalada hi van participar els següents membres de la secció: M.Garrido, J.Guarro, J.C.Juderías, J.Sabroso i en Nicolás, i s'han emprat una corda de 45 metres, 36 "spits" i 3 "parabolts", en total s'han invertit 19 hores entre les dues sortides per tal de realitzar l'escalada.

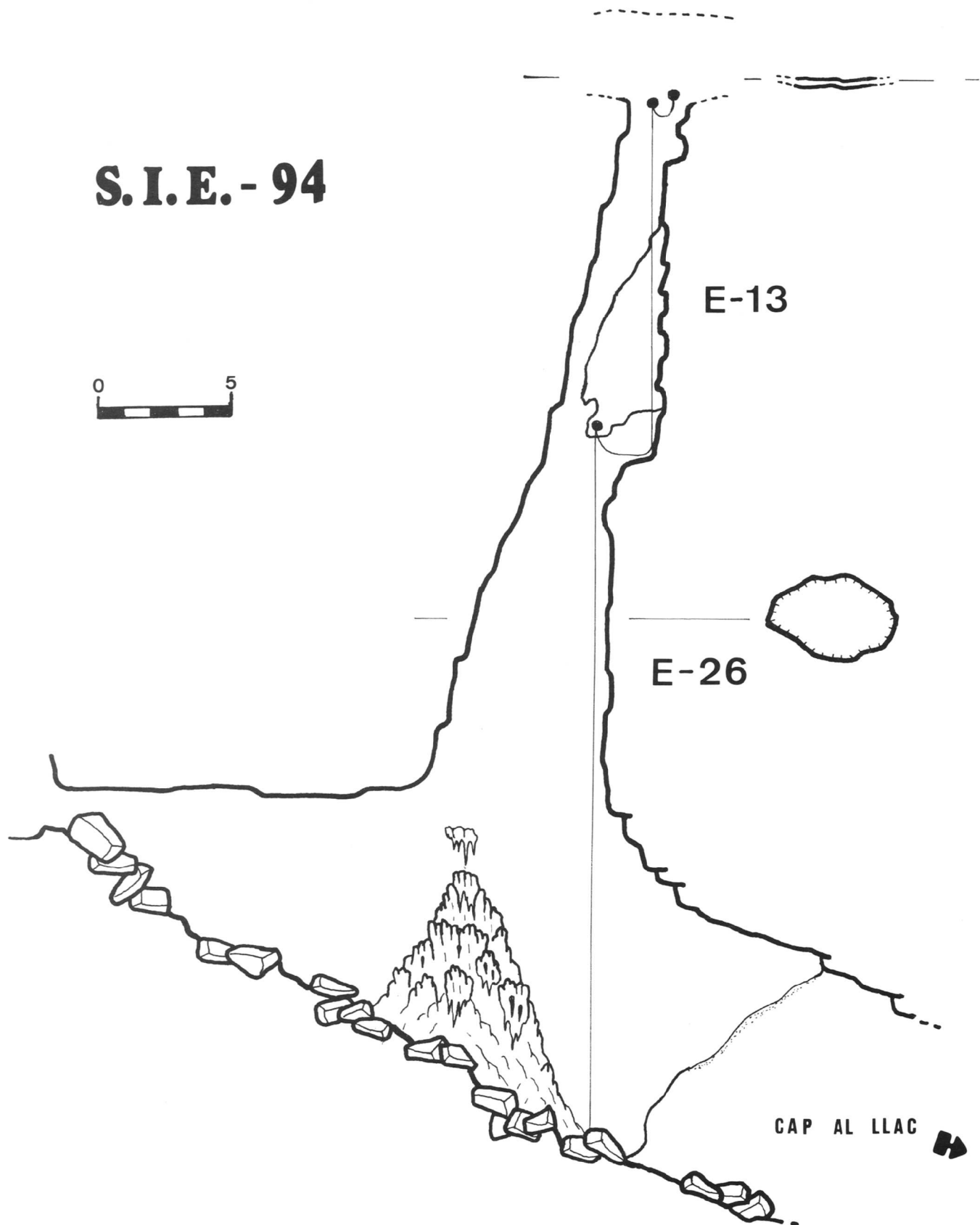
BIBLIOGRAFIA

- 1) CARDONA, Ferran. *Grans cavitats de Catalunya* volum 1. pag 124-127, inclou foto de l'escala.
- 2) BORRÀS, J.-MIÑARRO, J.M.-TALAVERA, F. *Catàleg espeleològic de Catalunya*. volum 3. Ed. Poliglota 1979.
- 3) ESCOLÀ, O. Sitjà, R. Romero, M. "El Graller del Boixaguer". *Espeleòleg* nº 11/12. pag 570-573. 1970.
- 4) ESCOLÀ, O. "Catálogo Espeleológico del Montsec". *Espeleòleg* nº 11/12. pp 453-541. 1970.
- 5) ESCOLÀ, O; RAVENTÓS, J.A.; ROMERO, M.; "Catálogo espeleológico de la sierra del Montsec (prov. de Lérida y Huesca)". *Comunic. 1º Congreso Nacional de espeleología*. pp 193-207. 1972.
- 6) S.A.S.-C.G.B. «Campañas Espeleológicas en la sierra del Montsec». *Cavernas* nº 9. pp. 276-340. 1968.
- 7) S.A.S.-C.G.B. "Dos importantes cavidades en el Montsec d'Ares: Grallera d'Alçamora y Grallera del Boixaguer" *Cavernas* nº 11. pp 23-24. 1969.

L'ENTRESOLAT

S.I.E. - 94

CAP AL LLAC

GRALLER LO COMÚ (A. RIBAGORÇA)

Per SIE

SITUACIÓ

Es troba situada al vessant nord de la Serra de Sant Gervàs, a la vora de la collada de Coma Llonga i del torrent dels Prats, en el lloc anomenat "Lo Comú".

Municipi: Adons.

Comarca: Alta Ribagorça.

Província: Lleida

Coordenades: long. 4° 31'10" lat: 42° 19' 24"

Altura s.n.m.: 1480 m.

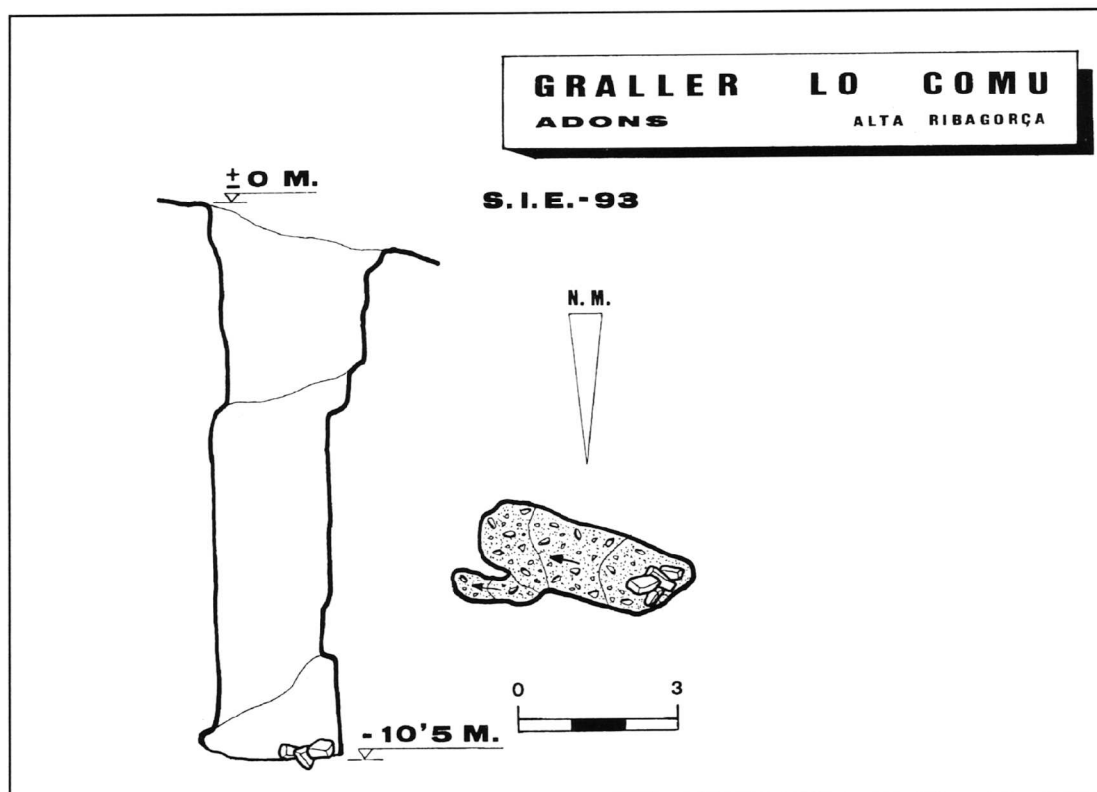
Fondària: 10'5 metres

LOCALITZACIÓ

Anant de la Pobla de Segur a el Pont de Suert per la carretera N-260, quant arribem al quilòmetre 335,360 trobem una desviació a l'esquerra que ens durà al poble d'Adons, seguirem per la pista fins arribar a la collada de Coma Llonga, punt on cal deixar el vehicle. A partir d'ací cal seguir a peu ja que no hi ha camí definit, anirem guanyant alçada en direcció al torrent dels Prats seguint pel rascler característic d'aquesta zona. Des del punt on es deixen els vehicles fins el Graller s'inverteixen uns 25 minuts.

DESCRIPCIÓ

La cavitat es troba al bell mig del rascler, la boca de 3 x 2 metres dona pas a un únic pou de 10'5 metres de fondària, essent aquesta la màxima fondària de la cavitat.

BREU HISTÒRIA D'UN INSECTE

FAMILIAR. Publicació de l'estudi sobre el Coleòpter *Oscadytes Rovirai* (Lagar, 1975)

Per J. Rovira

El Sr. Àngel Lagar, amic o col·laborador de la nostra Secció en temes de biospeleologia, ens ha fet arribar la publicació (2) de l'estudi definitiu d'aquest coleòpter, originalment recollit per membres de la SIE el 1973 a la cova del Hueso Santo, a Oncins, El Pueyo de Araguás, Osca.

L'estudi preliminar fou presentat pel Sr. Lagar a *EspeleoSie* l'any 1975 (1).

Es tracta del que en principi es va considerar una nova espècie i acabaria tractant-se d'un nou gènere, de gran interès entomològic.

La troballa d'uns petits restes d'un coleòpter desconegut, durant l'exploració portada a terme per tal d'aixecar la topografia de la cavitat, és el principi d'una desena de visites portades a terme en els anys següents per en Jaume Rovira, acompanyat en unes ocasions pel Sr. Àngel Lagar, altres vegades per membres de la SIE-CEA, o en solitari, amb l'objectiu de localitzar exemplars complets. Es posen trampes que només permeten la captura de 2 femelles senceres, que per la seva morfologia externa evidencien que es tracta d'una important troballa, però la manca de cap exemplar mascle dificulta la filiació taxonòmica, que tant sols era possible en aquells moments amb l'anàlisi de la genitàlia masculina.

Mentrestant, els especialistes han anat relacionant al *Oscadytes* amb diverses tribus de Pterostichidae, segons els coneixements disponibles a cada moment. Lagar a l'estudi preliminar publicat a *EspeleoSie* (1975) el relaciona amb els Sphodrini; Vives & Vives a la *Nouvelle Revue d'entomologie* (1982) amb els Pterostichini; Jeanne & Zaballo a la Société Linnéenne de Bordeaux (1986) amb els Molopini.

Al cap dels anys, diversos col·laboradors del Sr. Lagar, entre ells Xavi Fresneda i Carles Hernando, tornen a la cova diverses vegades sense obtenir cap exemplar més i van considerant la possibilitat de que l'hàbitat preferencial d'aquest coleòpter sigui el medi subterrani superficial (MSS) i no les cavitats subterrànies accessibles a l'home o medi subterrani profund (MSP), que només visita ocasionalment, la qual cosa explicaria l'enorme dificultat de recol·lectar-lo en aquests indrets. Efectivament, en trampes estratè-

gicament colocades en tarteres on es pot accedir en profunditat alguns metres entre blocs i en zones no molt distants de la regió, concretament als termes de Sins, Campo i Viu, Fresneda i Hernando aconseguen amb la seva tenacitat recol·lectar el 1993 diversos exemplars tant mascles com femelles del *Oscadytes*, que permeten el seu estudi més complet, ara publicat.

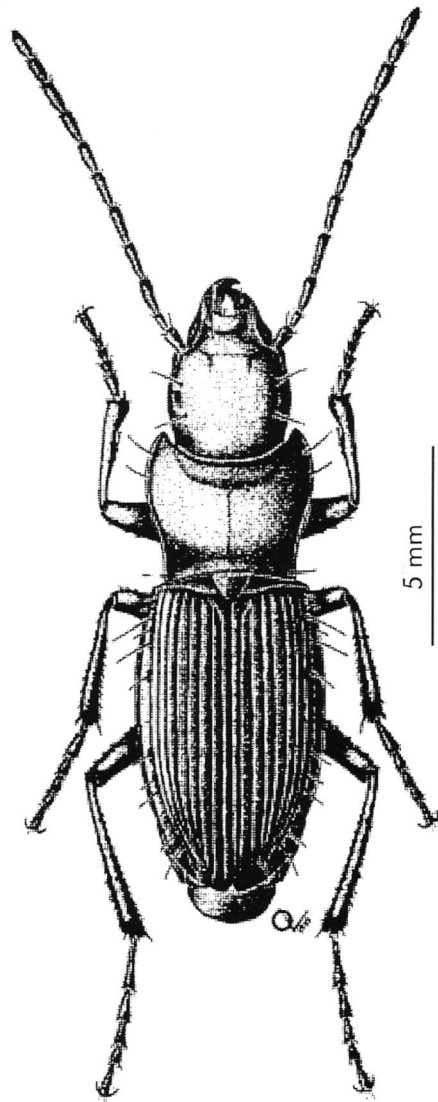
A l'estudi acurat de la genitàlia masculina s'hi afegeix ara, l'aprofundiment de coneixements sobre el complex espermatecal femení, que ha permès afirmar, amb tota mena d'arguments entomològics, que l'*Oscadytes Rovirai* s'engloba dins del Molopini i està relacionat filogenèticament més directament amb la *Zariquieya troglodytes* (Jeannel, 1924), podent-se considerar "una de les relíquies Cenozoiques més interessants que poblen la Mediterrània Occidental."

Amb les dades actualitzades, la Nomenclatura Zoològica quedaria de la següent manera:

Classe:	Insecte
Ordre:	Coleòpter
Subordre:	Adephaga
Família:	Pterostichidae
Subfamília:	Pterostichidae
Tribu:	Molopini
Gènere:	<i>Oscadytes</i>
Espècie:	<i>Rovirai</i> (Lagar, 1975)

BIBLIOGRAFIA

- 1/ LAGAR, A. 1975. «Dos nuevos coleópteros troglodios de la provincia de Huesca». *EspeleoSie*, 17 : 41-47.
- 2/ FRESNEDA, J; HERNANDO, C; LAGAR, A; & ORTUÑO, V. 1977. «Sistemática y geonemia de un coleóptero subterráneo de España: *Oscadytes Rovirai* Lagar», 1975 (Coleóptera : Pterostichidae). *Annales de la Société Entomologique de France* (N.S.) 1977, 33 (2) : 205-213.

Original Publicat a
Annales de la Société
Entomologique de France 1997, 33 (2)

TUTA D'ESCALES (Alta Garrotxa)

Per J. C. Juderías

HISTÒRIA

Aquesta cavitat, coneguda d'antic no apareix publicada fins que en el *Catàleg espeleològic de Catalunya* (1) es relaciona amb una petita nota però sense aportar cap topografia.

SITUACIÓ

Del darrere de l'església d'Oix, surt un camí forestal en mal estat, el qual voreja el marge esquerre de la riera d'Oix, després de creuar un gual es segueix pel marge dret i abans de l'aiguabarreig amb la riera de Beget, trobarem un pont, un cop passat aquest deixarem el camí i seguirem per un corriol poc marcat al principi i que fa cap a la riera, un cop creuada seguirem pel marge dret per un camí molt marcat que ens durà fins un camp de conreu, passat aquest el camí s'endinsa en una zona de bosc trobant-se la cavitat al nostre costat dret a pocs metres del començament del bosc i a prop del conegut Pas del Pi.

Municipi: Montagut de Fluvià.
Coordenades: Long.6° 14' 57" Lat.42°17' 08"
Altura s.n.m.: 360 m.
Terreny: Calcàries.
Espeleometria: -10'20 metres de fondària i 36 metres de recorregut.

DESCRIPCIÓ

Una boca de 1'70 x 1 metres dóna accés a una galeria descendent que ens porta a la capçalera d'un ressalt

de 4 metres, a la base d'aquest trobem una galeria que segueix en ambdós sentits. Seguint la galeria en direcció NO, hem de passar per un pas estret originat per unes colades, a continuació la galeria segueix amb una alçada que varia pel fet de trobar-se amb alguns petits fusos en el seu recorregut, arribant finalment a una sala, el terra de la qual està format per un fals sòl fet de colada estalagmítica.

Tornant a la base del ressalt, seguirem la galeria en sentit contrari, trobant-se aquesta tapada als pocs metres per acumulació de blocs.

APORTACIÓ DE DADES

Volem agrair al Sr. Àngel Arias la seva col·laboració, sense la qual no s'hauria localitzat la cavitat.

BIBLIOGRAFIA

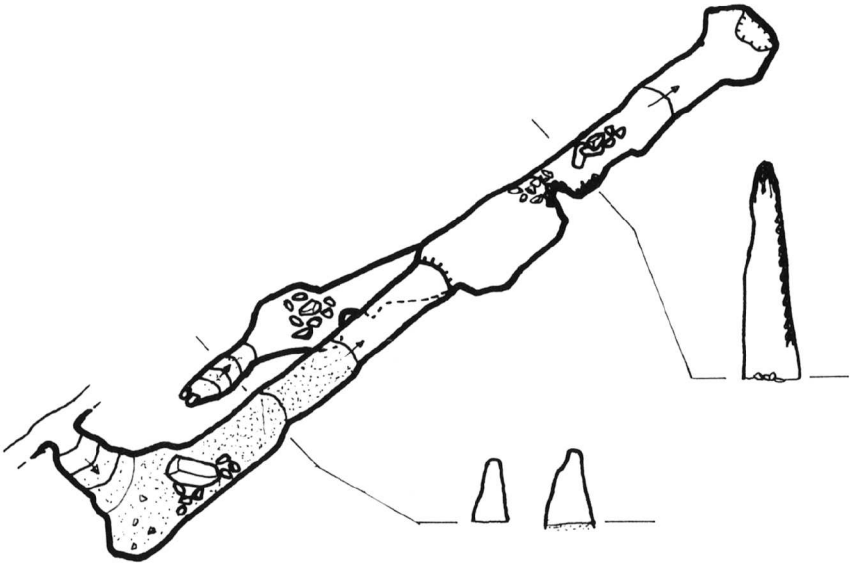
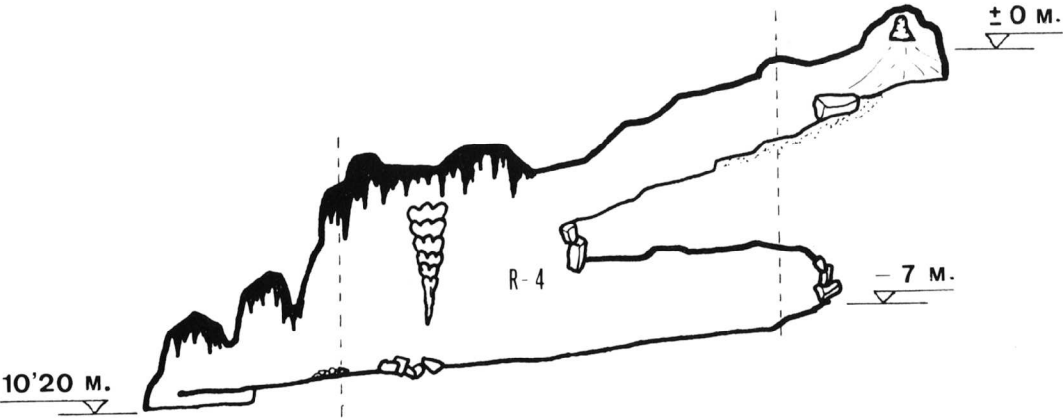
- (1) BORRÀS, J. MIÑARRO, J. M. TALAVERA, F. *Catàleg Espeleològic de Catalunya* Vol. 4º . pp 200.1978.
(2) *La Garrotxa*. Mapa ed. Alpina 1973-79-90.

TUTA D'ESCALES

MONTAGUT DE FLUVIA GIRONA

S. I. E. - 89

FORAT DEL GAT (BERGUEDA)

Per J. C. Juderías

HISTÒRIA

Aquesta cavitat va ésser localitzada l'any 1987 per membres de l'E.C.Sabadell. L'any 89 i després d'una desobstrucció a la boca, l'exploren i li calculen una fondària de -50 metres (1). Després del temps passat i en veure que no apareixia publicada en lloc, quatre membres de la secció decidirem explorar-la i fer el corresponent aixecament topogràfic.

SITUACIÓ

Es troba a la paret Nord del Pedraforca. Cal arribar al refugi Lluís Estasen (1640 m) des d'ací agafarem un camí ascendent que es reconeix per la gran quantitat d'arrels d'arbres que hi ha, després de caminar quasi 1 hora ens trobarem a la base de les vies d'escalada Homedes i Pany, aquesta última és una via de tercer grau, per la qual cosa no suposa una greu dificultat pujar-la, la petita boca de la cavitat es troba a la tercera reunió, (2190 m) en un eixamplament de l'esquerda que ens acompanya des de la base de la paret.

DESCRIPCIÓ

La boca de 1 x 0'40 m. dona accés a un pou inclinat de 12'50 m. A la base d'aquest cal baixar per un pendent de blocs de 2 m. d'amplada i després de passar un pas estret trobem l'últim pou de -14 m. a la base del qual hi ha dues opcions per a seguir, per la dreta un ressalt entre blocs ens durà fins a -45 m., pel costat esquerre baixarem per una rampa de blocs que va trobant petites sales fins arribar a un pas molt estret entre blocs, un cop passat aquest hi ha una sala on s'acaba la cavitat a -54 m.

Municipi: Saldes.
Coordenades: long.5º 24' 08"lat. 42º 14'33"
Fondària: -54 m.
Recorregut: 95'50 m.
Altura s.n.m.: 2190 m.

FITXA TÈCNICA

POU	CORDA	ANCORATGE	COTA
12'5	20 m.	2 Spits	Boca fraccionament
14	20 m.	Natural + 1 Spit	Pont de roca -20m.

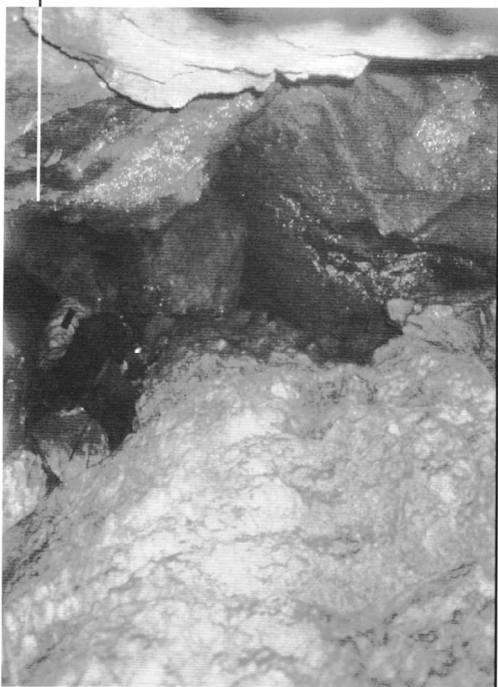
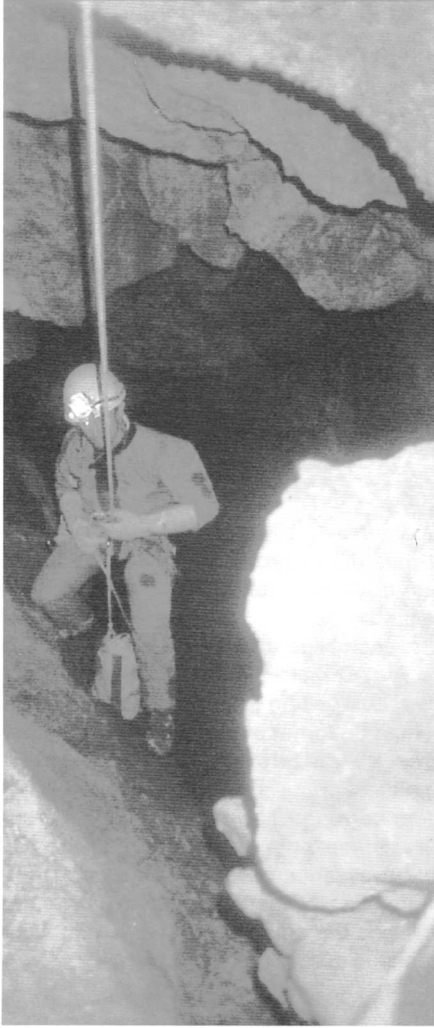
MORFOLOGIA

La morfologia interna en grans trets està rígidament marcada per l'estructura tectònica, sostre inclinat constituït pel propi pla de fractura, miralls de falla en parets i blocs, grans acumulacions de blocs cantelluts que obturen la planta, traçat rectilini de la galeria, etc. Però si l'analitzem amb detall trobem multitud d'exemples de retoc hídric que arriben fins i tot a meandrificar el traçat d'alguns punts i també hi són presents els processos reconstructius que generen uns notables recobriments de blocs en forma de colades.

En el tram final l'acumulació argilosa ens indica un procés de decantació amb petites inundacions temporals.

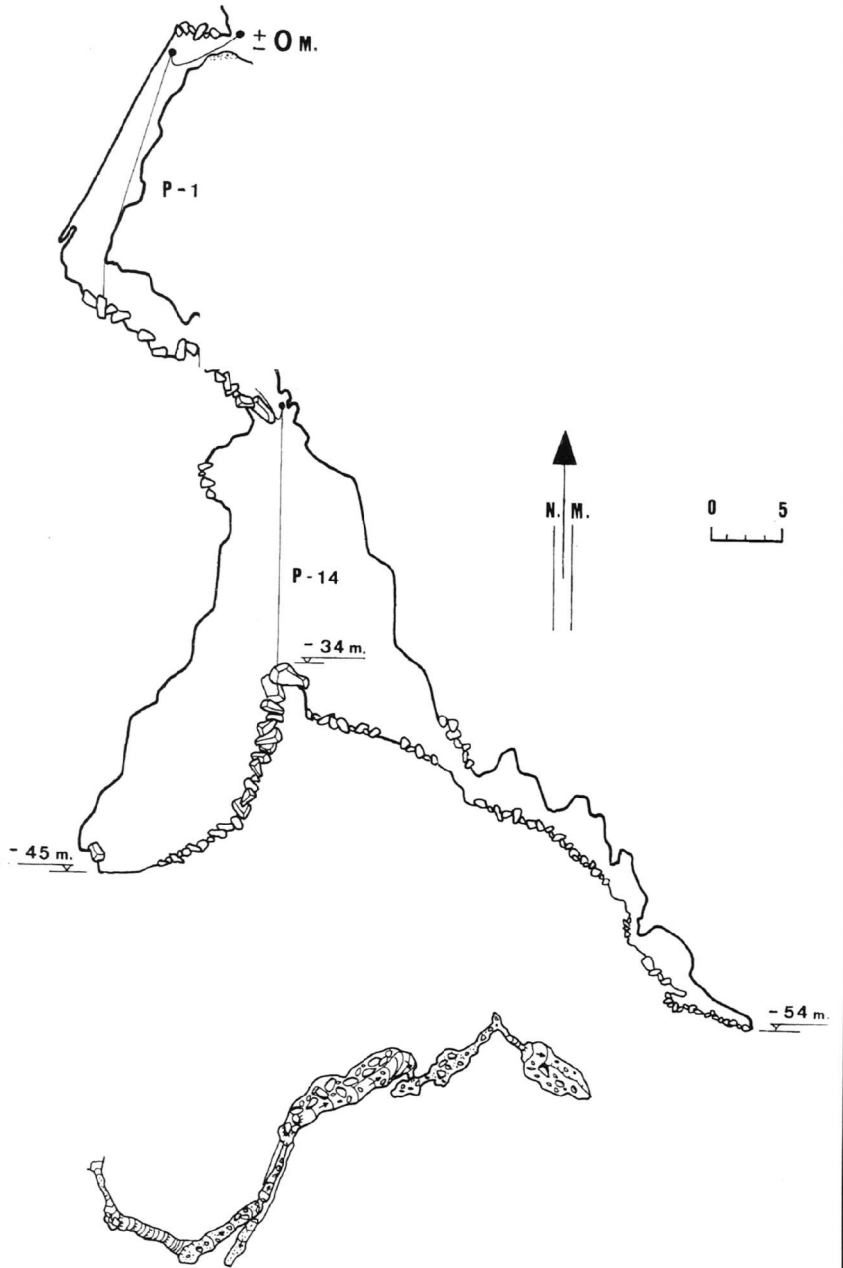
BIBLIOGRAFIA

1/. *Butlletí U.E.Sabadell* nº 90 Maig/Agost 1990.

FORAT DEL GAT

SALDES Barcelona

C-5 ESCUAIN (Oscà)

Per SIE

HISTÒRIA

Aquesta cavitat va ésser localitzada pel G.E.B. l'any 1970, es baixà fins a -75 metres aturant-se l'exploració davant un meandre molt estret. L'any 1981 un altre grup davallà fins a -130 metres, deixant el dubte d'una possible continuació. El juliol de 1986, un grup de la SIE, topografia la cavitat fins arribar a un meandre sense possibilitat de continuació, situant-se la seva fondària a -142 metres.

SITUACIÓ

Un cop arribats a Cuello Viceto, el millor camí per arribar a la cavitat, es pujar directament per la font, la qual es localitza a meitat de camí en direcció a la Balma de la Foratata, uns 50 metres més amunt de la font es troba un pas en una feixa de la roca, la qual es veu des del camí que puja de Cuello Viceto, un cop dalt de la feixa ens trobarem dins un petit circ, el creuarem i pujarem un penya-segat, a la part superior d'aquest i a un centenar de metres trobarem la boca de la cavitat.

DESCRIPCIÓ

A la cavitat s'accedeix mitjançant una entrada en forma de cova, la qual als pocs metres s'aboca en un pou molt ampli de 39 metres de fondària, a mesura que anem baixant observem que és quasi rodó a la seva part final, aquest s'obre per un dels seus extrems abans d'arribar a la seva base, on trobem una cornisa que ens durà a un altre pou. Si haguéssim baixat fins el fons del pou, ens trobaríem un meandre impenetrable que ens barraria el pas als pocs metres. Situats de nou a la cornisa, ens trobem amb un pou de 18 metres i tampoc aquest cop baixarem fins el fons. A 2'50 metres del sòl, una finestra ens situa en una nova vertical de 10 metres, en aquest punt ens trobem dins d'un meandre en rampa, lliscós, ple de blocs en equilibri i amb una amplada de 40 cm. En aquest punt s'assoleixen els -73 metres, després d'un curt recorregut arribem a una diàclasi per on circula un petit cabal d'aigua, realitzem una desgrimpada en un pou de 5 metres i ens situem a la capçalera del pou final, de 44 metres de fondària. A mesura que es baixa el pou, es troba en primer lloc una cornisa penjada, a la qual s'accedeix davallant un pou de 7 m. des del principi del meandre. Seguint davallant el pou, a 20 metres del fons trobem una finestra amb un pou lateral de 7 m. a la base d'aquest una diàclasi impenetrable ens barra

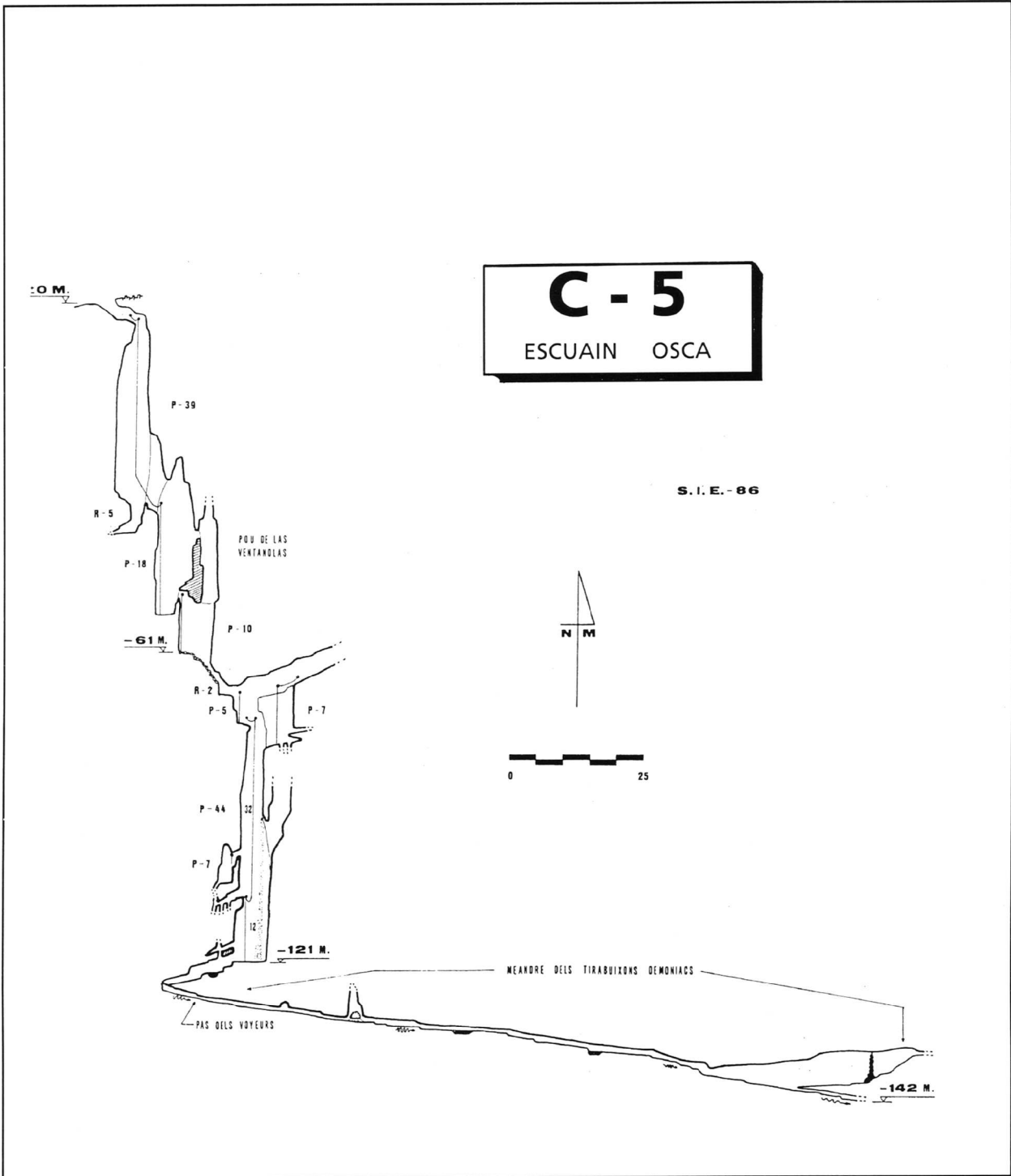
el pas. Un cop arribats a la base del pou de 44 metres, comença la part més difícil de la cavitat, en aquest punt entrem en un meandre batejat amb el nom de «Els tirabuixons demoníacs». Aquest meandre de sostre baix i freqüents giravolts, ens obliga a fer continuats moviments de contorsionista. Als 20 metres de recorregut s'arriba a una sala, punt en el que podem redreçar els ossos al seu lloc, però de nou hem de tornar a ficar-nos en el meandre durant uns altres 80 m. fins arribar a una gatera impracticable, en aquest punt s'assoleixen els 142 metres de fondària. Podem continuar l'exploració remuntant uns metres pel damunt del meandre, es segueix aquesta part fòssil de la cavitat travessant una colada que es troba a la meitat del meandre, fins arribar a un colze que tanca definitivament el pas en aquest punt amb prou feina vàrem poder introduir el puny d'una mà.

BIBLIOGRAFIA

1. *Ordessa*. Mapa editorial Alpina. 1: 40000 1990.
2. *Cavernas*.»Especial nº 1. Monografia Escuin». pp 96.

FITXA TÈCNICA

POU	CORDA	ANCORATGE
P-39	40 m	NATURAL 1 SPIT FRONTAL
P-18	20m	1 SPIT LATERAL
P-10	12m	1 SPIT LLAVI FINESTRA
P- 5	7m	1 SPIT LATERAL
P-44	50m	2 SPITS EN «Y» NATURAL FRACC. A-12m
P- 7	10m	NATURAL 1 SPIT(POU LATERAL-78m)

EXPLORACIONS A LA ZONA D'AÑISCLO (GRALLERA DE AÑISCLO)

Per SIE

Tº Municipal:	Fanlo (Parc Nacional d'Ordesa i Monte i Perdido)
Província:	Oscà.
Data:	10-12/09/92; 16-18/10/92; 09-11/09/94
Coordenades:	x: 3º 44' 32" y: 42º 37' 55" Z: 1680 m.s.n.m.
Desnivell:	+ 60 m. Recorregut: 636 m.
Cartografia:	Mapa Ordesa - Vignemale - Mte. Perdido. Ed. Alpina.

HISTÒRIA

Al setembre de l'any 1992, amb motiu d'una visita a la surgència de Fonblanca, vàrem observar que totes les surgències i rieres de la zona estaven a ple funcionament degut a les abundants pluges caigudes els darrers dies, fet que ens va permetre trobar una boca que fins aquell moment ens havia passat per alt, doncs en aquell moment per la seva boca brollava una gran quantitat d'aigua.

L'endemà es va buscar un accés més fàcil per arribar a la cavitat, explorant els primers metres fins trobar un ressalt que no es va poder superar, degut en part a la gran quantitat d'aigua que queia. Al cap d'un mes ens vàrem trobar vuit membres de la Secció a la boca de la cavitat, el nivell de les aigües havia baixat força, es superà el ressalt accedint així a unes còmodes galeries arribant per la galeria principal a un pas on l'aigua ocupa el 80% de la galeria deixant veure una possible continuació. Es va topografiar la zona explorada i es va gravar un vídeo.

Després de dos anys, es tornà el mes de setembre aquesta vegada amb vestits de neoprè. Arribats al punt anterior, trobem que el nivell de l'aigua és el mateix que hi havia a l'exploració anterior, es supera el pas amb dificultat trobant-nos que tot seguit s'acaba la cavitat.

SITUACIÓ

Des d'Escalona ens dirigirem a Bestué i Puertolas, passant aquest últim poble seguirem durant 1.200 metres

on trobarem a la nostra dreta una pista en mal estat que seguirem uns 9 quilòmetres, aquesta va guanyant alçada i passa per la falda sud de «El Castillo Mayor». La pista ens situa al «Collado de la Canal Plana» 1750 m. lloc on comença el límit del Parc Nacional d'Ordesa, des d'aquest punt el pas de vehicles està barrat per una cadena. Seguint aquesta pista en una hora arribarem al refugi de Sanvicenda.

Continuant per la pista fins al final, arribem a un punt en que segueix un camí i trobem uns cartells que ens indiquen el descens el fons de la vall d'Añisclo, als pocs metres del seu inici trobem uns graons de ciment, en aquest punt, i just davant, podem veure el barranc de Capradiza, on una mica a l'esquerra i en unes feixes, veurem la boca de la cavitat.

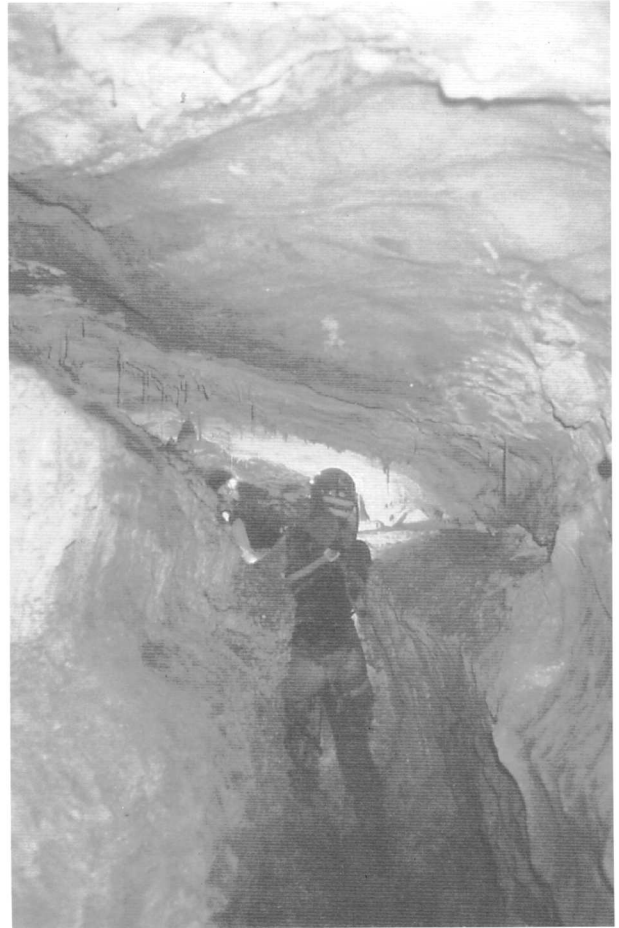
Per accedir a la cavitat tindrem de baixar al fons del barranc, per tal d'anar a Fonblanca cal agafar una desviació a la dreta, però nosaltres anirem pel de l'esquerra que ens durà al fons del barranc, creuarem el riu, per un pont de fusta, i trobarem una nova desviació, per on seguirem cap a la dreta pel marge esquerra del riu Bellos, trobant-nos uns claus junt amb unes fites que ens indiquen el camí. Passem per la sortida del barranc de Capradiza i entrem en una zona amb molts arbres, el camí va guanyant alçada, una nova desviació a l'esquerra senyalitzat en una roca amb pintura vermella ens indica el camí. Un cop agafada aquesta desviació, el camí puja ràpidament i ens porta a la feixa superior on la vegetació és molt abundant i el camí es fa molt difícil. Arribats en aquest punt tindrem d'anar cap a la dreta fins al peu de la paret on trobarem un camí que ens portarà fins a la boca, després d'haver pujat una curta i enfilada canal de difícil accés.

DESCRIPCIÓ

L'entrada de la cavitat és de grans dimensions, un cop a l'interior ens trobem amb una galeria caòtica per on i passa el riu que neix a l'interior. Als pocs metres ens trobem amb una sala alta amb el terra cobert de blocs, en un extrem hi ha una cascada de cinc metres la qual s'ha de pujar (corda fixa) pel costat de l'aigua. Un cop dalt del ressalt entrem en un meandre amb una alçada variable entre 6 i 8 metres, trobant-nos alguna petita marmita al nostre pas.

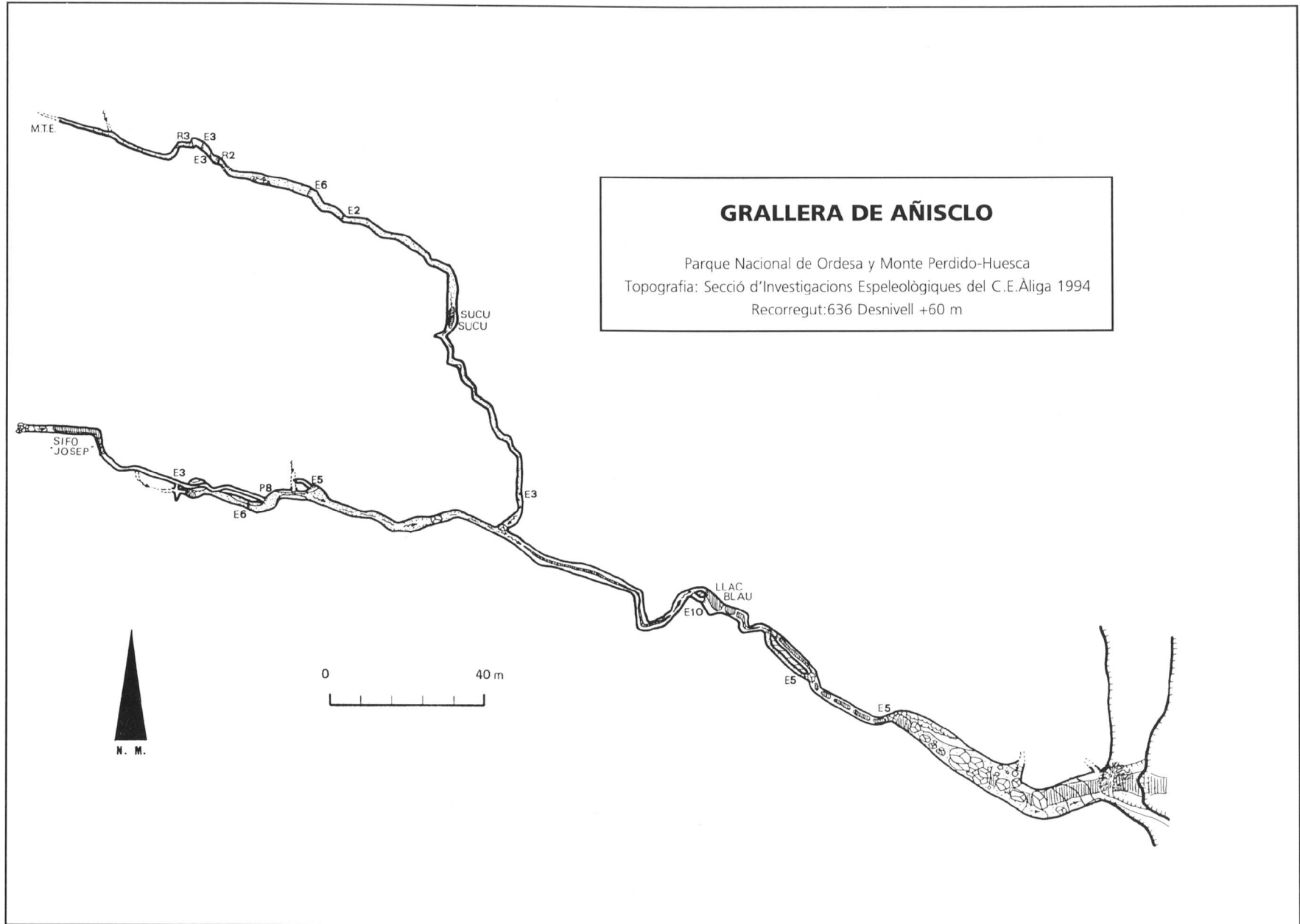
Més endavant es troba un nou ressalt de 5 metres, bastant difícil, i amb molt de risc en cas de crescuda, però uns 10 metres abans hi ha unes colades, que remuntant-les ens permet accedir a un nivell superior, i mitjançant un pas estret l'enfarinador anirem a parar a la part superior del ressalt.

Seguint per una estreta i curta galeria, que ens situarà en una gran marmita d'aigües transparents anomenada el *llac blau*, es passa per l'esquerra i pugem una paret de 10 metres (corda fixa). Un cop dalt, la galeria agafa un volum més gran, amb seccions de 3x6 metres, amb el sostre pla i el terra excavat. Més endavant i a la dreta trobem el primer afluent anomenat *el sucu sucu*, des d'aquest punt, la galeria es va fent més estreta, formant un meandre, arribant tot seguit a una sala on trobem el segon afluent a cinc metres d'alçada. Una escalada ens durà a un estret laminador per on surt l'aigua. Tornant al peu de l'escalada, seguim per la galeria, on trobarem una nova sala allargada i que en una de les seves parets hi ha una finestra. Després d'un ressalt de dos metres ens situem a la base d'un nou ressalt de sis metres, aquest es puja (corda fixa) i ens trobem en una galeria estreta, pugem un ressalt de tres metres i accedim a una galeria superior per on es pot seguir en ambdues direccions, cap a l'oest anirem per una zona molt erosionada durant uns cinquanta metres fins arribar al *sifó Josep* de quatre metres de llargada, darrere el qual d'una curta galeria plena de sediments brolla l'aigua i ens situa a + 60 metres.

Si ens situem en el punt anterior i anem cap el sud, trobem una galeria fòssil de 24 metres de longitud que dóna a la finestra, abans citada, mitjançant un pou de 8 metres.

Si tornem a *la via del sucu sucu*, aquesta es presenta en forma de meandre amb una secció de 3 x 1 metres, cal remuntar un ressalt de tres metres per accedir a un tram on els colzes del meandre són més pronunciats i en un d'ells hi trobem una petita *marmita* anomenada *el sucu sucu*, veient-nos obligats a mullar-nos. Un cop passat aquesta cal seguir avançant fins a trobar una escalada de dos metres, seguida d'una altra de sis i un curt tram horitzontal, des del qual es pot accedir a un sector de ressalts i escalades que podem superar sense material. El meandre en aquest punt es torna molt estret rebent una aportació d'aigua per la dreta, des d'ací es va fent estret fins arribar a fer-se impracticable a la cota +60 m. igual que a la galeria principal.

GRALLERA DE AÑISCLO

Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido-Huesca
Topografía: Secció d'Investigacions Espeleològiques del C.E.Àliga 1994
Recorregut: 636 Desnivell +60 m

LA FONT DE RIVERT (Pallars Jussà)

Per SIE

Tº Municipal: Conca de Dalt.
Coordernades: long.4º34'55"
lat.40º14'58"
Altura s.n.m.: 920 m.

HISTÒRIA

Les notícies que sempre havíem tingut del sífó de la Font de Rivert d'ençà de les exploracions dels anys 70 - 80 per membres de l'UNISUB de Sabadell i del GEB, eren que el sífó es feia impenetrable als pocs metres. L'any passat en una trobada casual, un company del GEB que ajudà a l'immersió de Diego Ferrer, ens comentà que segons les explicacions que li donà en Diego al sortir del sífó, aquest continuava clarament i en sentit ascendent, i suposava que donada la poca profunditat no havia de faltar massa per sortir a una cambra d'aire. No ens explicà, però, perquè en Diego abandonà la immersió, ni perquè no s'hi havia tornat mai més després. Vistes aquestes noves perspectives, decidírem efectuar una immersió per treure'n l'entrellat i començar l'exploració per l'executori del sistema, pensant que potser se'ns obriria un nou accés al tram, que encara ens manca per explorar. Així que el mes de juny del 95 un bussador de la SIE efectuà una primera immersió, però el volum de les dues ampolles de 13,5 l. no permeten el pas al bussador, tot i que la continuació era clara i amb material més lleuger sembla molt factible el poder continuar l'exploració. Per aquest motiu s'organitzà una nova exploració a la cavitat, però aquest cop per un doble motiu, en primer lloc intentar forçar el sífó amb un equip més lleuger mentre un altre equip explorarà unes galeries que es troben al començament del sífó, que ens van ser indicades per en José Espinosa de Rivert, a la qual se li va donar el nom de *galeria dels Rivertons*.

Aquesta visita no té lloc fins l'any següent en que acompanyats d'en José Espinosa explorem la *galeria dels Rivertons*, però degut a una avaria en el material d'immersió no es pot explorar el sífó per tant caldrà tornar un altre cop, això es produeix el juny del 97 i s'aprofita per fer un aixecament topogràfic de la cavitat, malauradament no es pot forçar el sífó, degut a la seva estretor, malgrat haver utilitzat unes ampolles mes petites.

DESCRIPCIÓ

Una boca de 12 x 4 m. dona pas a una galeria força recta per on hi circula l'aigua, mentre ens acompanya en tot el recorregut un seguit de tubs de PVC, els quals s'encarreguen d'abastar d'aigua el poble de Rivert. En un punt en mig de la galeria s'ha construït una petita resclosa que ens obliga a haver-nos de mullar. A partir d'aquest punt la galeria continua amb comoditat fins arribar a una sala ocupada per uns grans blocs.

A partir d'ací l'aigua ocupa quasi tota la secció de la galeria originant una volta sifonant en època de crescuda. Passat aquest pas, uns metres més endavant, trobem una nova volta sifonant que de vegades deixa lliure uns 15 cm. En aquest mateix punt és on s'inicia la galeria sifonant.

El sífó comença amb una espaiosa galeria d'uns 2 m de diàmetre i de caire horitzontal fins als 20 m de recorregut, on finalitzaven les restes de fil guia. A partir d'ací, s'inicia una rampa descendent més estreta (1m) amb alguns petits blocs inestables fins a la cota -7m, en aquest punt trobem 2 passos estrets consecutius que fan que les ampolles d'aire freguin amb el sostre, passada la darrera estretor la galeria torna a remuntar passant pel costat d'un gran bloc que quasi obtura el pas, fins a la cota -1m. En aquest punt ens trobem als 70 m de recorregut des de l'inici del sífó, n'hi ha una petita sala en la que s'aprecia una estreta fissura al sostre que es pogué remuntar fins que el profundímetre marcava -0,5m, sense sortir però, a cap bombolla d'aire. Tornant a la saleta la continuació evident, és en sentit descendent per una altra fissura vertical però tant estreta que no permet el pas amb ampolles.

Situats de nou a la volta on comença el sífó, seguirem per la dreta. Un cop passada aquesta, trobarem una galeria inundada que al cap d'uns metres ens situa en una petita sala, d'on surt una galeria que segueix en direcció oposada a la que portàvem, i que conté gran quantitat de formacions, aquest conducte recorre uns 40 m. fins arribar a una sala *Sala de la Duna*, en la qual es troben varies tones

d'acumulació de sorra, aquesta ve d'un sífó que és troba en la mateixa sala. Des d'ella surten uns petits conductes, els quals s'acaben als pocs metres. Cal advertir del perill d'aquesta galeria en època de crescuda, ja que queda totalment inundada per l'aigua.

Donat que de la Font s'abasta tot el poble d' aigua potable, és recomanable que no es realitzin exploracions durant l'època d'estiatge.

MATERIAL D'EXPLORACIÓ SUBAQUÀTIC

Il·luminació:

- 2 Llanternes Scubapro 200m de 2,5 w a piles
- 2 Focus halògens de 20 w independents amb 2 Bateria de Pb 12v / 6Ah

Equip respiratori:

- 2 ampolles de 6 lit. a 300 bar amb sortides DIN 300, amb arnés per muntatge lateral a l'anglesa. Sidemount.

Barreja respirada:

Nitrox 40% O2

Reguladors :

- 2 primeres etapes Poseidon a membrana / rosca DIN 300.
- 1 segona etapa Poseidon Jetstream.
- 1 segona etapa compensada Scubapro G-250.
- 2 manòmetres 400 bar.

Instrumentació:

Profundímetre/Bottom timer Digital Uwatec
Ordinador Nitrox Bridge II Dive Rite
Brúixola submergible

Vestimenta:

Vestit sec Poseidon Unisuit

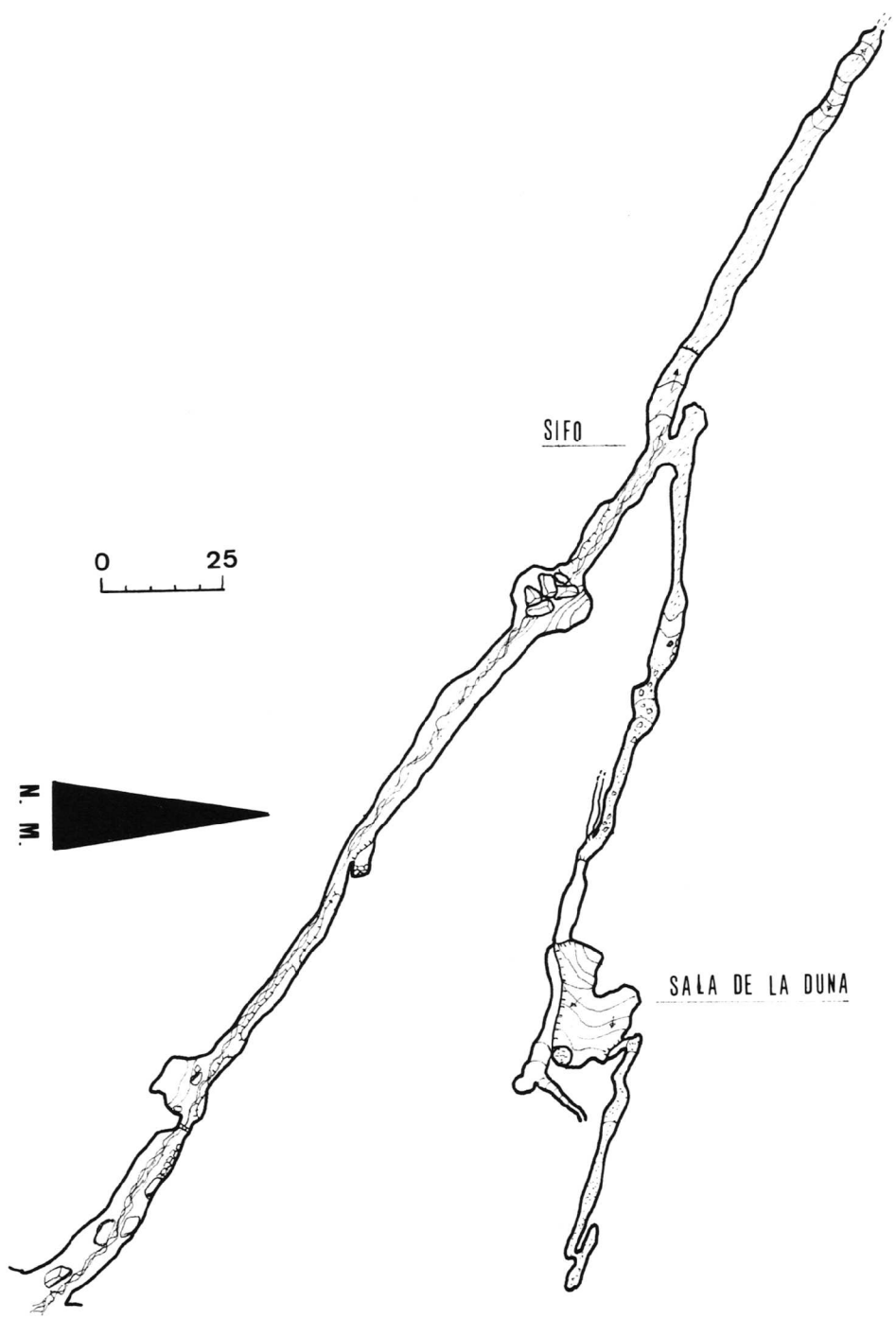
Fil Guia:

Dive Rite Explorer Reel, 300 m. de cordino marcat cada 10 m.

BIBLIOGRAFIA

JM.VICTORIA, G.IÑIGO, J.ROVIRA «Karstificación en los conglomerados del margen derecho de la Conca de Tremp». (Lérida). *EspeleoSie* nº 16. pp 71-120 Barcelona 1974.

FONT DE RIVERT
RIVERT LLEIDA

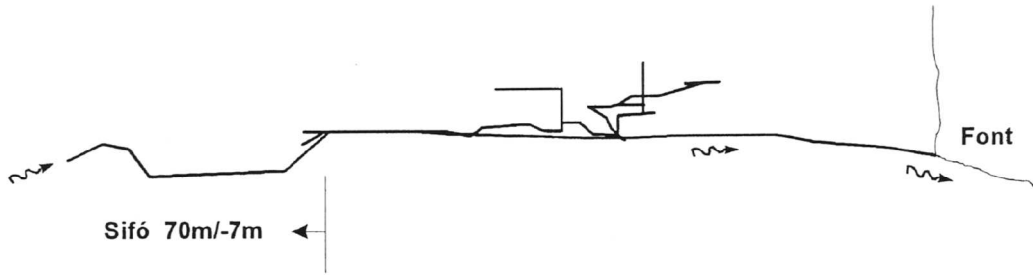
0 25

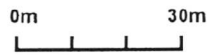
SIFO

SALA DE LA DUNA

Font de Rivert (Alçat Projectat) 315W-135E

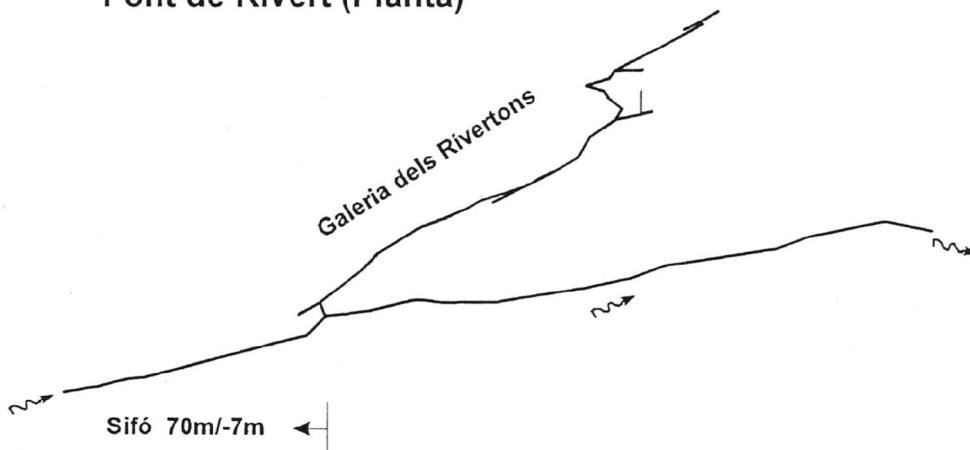

Project	Elevation on
Elevation	260 180
SCALE 1:700	← — — — — — →
UP PAGE 040	

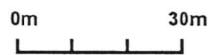

Survey "rivrto" Page 3 of 13 Processed on Wed, 1807-10-14 15:04:07 EDT

Font de Rivert (Planta)

Project	
Plan view	
SCALE 1:700	
UP PAGE 040	

Survey "rivrto" Page 3 of 13 Processed on Wed, 1807-10-14 15:04:07 EDT

CAMPANYES ESPELEOLÒGIQUES AL MASSÍS DE BERNERA

Per SIE

INTRODUCCIÓ

Durant els anys setanta, i al mateix temps que ho feien els companys de l'ERE, es van tenir els primers contactes amb el massís.

Els anys següents els grups francesos GERSAM, i GSP exploren i topografien diverses cavitats en diferents llocs del sector. Més tard, el Grup GGG de Barcelona, pren el relleu a la zona i publicà les activitats realitzades.

És a les darreries de l'any 1992, quan un company del nostre Grup després d'haver fet varies visites a les cavitats més interessants del sector, ens exposà les possibilitats de trobar quelcom d'interès al massís.

A començaments del 1993 i després de recopilar la dispersa informació sobre l'activitat realitzada pels Grups precedents, es van realitzar les primeres visites al massís, amb la finalitat de prospectar i reconèixer els camins més adients per tal d'accedir a les zones altes.

A l'any següent i després d'haver fet diverses exploracions a les cotes baixes del massís i alguna que altra a les cotes altes, es va decidir d'organitzar la campanya d'estiu de 1994, instal·lant el camp base a la plataforma de la Foya de Aragües, a la cota 2340 m.s.n.m. durant els primers vint dies d'agost.

L'any 1995 es va dedicar gran part del nostre temps en l'exploració de l'Espelunga de Meyodiya, ja que es van tenir de fer diverses desobstruccions, les quals ens permeteren de passar aquesta cavitat des dels 1.250 m. de recorregut fins als 3.000 m. En la campanya es van invertir cinc dies del mes d'agost. Durant el 1996 seguiren realitzant-se successius atacs a la cavitat fins arribar als 8.350 metres de recorregut i 362 metres de desnivell (-300 +62). L'Any 97 a l'Espelunga de Meyodiya, hem realitzat diverses escalades, així com algunes desobstruccions i condicionaments en diferents punts de la cavitat. A la vegada i degut a la forta sequera que pateix la zona s'ha pogut explorar el sector de *los caladeros del gran sol*, davallant dos nous pous i un tercer pendent d'exploració.

En el sector de NPAZAL s'explora una cavitat de 212 m. de recorregut.

Al sector proper al Refugi de Lizara es topografien dues cavitats conegudes d'antic. I en el sector de la RUABE

i en la zona V, a la cavitat de *La Foya de Aragües* es va realitzar una desobstrucció per tal d'obrir més una capçalera de pou, així com també es va fer una escalada on es preveia una possible continuació que no va tenir èxit.

ENCLAVAMENT GEOGRÀFIC

La zona es troba en els Pirineus d'Osca, prop del límit amb Nafarroa.

El massís de Bernera forma part de la punta més oriental de la serra de Bernera, i està format per materials calcaris Campano-Maestrichtiense en la seva part Nord, mentre que al sud es troben les calcàries del Paleocé.

Els límits establerts a la zona d'exploració els situem de la següent manera: al Nord amb el puig del Bisaurin (2670m d'altura), baixant per l'Oest cap al Sud per la serra de Gabás amb el Puntal Alto del Foratón (2166 m), la serra de Maito amb el Puig Maito (1713 m), pel Sud pel barranc de la Huerta fins el riu Osia en la vall d'Aragües del Puerto, des d'aquest punt pujarem pel barranc de Soral fins la serra de l'Estiva seguirem cap al Nord passant per el puig Mesola (2177 m), La Ruabe de Bernera (2455m), i des d'ací anirem a l'Oest cap el Puntal de Secus (2512 m) arribant de nou al Bisaurin.

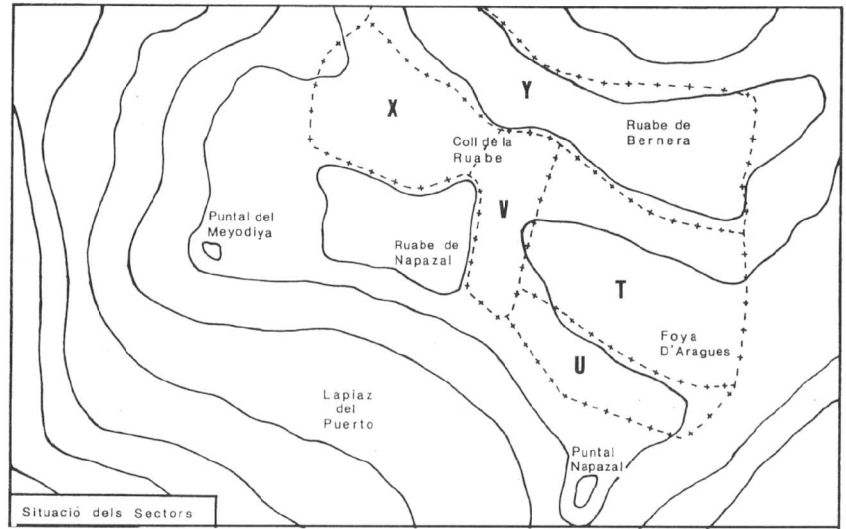
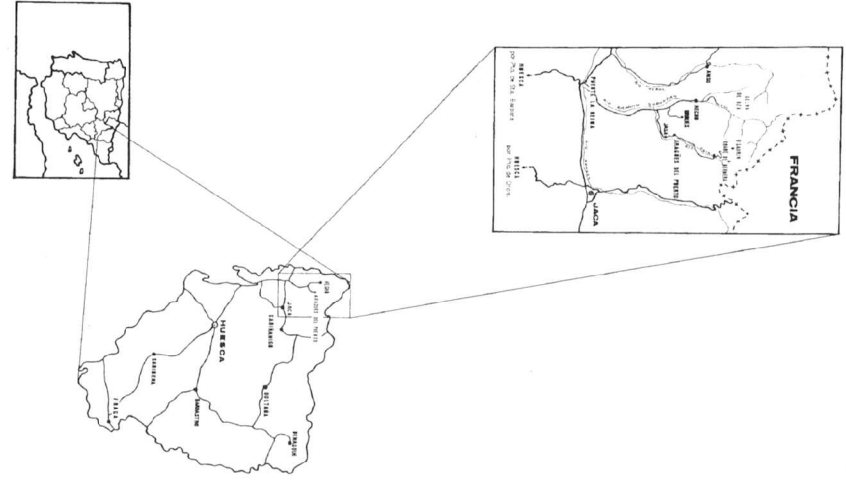
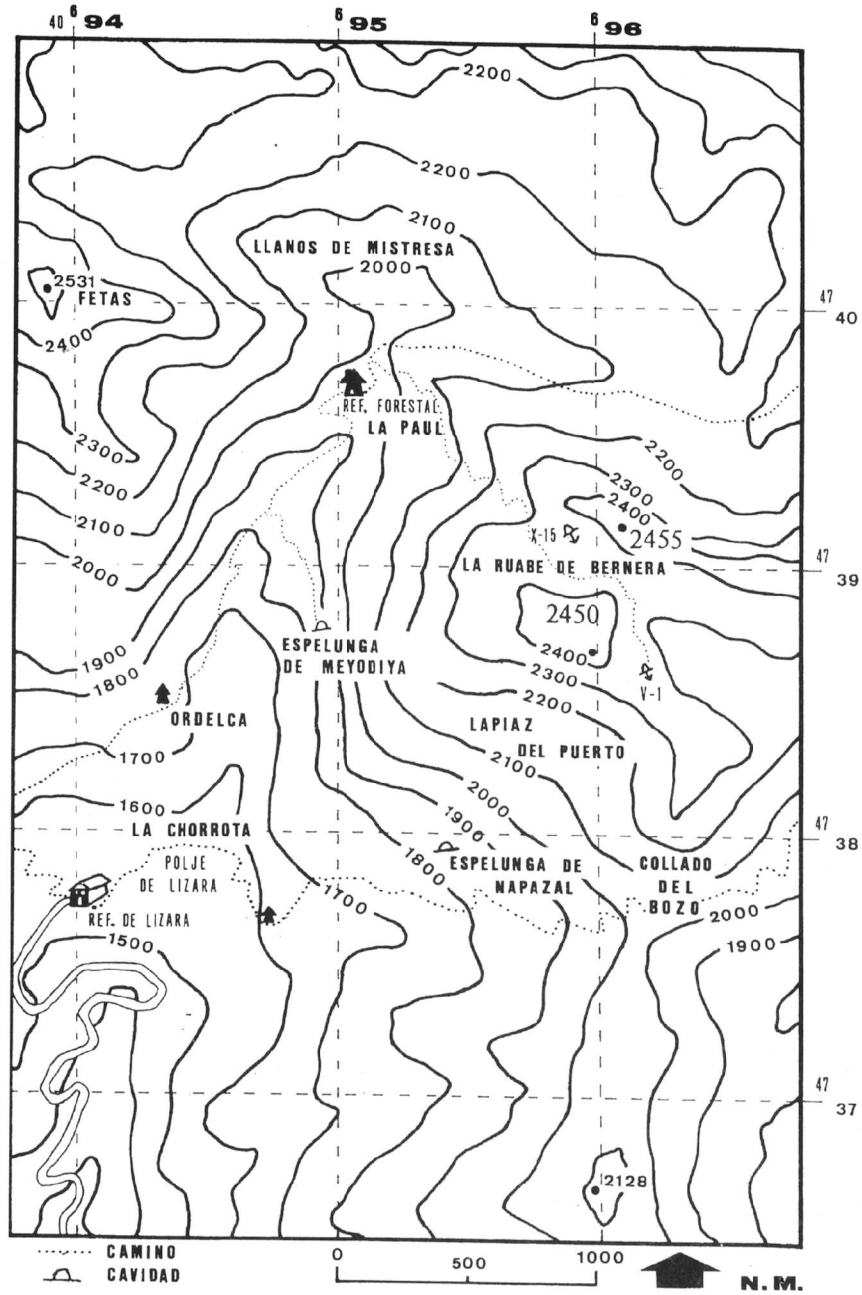
Dins d'aquests límits es troba el refugi de Lizara (1540m), el qual és utilitzat com a punt de partida de totes les nostres visites al massís.

Degut a la situació morfològica de la zona on es troben distribuïdes les diferents àrees d'exploració, aquestes s'han dividit en sectors clarament diferenciats i amb denominació pròpia, utilitzant les lletres per a la seva designació.

ITINERARIS D'ACCÉS A LA ZONA

Des del Refugi de Lizara (1540m) fins La Paul (2340m). 2'30 hores.

Cal anar per un camí que surt de darrere del refugi de Lizara i es dirigeix a la Plana Mistresa passant pel refugi forestal d'Ordelca, aquest camí després s'endinsa cap a

la vall del Puerto fins arribar a un petit coll amb herba. (Aquest punt és on cal desviar-se per anar a l'Espelunga de Meyodiya). El camí segueix pel marge esquerra del riu segons la marxa, fins arribar al refugi forestal La Paul. Un cop passat aquest, als pocs metres cal creuar el riu per anar en direcció a una tartera molt visible d'uns dos-cents metres de desnivell i que acaba en un coll, estant aquest tram senyalitzat amb fites. Un cop arribats al coll, s'entra en una plataforma calcària on apareixen les primeres cavitats del sector «X» es creua la plataforma per la dreta fins arribar al Coll de la Ruabe, es baixa per una canal pedregosa fins a trobar els primers plans d'herba, en aquest lloc s'instal·la habitualment el campament dins del sector «V».

Massís de Bernera

Des del Refugi de Lizara (1540m) fins l'Espelunga de Meyodiya (1900m). 1'15 hores.

Un cop fet el recorregut inicial indicat anteriorment fins el coll d'herba, s'ha de creuar la riera i seguir per un camí sense definir i bastant pedregós, per un vessant amb fort pendent fins arribar al peu de la paret de Meyodiya, es va seguint per la seva base fins que trobem la cavitat «M-5». Cinquanta metres més endavant es troba la boca d'entrada de l'Espelunga de Meyodiya.

Des del Refugi de Lizara fins el Collado del Bozo 1 hora.

Des del refugi seguirem el GR-11 que passa pel polié de Lizara per remuntar per la vessant esquerra del barranc de Articuso, passant molt prop de l'espelunga de Napazal i fins arribar al Collado del Bozo (2020m). Des d'aquest punt es segueix pujant per la vessant esquerra tot passant per unes cornises i canals per tal de situar-nos a la part baixa de la Foya d'Aragües, estant aquest tram senyalitzat amb fites. D'eixa manera accedim a la plataforma de la Foya d'Aragües per una canal molt vertical, punt aquest d'accés al sector «T» seguint per la vessant esquerra s'arriba al lloc on habitualment s'instal·la el campament en aquest sector. Des d'aquest punt es pot accedir als Llanos del lapiaz del Puerto de Napazal, plataforma que es troba al Sud del massís d'Est a Oest entre els 2000 i 2200 metres.

Des del Collado del Bozo, també es pot pujar als Llanos del lapiaz del Puerto de Napazal per unes fortes rampes i canals encara que el camí està sense senyalitzar.

LA ZONA I LES CAVITATS

L'objectiu principal de les nostres campanyes era l'exploració de les cavitats existents a la zona i la confecció d'un catàleg. Aquest objectiu ha estat prou exhaustiu, doncs s'han explorat sistemàticament prop d'un centenar de cavitats, la major part de les quals no havien estat mai explorades.

Així i tot, encara han quedat algunes cavitats amb interessants incògnites per aclarir, totes elles degudes als

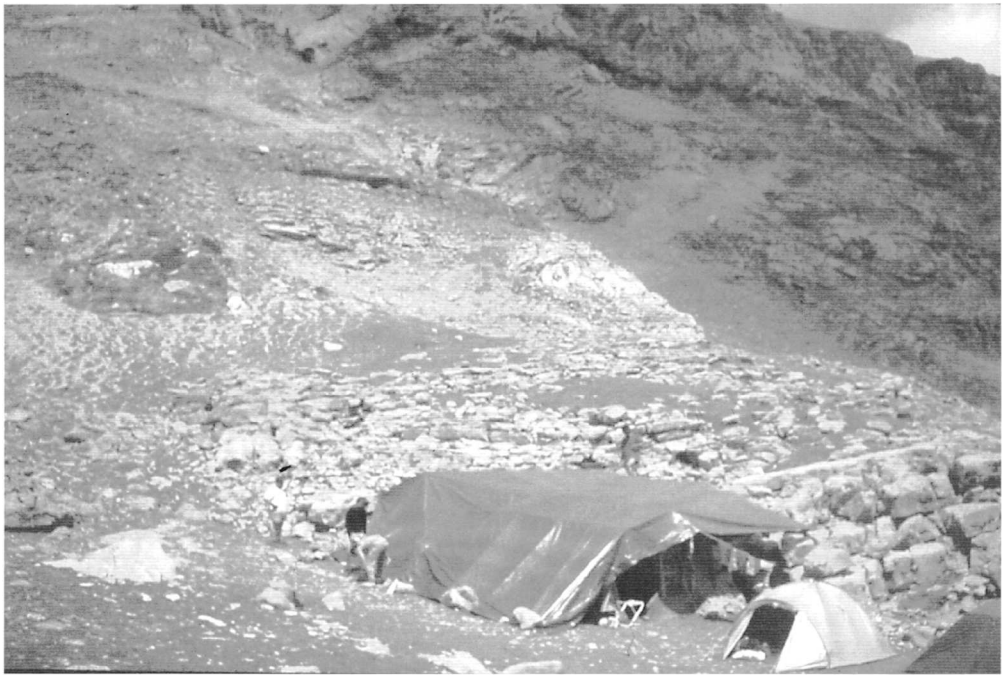

Preparació de la campanya

característics passos estrets que ens té acostumats el massís.

En un futur, esperem poder superar aquests passos i poder connectar amb l'important sistema subterrani que sembla ha d'existir entre les cavitats d'alçada i les coves de la base del massís, però sense tenir clar encara on es pot trobar la surgència que drena les aigües del sistema.

El potencial existent entre la zona alta i la mitjana, és d'uns 500 metres i fins a les hipotètiques surgències de Lizara i Vall d'Echo està comprés entre 1000 i 1500 metres.

Campament

Volem ressenyar, que tots els croquis de situació i accés que s'acompanyen en el present article, no tenen cap valor topogràfic real, tant sols són per tenir-los com a referència i han estat el resultat dels treballs de camp i de les notes preses durant les nostres estades a la zona.

SECTOR - T

Es tracta d'una plataforma calcària deprimida que es troba entre els pics Ruabe de Bernera (2450m) al Nord, el coll de Ruabe a l'Oest, el puntal d'Aisa i Ruabe de Napazal, i el coll d'Esterron a l'Est. Aquesta plataforma denominada Foya d'Aragües, està compresa entre les cotes 2200 i 2350 metres.

La característica morfològica més remarcable és la gran falla que de Nord a Sud corona la plataforma en el seu extrem Oest.

A la part superior de la plataforma es troba una gran quantitat d'esquerdes on la majoria segueixen la direcció Nord-Sud. A més, gairebé sempre es troben tapades per blocs o per neu.

T-1:Petita esquerda de -9 m. al sud de la plataforma.

T-2: Petita esquerda de -11 m. a escassos 10 m. de l'anterior.

T-3:Petita esquerda de -11 m. situada a 15 m. a l'Est del T-1.

T-4:Petita esquerda de -9 m. prop del T-3.

T-5:Esquerda ampla amb un envà de neu que als 14 m. l'obstrueix. Es troba a 10 m. del T-4.

T-6:Esquerda ampla obstruïda per la neu a -13m.

T-7:Pou tapat per la neu a -14 m. a 12 m. del T-6.

T-8:(Marcat pels francesos com M-1). Petita boca oberta a l'extrem SE de la Foya de Aragües, en un marge escarpat al damunt de les últimes depressions de la Foya. La boca, dona pas a una rampa que ràpidament ens durà a un ressalt de blocs inestables, el qual es troba a la capçalera d'un pou de 20 m. (Perill caiguda de pedres). A la base d'aquest pou i un cop superat un R-5, ens trobem davant un pas bufador molt estret, el qual és el començament d'una nova vertical -32 m. Des d'aquesta vertical, a -7 m. es pot fer un pèndol i accedir a un pou paral·lel de -16 m. Seguint pel pou principal, a 10 m. per sota del pèndol, hi ha una finestra que dona accés a la sala final de la cavitat. Des de l'esmentada finestra, encara cal davallar 16 m. per tal d'arribar al sol de la sala, la qual es troba a -64 m. Per arribar a l'altre costat de la sala ens cal remuntar un ressalt de blocs de 6 m. molt perillós, a partir d'aquest punt es troba una gran acumulació de neu la qual ve de l'exterior.

T-9:Petita esquerda a les depressions de l'extrem Sud de la Foya d'Aragües. Després d'un P-12, una obstrucció de blocs ens obliga a desplaçar-nos pel meandre on hi ha un eixamplament per on es pot baixar 23 m. més. A la seva base, superem un R-5 i un R-4 i s'arriba a un punt on es va fer una desobstrucció. Passat aquest accedim a un P-4 que ens situa al fons de la cavitat a -49 m.

T-10:Cavitat d'estretes dimensions que assoleix la cota de -41 m., després de dos pous de -26 m i 15 m. respectivament. Està situada a uns 50 m. al Nord del T-9.

T-11: Petita cavitat de -14 m. que acaba en una petita sala.

T-12: Petita esquerda de -10 m. situada a 15 m del T-8.

T-13: Llarga esquerda dividida en dos per un envà, assolint la màxima fondària en el seu extrem Sud a -15 m. es troba a 130 m. al NE del T-8.

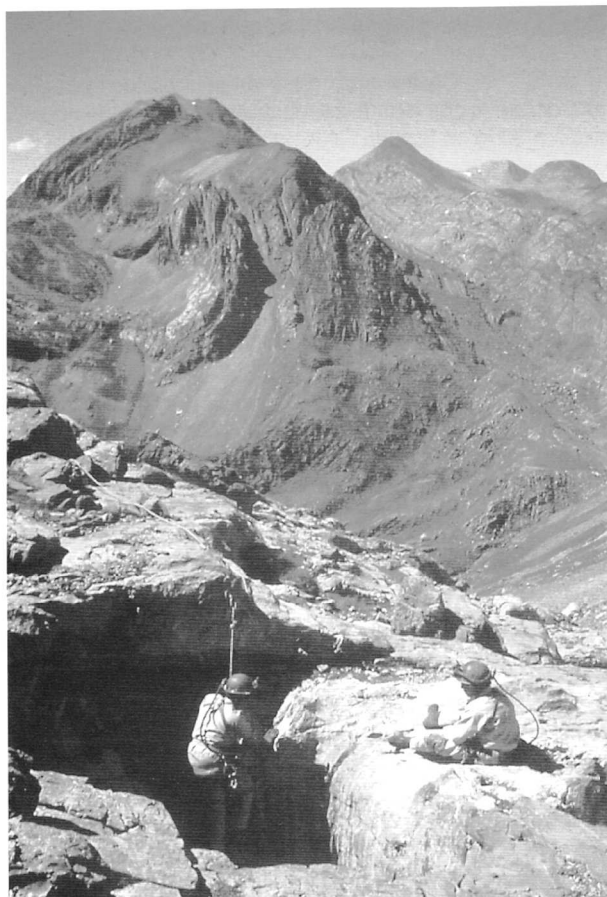
T-14: Cavitat de reduïdes dimensions que després d'un petit ressalt assoleix els 10 m. de fondària, es troba a 25 m. del T-13.

T-15: Cavitat de boca rodona que assoleix els 10 m. de fondària, a 30 m. de l'anterior.

T-16: Pou de -7 m. es troba a 30 m. de l'anterior.

T-17: Cavitat formada per dos pous, el primer de -16 m. ens situa en una estreta galeria de blocs i neu, per on cal avançar en oposició alguns metres fins arribar a la capçalera del segon pou de -25m. assolint el fons a -42 m.; està situat a 60 m. del T-16.

T-18: Estreta esquerda amb un penós accés i que assoleix els -19 m. de fondària, punt on s'han sondejat 8 m.

més totalment impenetrables.

T-19: Petit engolidor que capta les aigües del rascler proper al T-18. Situat a 30 m. d'aquest.

T-20: Gran esquerda i molt ampla, que baixa fins a -13 m.

T-21: Cavitat de mitjanes dimensions de -11 m. de fondària.

T-22: Cavitat de -37 m. amb una gran acumulació de neu a -12 m. es troba a 5 m. del T-21.

T-23: Petita esquerda de -7 m. reomplerta de blocs, a pocs metres de l'anterior cavitat.

T-24: Petita esquerda de -5 m. on entre els blocs s'han sondejat 4 m. més, a uns metres de l'anterior.

T-25: Pou de 12 m., obstruït a la seva base per un tap de neu. A pocs metres del T-24.

T-26: Pou de -17 m. obstruït a la seva base per un tap de neu. A pocs metres de l'anterior.

T-27: Esquerda que a -6 m. es fa impenetrable, s'han sondejat 5 m. més. Es troba al costat del T-25.

T-28: Esquerda de -24 m. s'acaba en un tap de neu. Es troba al bell mig de la plataforma, al costat d'una dolina circular d'uns 15 m. plena de neu.

T-29: Cavitat amb una estructura regular i que assoleix els -14 m. de fondària. Està situada l'engolidor de la dolina que s'obre sota les cavitats V-1, V-2.

SECTOR - U

És una cresta que es troba entre el Puntal de Nazapal i Puntal d'Aisa, que limita al Nord amb la Foya d'Aragües i pel Sud acaba en una gran cinglera que baixa cap els Plans de Napazal.

U-1: Balma penjada pel damunt del coll d'Estarrún, té uns 7 m. de recorregut. A la cavitat s'accedeix per una estreta cornisa des de l'extrem SE de la Foya.

U-2: Cavitat amb dues boques les quals formen un visible pont de roca, darrere del qual, una lleugera pendent ens situa a -13 m., on queda obstruïda per blocs. La cavitat es troba a uns 50 m. al Sud de la cavitat X-8.

SECTOR - V

Es tracta d'una estreta franja localitzada entre el coll de la Ruabe i el sector T. Aquest sector capta les abundants aportacions de règim nival que provenen del coll de la Ruabe (divisòria entre la Foya d'Aragües i el sector X).

V-1: Pozo de la Foya. Cavitat de desenvolupament vertical amb forta corrent d'aire, formada per sis pous. A la base del primer P-11, la desobstrucció d'un pas estret entre blocs ens donà pas fins a la capçalera d'un P-57, amb bastant perill de caiguda de pedres. Un cop a la base, una nova desobstrucció ens permet accedir a un P-8, on trobem un ampli meandre amb una aportació d'aigua que cal remuntar uns quants metres. En aquest meandre, i prop de la base del P-8 trobem un pas molt estret on va ser precís passar varies hores per desobstruir-lo, i que és just a la capçalera d'un P-19, tot seguit hi ha un R-5, en aquest punt ens trobem a la cota -102 m. Des d'ací surt una galeria remuntant amb fort pendent i corrent d'aire fins a la cota -66 m., uns metres abans i en un ressalt no remuntant és el punt per on arriba el fort corrent d'aire. Situats de nou a la cota -102 m. continuem baixant per un meandre estret fins arribar a un R-6 que ens aboca a una petita sala coberta de fang, punt on assolim la cota de màxima fondària de la cavitat a -117 m. Aquesta cavitat està situada a uns 20 m. del campament, instal·lat a la Foya. Aquesta cavitat fou

explorada pel GSP al 1978, fins a la cota -70 m., aturant-se en un pas estret.

V-2: Petita cavitat de forma circular de -9 m. situada a 10 m. al Sud del V-1.

V-3: Cavitat oberta en mig del rascler a la vessant Est del coll de la Ruabe, formada per un únic pou de 30 m. sense topografiar.

SECTOR - X

Plataforma superior que s'estén entre les crestes de Ruabe de Bernera pel Nord i el Puntal de Meyodiya al Sud. Morfològicament aquest sector està compost en superfície per calcàries amb nòduls de sílex. Es troba extremadament fracturat i erosionat per l'acció constant de la neu i el gel, així com les fortes tensions que els plegaments produïren en el sector.

X-1: Petita esquerda que assoleix els -11 m. acabant en un tap de neu. Està situada a l'entrada de la plataforma, un cop superada la tartera que puja des del refugi forestal, La Paul, en el camí de Lizara al Bisaurin.

X-2: Llarga esquerda que arriba a -14 m. a la base d'un tap de neu. Situada a 15 m. al Sud de la X-1.

X-3: Cavitat amb dues amples boques circulars que donen accés a un P-25, obstruït per un tap de neu. Es troba a 30 m. al Sud de l'X-2.

X-4-5-6: Llarga esquerda d'uns 20 m. de longitud amb dos envans que la separen en tres pous de 11, 15, i 19 m. respectivament. Tots ells es troben tapats per neu i blocs. Està situada a uns 30 m. a l'Est del X-2.

X-7: Pou circular que assoleix els -12 m. quedant obstruït per un tap de neu. Situat a uns 20 m. al Nord de l'X-6.

X-8: Petita esquerda que arriba als -14 m., just on hi ha un tap de neu. Està situada a 25 m. a l'Est de l'X-5.

X-9: Pou de -9 m. a 10 m. a l'Est de l'X-8.

X-10-11-12: Llarga esquerda en la que es formen tres cavitats, assolint unes fondàries respectives de -15, -2, i -14 m. Es troben a 15 m. al Sud de l'X-8.

X-13-14-15: Es tracta d'una esquerda llarga que presenta tres boques, les quals queden unides a l'interior. L'entrada es fa des de la propra cavitat X-15, mitjançant un R-4, trobant-nos a continuació una rampa que en fort desnivell, ens situa a la base d'un ressalt remuntant i força estret de 6 m., que ens situa en un estret laminador vertical de 30 cm. d'amplada i uns 6 m. de longitud, pas del sandvitx, A l'altre costat trobem un P-16, a la seva base un estret pas que ha estat desobstruït amb l'ajuda dels companys de l'EC

Tortosa i del GES-CMB. Aquest dona accés a la capçalera d'un P-8. Un curt i estret meandre ens situa a l'última vertical de -50 m., de dimensions força espectaculars, i després, d'un ressalt de 3 m., ens trobem a la cota -87 m., on hi ha l'entrada d'un altre meandre molt estret, per on s'avança fins a la cota -89 m.; lloc on per poder continuar, primer caldrà fer una nova desobstrucció.

X-16-17: Cavitat formada per dues boques, separades ambdues per un pont de roca i que s'uneixen a -11 m. formant un únic pou el qual assoleix els -30 m. passant entre la roca i el gel, la cavitat s'acaba en una petita sala de blocs. Està situada a 20 m. al Nord de l'X-15.

X-18: Petita esquerda de -6 m.. A 15 m. al SE de l'X-13.

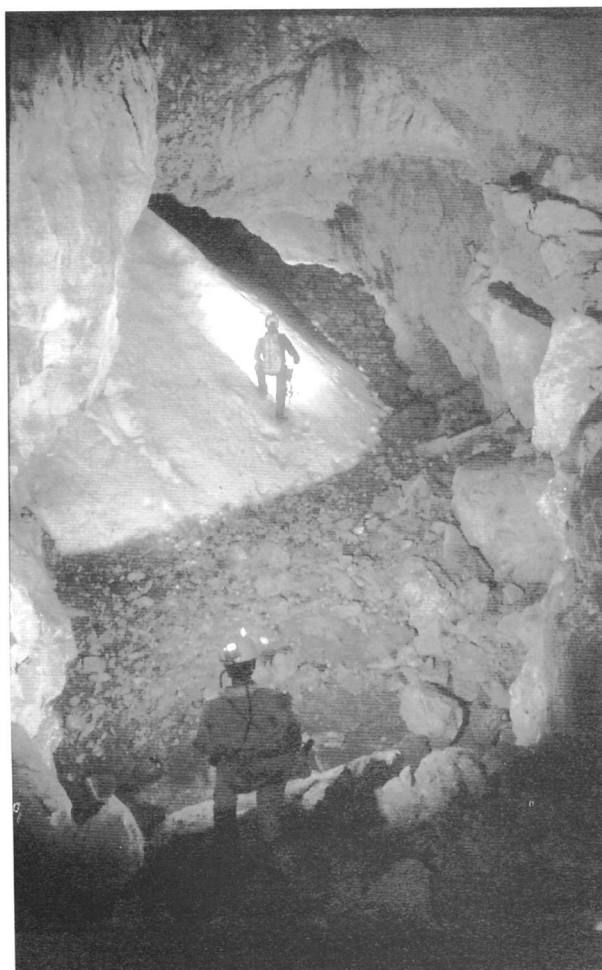
X-19: Enfonsament en la confluència de dues esquerdes assolint els -7 m.. Es troba a 30 m. a l'Est de l'X-15.

X-20: Cavitat a la que s'accedeix mitjançant un pas molt estret, darrere del qual s'obre un P-25, a la base d'aquest trobem un meandre molt estret que arriba als -28 m.. Està situat a 20 m. a l'Est de l'X-14.

X-21: Estreta esquerda de reduïdes dimensions, doncs te -10 m. i s'han sondejat 5 m. més. Es troba a 20 m. al SE de l'X-20.

X-22: Chelera alta de Bernera. La seva boca és la més gran de tota la zona. Està formada per una esquerda d'uns 50 m. de llargada i uns 10 m. d'amplada mitjana, mentre que té uns 15 m. de fondària fins un tap de neu que omple tota la seva base. En l'extrem Sud un pas entre la neu ens permet davallar verticalment fins a la cota -60 m., amb tres fraccionaments. En aquest punt arribem sorprenentment a un colze d'un meandre actiu (l'únic del sector). Riu amunt podem progressar un centenar de metres seguint l'estret meandre fins un sífo de reduïdes dimensions. Tornant a la base del P-60, i seguint riu avall, ràpidament trobem un R-3. Seguint pel meandre, aviat s'eixampla i ens trobem en una còmoda galeria que als 15 m. baixa ràpidament el sostre fins un laminador, on el riu quasi nega el pas. A l'altre costat del pas i després de 20 m. trobem unes galeries fòssils amb gran quantitat de fang (*galeries de la xocolata*), i que queden obstruïdes per blocs. A l'inici d'aquestes galeries el riu es perd per un pas molt estret infranquejable, formant una cascada. Però seguint per l'esquerda sense baixar, una desobstrucció ens ha permès tornar a accedir al riu (inici del *camí a l'infern*) en una zona de ressals, després d'una successió de passos molt estrets que dificulten força la progressió fins el punt en que sols un membre de l'equip de punta va poder continuar, (el segon va quedar atrapat bloquejant el pas durant més d'una hora, fins que se li va poder fer arribar un martell per poder-se deslliurar). Passat aquest pas s'han superat dos pous de -5 m., i l'exploració ha quedat aturada davant un nou pas estret a -95 m. de fondària, a la capçalera d'un nou pou per on es precipita el riu. (exploració en curs).

X-23: Petita cavitat que assoleix els -6 m.. Es troba a 10 m. al NO de l'X-22.

X-24: Estreta i llarga esquerda plena de blocs al seu fons, arriba als -7 m. Està situada a 5 m. al Sud de l'X-23.

X-25: Llarga esquerda formada per tres boques que s'uneixen a -10 m. sobre una cornisa, sota d'aquesta un P-6 ens porta a una suau rampa de blocs que en el seu fons arriba als -18 m. La cavitat es troba a 10 m. a l'Est de l'X-23.

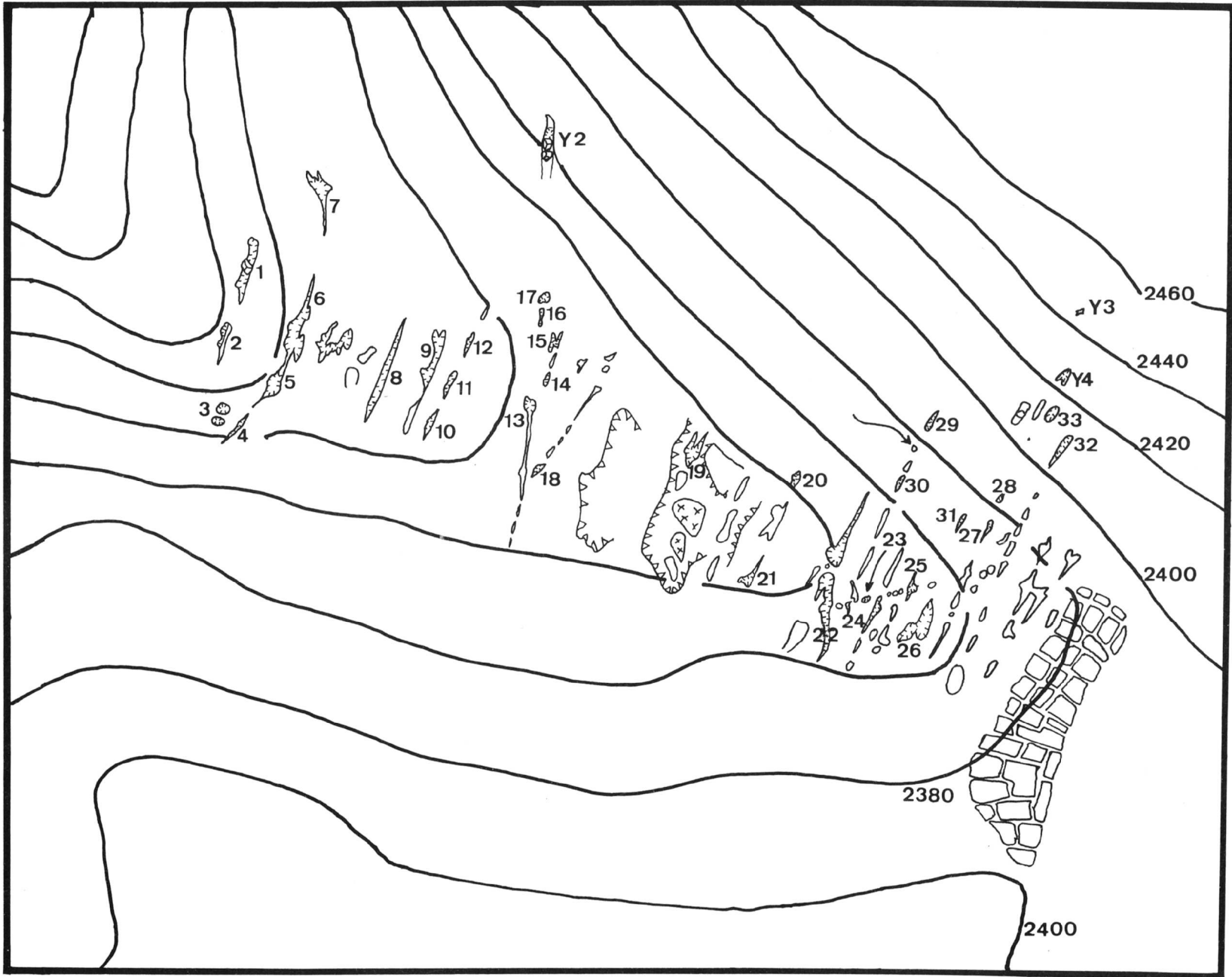
X-26: Llarga i estreta esquerda que als -13 m. queda tapada per la neu. Està a 10 m. al Sud de l'X-25.

X-27: Petita esquerda de -7 m. Situada a 20 m. al NE de l'X-25.

X-28: Esquerda amb acumulació de blocs a la capçalera, a sota dels quals trobem un R-5 i un R-4, on queda tapat per pedres. Situat a 10 m. al Nord de l'X-27.

X-29/A: Petita esquerda de -6 m. situada a 25 m. al NO de l'X-28.

X-29/B: Pou de -6 m. tapat per blocs. Es troba al costat de l'anterior.

S
E
C
T
O
R

"X"

"Y"

X-30: Esquerda de -16 m. de fondària amb un tap de neu al fons. Està situada a 15 m. al SO dels X-29.

X-31: Petita esquerda de -8 m. Es troba a 10 m. a l'Oest de l'X-27.

X-32: Esquerda que mitjançant diferents passos entre blocs i ressalts, permet davallar fins a -13 m. Està a 20 m. al NE de l'X-28.

X-33: Pou de -10 m. de fondària. Es troba a 10 m. al NO de l'X-32.

X-34: Llarga i estreta esquerda que després d'un P-10 ens porta a una pronunciada rampa de blocs i un ressalt ens deixa a la cota -12 m.

SECTOR - Y

Zona formada per les crestes situades a l'Oest de la Ruabe de Bernera, tancant d'eixa manera, el sector «X» pel Nord. Morfològicament aquestes crestes són en realitat els mateixos estrats que trobem a la plataforma del sector «X», però aquí estan en disposició totalment vertical, desplomant-se cap el Nord per una important cinglera fins els plans de Mistresa.

Y-1: Petit conducte de 6 m. de longitud que travessa la cresta en la seva part superior. Situada prop del coll de la Ruabe.

Y-2: Cavitat d'un sol pou de 40 m. de fondària, on hi habiten bastants gralles. Situada en una placa inclinada en la vessant Sud de la cresta i a 60 m. al Nord de l'X-17.

Y-3: Petita cova d'uns 10 m. situada a l'extrem Est del sector «Y», al final de la tartera que puja del refugi forestal La Paul.

Y-4: Cavitat que arriba als 41 m. de fondària. Està format per una vertical de -24 m. enllaçant per una curta rampa amb una vertical de -14 m., on un tap de neu omple una gran part del pou. Està situada a 50 m. al Nord de l'X-33.

SECTOR - Z

Està format per la cresta de La Ruabe de Bernera que limita al Nord amb el Valle de los Sarrios, a l'Oest amb el coll de La Ruabe (sector Y), al Sud amb la Foya d'Aragües (sectors V, i T) i a l'Est amb el coll d'Estarrún. Morfològicament es tracta de la mateixa formació que el sector Y, però separada d'aquesta per una important falla.

Z-1: Per un P-5 obert al mig d'una canal accedim a una forta rampa de blocs que en sentit descendent arriba

a -15 m., quedant obturada en aquest punt. Tornant de nou a la base del P-5, es pot remuntar la rampa fins la cota +5, aquest punt ha d'estar molt proper a la cresta. La cavitat està situada en una canal al vessant Nord de les crestes de La Ruabe.

Z-2: POZO DE LOS SARRIOS. Cavitat formada per diversos pous i galeries que assoleixen els -117 m. de fondària. L'entrada és un ampli P-15 de forma circular i uns 5 m. de diàmetre, obert a la base d'una placa de roca llisa situada a sota de les crestes, és visible des de la zona de la Foya on es va instal·lar el campament. A la base del P-15 un estret meandre dóna pas a un P-11, a la seva base trobem un replà on s'obren les dues boques del següent P-52, que després de diversos fraccionaments ens situa en un meandre amb ressalts, fins arribar a un, en que uns colzes molt tancats i estrets ens impedeixen seguir cap a una evident continuació a la cota -103 m. Tornant a la base del P-52 i a uns 15 m. del terra, mitjançant un pèndol, accedim a una finestra, darrera la qual apareix una important galeria que segueix en sentit transversal, (aquesta està formada pels contactes d'una falla) de 10 m. d'amplada i 6 m. d'alçada, en forma de pronunciada rampa de blocs inestables fins arribar a un punt en que tres enormes e inestables blocs ens barren el pas. Rampa avall seguim fins una petita sala on per un pas entre blocs entrem a una altra petita sala lateral, per on arribem a la cota -117 m.

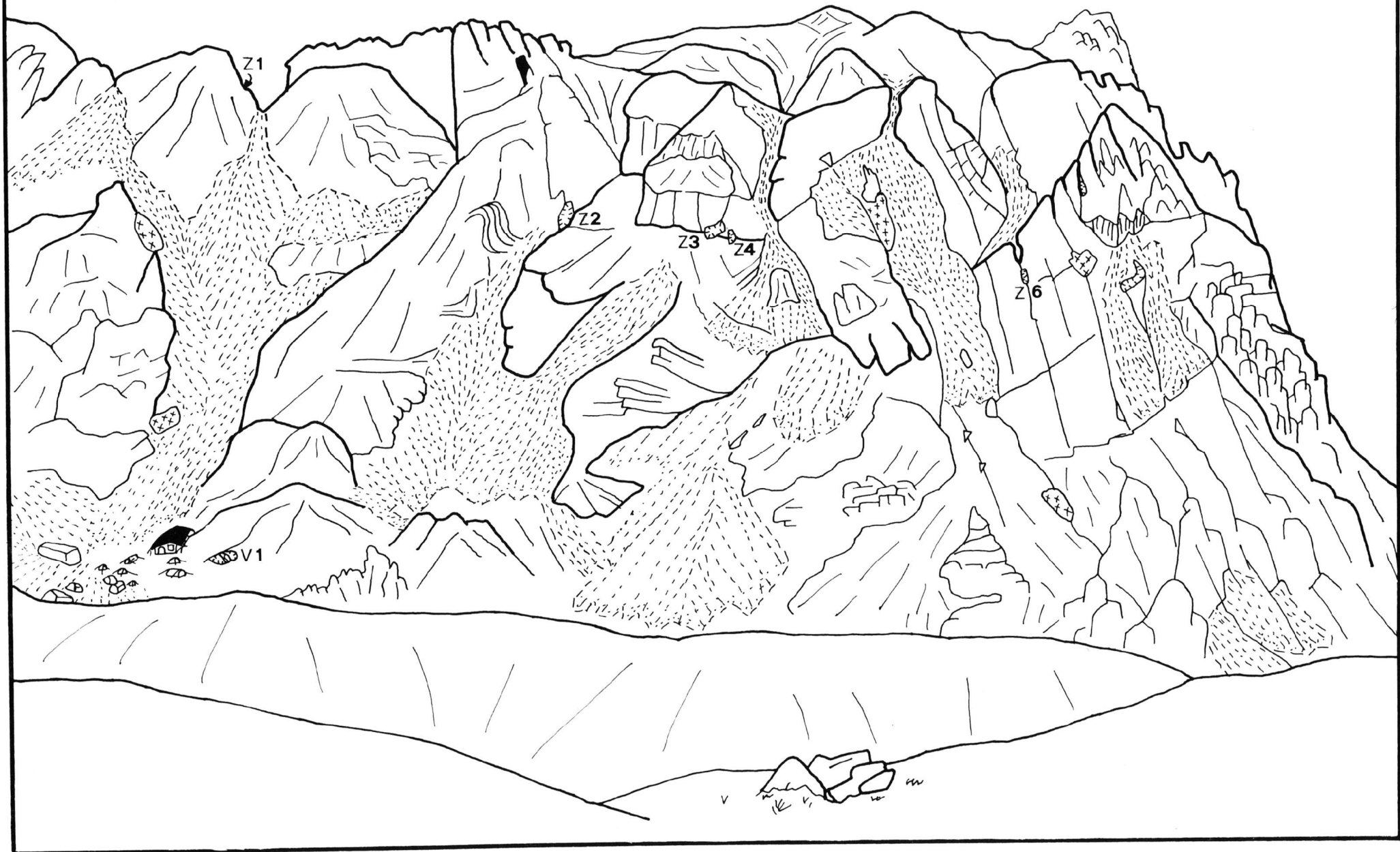
Z-3: Important cavitat de grans dimensions que assoleix els -80 m. de fondària, entre una gran acumulació de neu. Es pot accedir per dues boques. Una situada a peu de paret i l'altra a uns 20 m. pel damunt. A la cota -40 m. i per uns pous laterals mitjançant un pèndol, s'accedeix a un estret meandre, on un pas molt estret tant sols va permetre que hi pogués passar una persona molt prima. Un cop a l'altre costat el meandre continua fins un R-3, el qual, no va ésser davallat per manca de material, quedant oberta una continuació força evident. Aquesta cavitat està situada a uns 60 m. a l'Est del Z-2 i a la mateixa alçada a la cinglera.

Z-4: A 15 m. a l'Est del Z-3 s'obre la boca d'accés a un P-12 el qual queda tapat, mitjançant una escalada de 6 m., accedim a un replà, per on podem seguir baixant per un R-2, fins arribar a un pas molt estret on s'obre el següent pou de -50 m., el qual està separat per un replà als -20 m. En aquest punt una finestra dóna accés a un pou lateral que torna a enllaçar amb el pou principal. Abans d'arribar a la base del P-50, a uns 6 m. del terra, fent un pèndol accedim a un P-12 (*pou de les bitlles*) on trobem dos importants nòduls de sílex totalment esfèrics, a la seva base, cota -77 m. un pas impenetrable ens ha permès sondejar 20 m. més.

Z-5: Petita cavitat de -8 m. amb una entrada en forma de cova. Situada a uns 200 m. a l'Est del Z-4 seguint la cinglera.

Z-6-7: Llarga esquerda, amb cinc boques que es comuniquen entre elles. Punt on trobem una important acumulació de neu que omple tota la base (cota màxima -25 m.). Situada a una plataforma a 150 m., a l'Est de les anteriors cavitats, sobre la zona Est de la Foya.

SECTOR "Z"

- Z-8: Petita cova de -5 m. A 20 m. al Nord del Z-6.
- Z-9: Petita esquerdada similar al Z-6 de -14 m. a pocs metres a l'Est d'aquesta.
- Z-10: Conjunt de petites cavitats obertes en una falla, la més important arriba a -8 m., està situada molt a prop del Z-9.
- Z-11: És la cavitat situada a major alçada d'aquest sector. S'obre a l'exterior per una gran boca que ens situa al començament d'una pronunciada rampa de blocs i neu, fins una petita sala a -15 m. Des d'ací continuem el descens per una estreta galeria, i després de fer una lleugera desobstrucció assolim els -37 m. La cavitat està situada 50 m. a l'Est del Z-6.
- Z-12: Petita cavitat formada per dos pous que s'uneixen a -10 m. i que resta taponada per blocs. A 10 m. a l'Est del Z-6.
- Z-13: Per un P-11 i després d'una rampa, arribem a -16 m. Està situada a 60 m. al SO del Z-6, en una canal.
- Z-14: Esquerdada de -6 m. A 10 m. pel damunt del Z-13.

SECTOR NAPAVAL

Està situat sota la cinglera Sud de la que hi ha entre la penya de Meyodiya i el Puntal d'Aisa. La numeració amb la lletra «M» correspon a l'originària que va donar el GERSAM a totes les cavitats que va explorar en el massís.

- M-1: Situada en un altra zona (Sector T) marcada per nosaltres com T-8.
- M-2: GRALLAR DEL PUENTE DE ROCA. Cavitat formada per dos pous units per un estret meandre que arriba a -94 m. La boca allargada i estreta dona pas a un P-52 dividit per un replà a -30 m., a la seva base, una pronunciada rampa de blocs ens situa a -65 m., on superem un petit ressalt per arribar a un petit meandre descendent, fins un P-10 sense sortida. Continuant pel meandre trobem un altre P-11 a la base del qual assolim els -94 m., de fondària màxima. Està situat a uns 70 m., per dessota d'un característic i visible pont de roca de la cinglera.

M-7: Cavitat formada per tres pous amb una cota màxima de -28 m. d'estretes dimensions.

M-11: ESPELUNGA DE NAPAVAL. Cavitat activa en curs d'exploració on s'han superat els 1.500 m. de recorregut. Riu avall queda interrompuda la progressió en un sífo de reduïdes dimensions. Just 5 m. abans del sífo s'han escalat 60 m., de desnivell fins a un pas impenetrable. Riu amunt s'han superat varies cascades i remuntat diversos afluents.

POZO LA CHELERA. La seva boca d'amples dimensions dona accés a un pou de -16 m., on el terra és format per una rampa de neu la qual s'obre a un pou de -18'5 m. estant tot cobert de gel. En aquest punt trobem un replà, des d'on es baixa l'últim pou de -17'5 m. A la base trobem una galeria de roca i gel, que després d'un curt recorregut acaba a la cota -80'5 m.

POZO GRAN NAPAVAL. Cavitat formada per un sol pou que baixa fins a la cota -107 m. de fondària, està fraccionat en tres trams de 16, 26 i 40 m. aprofitant replans existents, a partir dels -63 m. trobem grans acumulacions de neu i gel.

POZO DE LA VENTANA. Pou de -74 m. de fondària fraccionat als -12 m. al fons del pou un ressalt ens situa a -77 m., essent aquesta la cota de màxima profunditat. Als -40 m. de descens i mitjançant un pèndol de cinc metres accedim a un meandre que baixa fins a la cota -54 m. A partir d'ací el pas es fa més estret.

POZO DE LA JARDINERA. Pou de -25 m. de fondària, on als -12 m. es troba quasi ple de gel. A la paret oest queda un espai per on es poden davallar -9 m. més quedant el pas barrat pel gel.

POZO DE LOS GRAJOS. A uns 10 m. a l'est de l'anterior està format per un sol pou de -29 m. de fondària. En el fons es troba una acumulació de neu.

POZO DEL BLOQUE DE HIELO SUSPENDIDO. Està format per un pou de -41 m. on als -25m., es troba un gran bloc de gel en suspensió per un dels seus costats es poden davallar els 16 metres restants, el fons està cobert de gel.

POZO DEL MEANDRO ESTRECHO. Un primer pou de -5 m. seguit d'un ressalt de -13 m., ens situen en un estret meandre que no ofereix cap continuació.

POZO DE LAS DOS BOCAS. Es tracta de dos pous un de -10 m., i l'altre de -15 m., que s'uneixen a l'interior, on el terra és una rampa de gel que ens aboca a l'últim pou de -14 m., el qual, està format per l'espai que deixa el gel.

POZO DE LA NIEVE. Es format per un sol pou de -14 m. el qual queda tancat per la neu.

POZO DOBLE. Es tracta de dos pous separats per una estreta paret de pedra, al fons ambdós se comuniquen per un estret pas. En total fa -8 m. de fondària.

POZO MOSQUITERA. Un ressalt de -4 m. amb el fons en pendent, i un nou ressalt de -4 m. ens situen als fons de la cavitat a -9 m. de fondària.

OJO FRESCO DE NAPAVAL. Es troba als "llanos de Napaval" entre les cotes 2200 i 2400. La boca de 8 x 1,5 m. dona accés a una galeria de 5 x 1 m. que després d'uns ressalts, i una desobstrucció amb micro explosius la cavitat ens dona un recorregut de 212 m., i un desnivell de 20 m. (-8 +12,4).

SECTOR GRAN PARET DE MEYODIYA

COVACHA DE LA CASCAJERA. Una galeria ascendent de 16 m. de longitud, amb una secció de 6 x 8 m conformen el total de la cavitat.

M-3: Cavitat amb dues boques, una en forma de cova a peu de paret i l'altra a dalt del cingle, 33 metres pel damunt. Des de la boca inferior, una rampa ens porta al punt final a -48 m.

M-5: Cova de 144 m. de recorregut. Es troba a 50 m. al Nord de la M-4.

M-4: ESPELUNGA DE MEYODIYA. La boca de la cavitat d'uns 8 x 3 metres, es troba situada a la paret i a uns 5 m. d'alçada, una curta rampa ascendent ens situa davant un ressalt. En aquest punt tenim dues possibilitats de progressió, o bé superem el ressalt, o seguim per la dreta per un conducte freàtic amb el terra ple de fang. Seguint per aquest conducte s'arriba a la capçalera d'un P-14, a la seva base un pas estret per on circula una forta corrent d'aire ens permet accedir a una galeria de reduïdes dimensions, trobant-nos a l'esquerra una bifurcació. Situats de nou al ressalt de l'entrada, un cop superat aquest, la galeria continua amb unes dimensions de 3 x 1'5 m., i després d'una gatera i dos ressalts curts ens situen en un nou ressalt de 5 m. (corda fixa). Un cop superat aquest ressalt, la galeria s'estreny amb dos passos molt estrets fins a trobar-nos amb la galeria que ve de la base del P-14. Aquest itinerari, per la seva comoditat és el que recomanem per accedir a l'interior de la cavitat.

A partir d'ací es segueix per una galeria d'1 x 2 m. la qual va guanyant alçada a mida que anem avançant, fins arribar a un laminador on tornem a notar el fort corrent d'aire,

a l'altre costat tenim dues opcions, continuar per la galeria principal, o bé seguir per una galeria que surt per la dreta, si seguim per aquesta, baixarem per un tub molt estret fins arribar a una ampla galeria per on progressarem còmodament, ja que en alguns punts les seves mides són de 8 x 4 m., fins arribar a un ressalt ascendent de 5 m. Un cop passat aquest, una petita cornisa ens situa davant un P-12. A la seva base ens trobem una gran acumulació de blocs, fent la galeria baixada, a més de bastant ampla, aquesta va travessant un seguit de sales, en una d'aquestes, una gran colada amb forta rampa ens situa a la cota -65 m., punt màxim de fondària que s'ha arribat en aquest sector, i sense possibilitat aparent de continuació.

Tornat de nou a la galeria principal, ens trobem amb una sala, a l'esquerra de la mateixa localitzem dos nous itineraris.

El primer en forma de gatera, i l'altre mitjançant un meandre.

El primer d'ells està format per una galeria bastant recta i de fàcil progressió on es varen fer diverses desobstruccions sense obtenir resultats positius. L'altra, després d'un petit ensorrament, accedeix a un meandre de 2 x 0'60 m. el qual ens permet d'avançar amb relativa comoditat fins arribar a un pas més estret on tornem a retrobar la característica corrent d'aire, a l'altre costat una modesta galeria amb dos canvis de sentit de 110º i una forta baixada, ens situa davant un R-7 m. A la seva base seguim pel mig d'uns blocs i amb forta baixada, a pocs metres a l'esquerra i al costat de la paret trobem una fissura per on surt un fort corrent d'aire, *Pas dels Tortosins* (aquest pas va necessitar l'ajuda dels companys de l'EC Tortosa per tal de fer una dura desobstrucció). Seguint per la galeria, aquesta va reduint les seves dimensions, i després d'alguns passos estrets, s'arriba a la sala *Maneken-pis*, on en un lateral es troba un sífó.

Tornant-nos a situar al pas dels tortosins, ens ficarem per una esquerra on la progressió es lenta e incòmoda per l'estretor de la galeria. Avancem horitzontalment uns tres metres fins que ens permet baixar dos metres per arribar a uns blocs. En aquests blocs, i després de fer una complicada contorsió, accedim entre mig d'ells a un lloc més ample per on baixarem uns vuit metres, localitzant la corda fixa per baixar un P-13. Aquest pou ofereix dues opcions, baixar-lo en la seva totalitat o accedir a una galeria penjada mitjançant un pèndol als nou metres de descens. Aquesta galeria, al principi, el terra està cobert de blocs amb alguns passos delicats fins arribat a un gran ensorrament, on seguim pel costat esquerre remuntant uns cinc metres i ens situem en una galeria on en la paret trobem restes de mirall de falla. Continuem per la galeria de blocs i de seguida es fa estreta i es desfona, avancem a nivell uns cinc metres introduint-nos en un conducte estret i descendent fins arribar a una galeria caòtica, de modestes dimensions, on es pot avançar amb més comoditat. En aquest punt observem les marques de diferents nivells d'inundació poc abans d'arribar a un pas estret ascendent de dos metres, en una zona d'abundant formació esta-

lagmítica. Un cop superat aquest pas accedim a la sala de l'*ou ferrat*, on s'hi troba abundant concreció. En un extrem de la sala, un cop passat un gour sec, trobem un nou pas estret, el qual es va haver de desobstruir, i un cop superat ens trobem amb un meandre desfonat que als pocs metres queda taponat per una colada. Retornant de nou a la vertical i baixant fins el fons, es fa peu als 13 m. des de l'spit i avancem per una galeria de 5 x 2 metres, trobant-nos en alguns punt enfonsaments, els quals han esdevingut pous que encara no han estat davallats i que deuen comunicar amb el sector del *riu no-u-sents*.

La progressió pel *meandre del polvo gris* és còmoda, i ràpidament s'arriba a *la sala negra*. Si pugem per la rampa, trobarem una delicada grimpada que ens situarà a l'entrada d'un meandre bastant estret i de curt recorregut.

En sentit contrari, baixarem la rampa d'uns set metres amb un pou a la dreta, introduint-nos en una galeria plena de blocs, on als pocs metres trobem una nova galeria a la dreta, que després d'alguns ressalts, ens durà a unes galeries molt amples i zones amb nivells d'inundació. Aquesta zona la denominem *galeria Dragon Kang*.

Situats de nou a la galeria principal aquesta es presenta molt gran i amb el sòl cobert de sorra, observant abundants formes d'erosió tant en el sostre com en les parets. Ràpidament s'arriba a un ressalt de 5 m., a la seva base tenim dues opcions, la primera és un P-12 que ens durà al riu. La segona, mitjançant una grimpada de tres metres ens permet l'exploració riu amunt.

Una instal·lació natural ens serveix per davallar el pou, el qual té un replà als 5 m. Un cop a la base avancem un curt tram fins a trobar un enfonsament, en baixar-lo trobarem un pas estret vertical i ens situarem al llit del riu. El corrent és tant minso que no s'arriba a escoltar el soroll de l'aigua. Ens trobem en una galeria de 1'5 x 2 m. amb el sòl ple de blocs i fang, si seguim riu amunt podem passar entre blocs durant uns metres fins arribar a un gran bloc piramidal, el qual ens barra el pas, podent-se visualitzar un gran espai a l'altra banda. Si pel contrari seguim riu avall, no caldrà fer el pas anterior, seguirem a nivell pel meandre desfonat avançant en oposició fins a trobar de nou el sòl, fent d'aquesta manera el recorregut més fàcil. Més endavant trobarem un nou enfonsament (des d'ambdós enfonsaments, una galeria caòtica recorre el tram descrit a nivell de riu) des d'on podrem accedir més còmodament al riu després de desgrimpant uns sis metres.

A partir d'aquest punt continuem per *la galeria anomenada riu no-u-sents*, passant per un ensorrament de blocs, un tram ensorrat i després d'una desgrimpada de tres metres accedirem a una galeria còmoda, on trobarem el riu amb algun ensorrament al llarg del seu recorregut. Seguidament s'accedeix a una sala plena de blocs. Passada aquesta, un ressalt seguit d'un pas estret ens situa en una galeria de 4 x 2 m. on tornem a trobar el riu. Seguim avançant fins a trobar un nou enfonsament, el qual comporta un ressalt de 8 m. Un cop baixat fins al fons trobem de nou el riu, un pas entre blocs ens permet accedir a unes gateres per on es perd el riu, però la seva estretor no permet passar. A dos metres del fons del ressalt, una modesta galeria caòtica seguida d'un pas estret, ens situa en una galeria molt àmplia, en alguns punts arriba a fer 7 x 4 m. i el nivell d'inundació arriba a fer 1 m. d'alçada. Arribant a la *sala dels avets de fang*, es posa punt final a l'exploració d'aquest sector.

Riu amunt, situats de nou a la base del ressalt de 5 m., es fa una fàcil grimpada de tres metres i ens trobarem en una ampla galeria de 8 x 4 m. Aquesta ens durà ràpidament fins un gran enfonsament que dóna lloc a un P-13 m., equipat amb dos spits. Als 8 m. fem peu en una gran marmita fòssil. Superant un ressalt recuperem la galeria, passat l'enfonsament, trobant-nos una galeria amb les mateixes característiques que l'anterior durant algunes centenes de metres i que acaba quedant tancada pels sediments, aquesta galeria s'anomena *galeria del Gobi*, i està sense topografiar.

Situats de nou a la corda i baixant fins el fons, arribem a un tram anomenat *riu loco*, on l'aigua ha excavat el llit del riu amb molta vistositat. Seguim avançant per aquest sector trobant un P-7 m., i un P-5 m., els quals, ens permeten retrobar el llit del riu amb un eixamplament del meandre, donant forma a una petita sala on trobem la pedra piramidal que ens barra el pas en el sector de riu avall.

Seguim remuntant el riu pel meandre, anomenat *sueños de oro*, amb una secció de galeria de 3 x 1 m., tant sols interromput per dos petits ensorraments que originen curts passos estrets entre blocs. En arribar aquí, hi ha un tram molt polit, on l'aigua circula amb més velocitat, donant lloc a un sector escalonat anomenat *los oscuros*, un cop passats aquests, entrem en una zona on la fisonomia canvia totalment. El riu es perd i una galeria de 4 x 2 m., plena de blocs segueix durant 125 m., durant els quals, sempre ens acompanya una constant corrent d'aire, som a *la galeria de la frescura*, i al final d'aquesta, trobem *la sala de la ressonància*. Uns 30 m. abans d'arribar a la sala hi ha una estreta galeria de difícil progressió que comunica amb la capçalera del ressalt de 8 m. evitant d'aquesta manera la sala de *la ressonància*.

A la sala trobem dos aportacions d'aigua, l'origen dels quals encara desconeixem. L'aportació que ve per la dreta es pot remuntar un R+6 m., una rampa de blocs, i un nou R+6 m., i ens situa a la base d'un pou desconegut per on veiem caure l'aigua des d'una alçada indeterminada, per tant, hem començat a fer una escalada que de moment ha permès assolir uns 15 m. d'altura, sense arribar encara, a la capçalera del saltant d'aigua.

L'aportació que tenim davant, cau per un estret i curt passadís, passar per ell ens suposarà, depenent de l'època de l'any, una bona remullada. Un cop creuat, trobem un ressalt ascendent (corda fixa), que un cop superat ens situa en una rampa de blocs, un gir de 90° a la dreta i un pas ascendent per un bloc falcat, ens dóna accés a una galeria de 4 x 2 m., amb el sòl cobert de petits blocs, on tornarem a recuperar el corrent d'aire, la galeria augmenta de dimensions i el sòl es cobert de sorra fina. Seguidament trobem una nova derivació. Si seguim per la dreta entrarem en una bonica galeria de formes capritxoses i el terra sorrenc, amb unes mides de 5 x 2 m., durant els primers 40 m., per anar-se reduint poc a poc. Es passa un pas estret on els sediments quasi tapen la galeria, i entrem en una curta però bonica galeria anomenada *els tres ullals*, per les seves tres grans estalactites blanques existents.

Si ens situem en la ramificació anterior, seguirem en sentit contrari per una galeria de notables dimensions arribant a trobar seccions des de 12 x 6 m. fins a 1'5 x 6 m. el terra està compost per una fina capa de sediments, alguns trams amb formacions i sempre acompanyats pel

característic corrent d'aire, tot això durant 250 m., on s'anomena *como Pedro por su casa*. Tot seguit arribem a una estretor degut a unes colades, reduint-se la secció fins 0'75 x 1'5 m. durant uns 15 m. Seguim per una galeria alta de només un metre d'ample, interrompuda per un petit ressalt i un bloc després, darrere el qual, la galeria fa dos angles de 90°. Entrem en una galeria on trobem un pou que resta per explorar, per l'esquerra avancem fins un ressalt de 2 m., amb les parets cobertes de formació, un nou ressalt ens situa davant d'un gran bloc que ocupa tota la galeria quedant un passadís a cada costat. Continuem per la dreta remuntant uns sis metres per tal d'arribar a una gran estalagmita, la galeria es desfona donant lloc a un pou per on cau una aportació d'aigua que ve del sostre, i del que no es coneix la procedència. Creuem el pou mitjançant un passamà de vuit metres i recuperem de nou el terra, aquest ocupat per blocs de totes les mides. Remuntem una forta rampa de blocs que arriba fins el sostre, deixant només un pas estret per on circula l'aire a gran pressió, en aquest punt trobem una nova rampa de blocs, cap avall trobem un pou de 30 m. que ens situa a la base del pou de l'enllaç. En sentit contrari entrem a la *sala Lizara*, la qual es troba totalment ocupada per blocs. Per tal de poder continuar, tindrem de baixar fins el fons de la sala. En el seu extrem Oest es troben dues continuacions, a l'esquerra un meandre caòtic desfonat, que als pocs metres es tallat per un pou de -30 m., aquest es pot franquejar per la dreta, i es segueix per un meandre estret d'escàs recorregut, que comunica amb la capçalera d'un altre pou, observant diversos nivells superiors.

Retornant a la capçalera del primer pou de -30 m., al seu fons trobem una forta rampa ascendent que ens situa a la capçalera del següent pou de 20 m., a la base del qual, prosseguim per una galeria a diferents nivells que ens durà fins la base del pou de l'enllaç.

Tornant de nou a la *sala Lizara*, si seguim per la dreta ens introduïrem en una petita galeria, que passant per entre uns blocs, remunta uns quatre metres, per trobar-nos amb un nivell més ampli. Seguim per un tram on el sòl està ple de blocs de tota mena i amb una secció de 4 x 2 m., per espai d'uns 45 m., fins arribar a una nova bifurcació a l'esquerra, aquesta és la *galeria dels passamans*. Si seguim per la galeria principal, remuntarem una rampa de blocs, que tot seguit baixa bruscament, per arribar a una zona que queda totalment tancada. Allà ens trobem una cambra on el terra està ple d'ossos i on va ésser trobat un cap de rat-penat.

Si continuem per la bifurcació de l'esquerra ens trobarem amb un meandre de 8 x 2 m. de secció i el terra bastant llis, fins arribar al primer dels tres enfonsaments, que es troben abans d'arribar al pou de l'enllaç de -45 m., que permet la unió amb les galeries inferiors. Els tres enfonsaments, estan units entre ells per un nivell, entremig de galeries d'exigües dimensions, amb un recorregut de 500 m. Per avançar cap a l'interior de la cavitat tenim dues possibilitats, el camí superior i l'inferior. El superior nosaltres el fem servir per l'anada, per la seva comoditat, i l'inferior per la tornada. Per continuar pel nivell superior cal davallar el pou de l'enllaç de 15 m., on trobarem una galeria que seguirem fins trobar un ressalt ascendent de 8m., (instal·lat fix). Superat aquest pas, arribarem a la *galeria de las prisas* d'uns 400 m. de recorregut, i una secció mínima de 12 x 1 m,

que ens durà fins la *sala del guix*.

En aquesta sala s'hi troben varies possibilitats de continuació. També s'hi troba la galeria el contacte que puja fins els +65 m, i que de moment és la cota més alta de la cavitat.

Per continuar cal introduir-se per una *galeria* molt amagada anomenada *noche de autos*, situada a l'esquerra, just a l'extrem de la sala i al començament d'una pronunciada rampa. Aquesta galeria té les mateixes característiques que l'anterior i la progressió és molt ràpida fins a la capçalera del *pou chupa-chups*, de -80 m. de fondària. Si continuem per la galeria, trobem un pou de -10 m. i accedim a la *galeria els Cyclops*, des d'ací, una galeria amb fort pendent, ens durà fins un pou inclinat de -15 m., a la base del qual, trobem un ressalt de -5 m, (instal·lació fixa), un cop superat aquest, s'entra en una galeria de 8x3 m., a la dreta, un nou ressalt (instal·lació fixa), ens condueix fins una petita galeria ascendent, la qual seguirem per espai de 40 m., trobant en aquest punt un colze a l'esquerra (en aquest punt es troba una corda de 15 m. Pocs metres més endavant la galeria es tanca, per la dreta una petita galeria descendent, ens durà fins una acumulació de fang i aigua. Retornant al punt on es troba la corda, i un cop davallat el pou, trobem una galeria amb fort pendent i un petit ressalt, que un cop superat ens situen en un meandre de 1'75 x 0'70 m. de secció, que als pocs metres queda obstruït.

Així mateix, de *la sala del guix* fins al *pou chupa-chups* existeix a un nivell superior, una galeria que els comunica, és el *meandre Aleix*. Per continuar cal baixar el *pou chupa-chups*, el qual es troba fraccionat en dos trams i una tirada aèria de -60 m., amb una secció cilíndrica de 10 m. Aquest pou ens situa en el sector inferior al bell mig d'un meandre on trobem els primers indicis de circulació d'aigua. Es segueix pel meandre buscant un nivell superior, per tal d'evitar l'aigua, fins arribar a la *sala del bebedero*, ací el riu ja circula amb un bon cabal.

Poc abans d'arribar a la sala hi ha un acusat colze de meandre a un nivell més elevat del normal, on està instal·lat el campament bivac, *frutos secos sueños humedos*, que ens serveix de recolzament pels atacs punta.

Continuant a nivell de riu als pocs metres arribem a la zona anomenada *peus humits*, on existeix una bassa fonda, i el sostre baixa bruscament, deixant una secció de només 1'50 x 0'50 m., quedant quasi inundada. Abans d'aquesta zona i mitjançant una escalada de 8 m. ens situem en el meandre *la flauta* de 120 m. de recorregut i amb una secció mitja de 0'50 x 7 m., fent-se la progressió força incòmoda fins arribar a un gir de 90°, on trobem un pou de -12 m. instal·lat amb un spit, això ens permet accedir a una galeria on retrobem l'aigua. Als pocs metres entrem a la *sala l'aigüera*, per on cau l'aigua en cascada i a la base es perd per un sífó.

Seguint per un replà, voregem la sala per la dreta, per tal de localitzar un pas estret entre blocs, que ens permetrà accedir a una galeria de 2 x 4 m. de secció, amb el sòl cobert de blocs, fins arribar a una nova cruïlla. A l'esquerra trobem de nou el riu, que baixa per un estret meandre encara per explorar. A la dreta, i darrera uns blocs trobem *la sala beta blanca*. Quan entrem a la sala, a l'esquerra trobem uns blocs, darrera els quals, una galeria en porta fins un pou de -7 m. A la base d'aquest trobem un meandre, si el seguim amunt, als pocs metres trobem un enfonsament que ens barra el pas. Si pel contrari anem avall, avançarem uns metres acompanyats per l'aigua fins a fer-se impracticable degut a l'estretor. Aquesta aportació d'aigua, torna a aparèixer a la meitat del pou de *los caladeros del gran sol*.

Retornant a *la sala beta blanca*, buscarem en la paret de davant, un pas entre formacions, ens ajudarà, una franja blanca que ratlla la paret. Un cop forçat aquest pas, entrarem en una galeria plena de formacions, als pocs metres i trobem un ressalt de 5 m. darrera el qual, trobem la capçalera d'un pou de -12 m. que s'instal·la en unes formacions. Un cop baixat, una forta rampa en durà fins la capçalera del pou de *los caladeros del gran sol*, de -45 m. fraccionat en tres trams. A la meitat d'aquest pou rebem l'aportació d'aigua descrita anteriorment i que en èpoques de pluja acostuma a ocupar gran part del pou essent molt molest pel descens. Continuem per un meandre amb clars signes de corrosió on l'aigua ocupa tota l'amplada de la galeria 0'75 x 2 m. formant trams amb marmites de poca fondària fins trobar un pou de -11 m. fraccionat en la seva meitat per tal d'evitar l'aigua, la base d'aquest pou és troba plena de blocs on hi trobem el *rio bebedero*, l'altra aportació, i la capçalera d'un pou de -45 m. *els naufragats*, completament aeri que després d'un passamàde 5 m. a la capçalera, no aconsegueix evitar l'aigua que es precipita pel pou, essent els últims 20 metres una mullada continua. A la base molt erosionada, s'ajunten els

dos cabals seguint per una galeria inclinada de 4 x 2 m., intensament erosionada, fins arribar al següent pou de -30 m. *la clau de tretze*, tres "spits" ens asseguruen el descens aeri fins arribar a una gran sala, fent peu en una forta rampa de blocs, al final de la qual trobem dos opcions de continuació. Per l'esquerra es pot seguir per una rampa de blocs fins arribar a una galeria caòtica. Al final d'aquesta i entremig dels blocs, trobem un pou de -10 m., a la seva base trobem una galeria de 8 x 2 m. de secció, per on hi circula un petit cabal d'aigua, arribant a un punt on es troba cobert de blocs, amb clars signes d'inundació i per on es perd el curs d'aigua, donant-se aquest sector per acabat. Si ens situem de nou a la base del *pou de la clau de Tretze* i ens guiem pel soroll de l'aigua, trobarem la capçalera del pou de -60 m., a la base d'aquest, trobarem un nou pou que no s'ha baixat, situant en aquest punt la cota -315 m..

Tornant de nou al pou de l'enllaç, es baixa aquest mitjançant tres fraccionaments, a la seva base una rampa de colada ens porta fins una cruïlla, seguint endavant una galeria de poca alçada en durà a *la chimenea chorrota*, on arriba un gran cabal d'aigua des de la cúpula. A l'esquerra, es troben unes galeries de sostres baixos, per on hi apareix aigua, després de recórrer uns 80 m., s'arriba a la capçalera d'un pou, amb una aportació d'aigua. A la dreta trobem una galeria amb una secció de 6 x 3 m., amb clars signes d'inundació i alguns passos sifonants de 0'30 x 1 m., amb alguns sectors on s'arriben a seccions de 10 x 5 m. en un recorregut que ens situen a la base d'un pou, continuant per una curta galeria, arribem a la base del *pou chupa-chups*.

ZONES LIMÍTROFES

COVA DE LIZARA Està situada al peu d'una paret de pocs metres d'alçada, s'accedeix per la carretera que puja des de Corralones fins el refugi de Lizara, en un punt on aquesta forma una corba de 180° i es troba un arbre amb el tronc molt gros. A partir d'ací cal seguir per intuïció ja que no hi ha un camí definit, però la boca es veu baixant per la carretera.

La cavitat es formada per una galeria més o menys recta, amb una derivació a l'esquerra que dona a l'exterior. Seguint per la galeria principal, amb una secció de 6 x 2 m. arribarem a un punt on aquesta resta sedimenta, a la nostra dreta remuntem una colada blanca, que ens durà fins a la *sala del Organillo*, del sòl d'aquesta sala, surt una curta galeria descendent que s'acaba en un petit bassal d'aigua. L a cavitat te 65,5 m. de recorregut i -13 m. de desnivell.

Cavitat coneguda d'antic i visitada per diversos Grups.

CUEVA DE LOS CONTRABANDISTAS Prenent com a punt de referència la carretera que puja a Lizara, quant arribem a una corba molt gran orientada al Nord, caldrà baixar fins al fons del barranc del riu Osia, des d'ací caldrà remuntar el torrent uns 80 m. fins trobar un torrent a la nostra esquerra que la remuntarem uns 20 m., fins trobar una paret, dalt de la qual, es troba la cova.

S'accedeix a la cova mitjançant una galeria de 4 x 2 m., als pocs metres trobem un ressalt de 3 m., seguint per un fort pendent, que ens situa en un petit llac temporal, i que varia segons l'època de l'any. Passat aquest punt,

trobem una derivació a l'esquerra, i un ressalt ascendent de dos metres, trobant-nos una sala plena de blocs negres, en un extrem de la sala, una rampa ens porta a una zona inundada.

Seguint per la galeria principal, aquesta canvia de morfologia, presentant signes evidents d'erosió, la secció de la galeria va disminuint fins arribar a una zona inundada, essent aquest el punt més baix de la cavitat a -21 m. i 175 m de recorregut.

Cavitat coneguda d'antic i visitada pel G.G.G.

NOTA SOBRE RESTES D'OSSOS

El massís de la de Bernera es caracteritza per ser Ruabe de materials majoritàriament calcaris. Les forces tectòniques, junt amb l'aigua i la neu han actuat de tal forma que s'han produït moltes esquerdes, les quals tenen majoritàriament una direcció concreta. Aquest fet es pot observar sobre tot a la plataforma de calcàries d'algues (punt on estava situat el campament) on hi ha una gran falla. Aquestes esquerdes són propícies per a que animals de tota mena hi caiguin i que després no hi puguin sortir, ja que les parets són molt llises. És per aquest motiu que si es baixa a qualsevol esquerra o forat s'hi trobin restes d'animals, majoritàriament ossos.

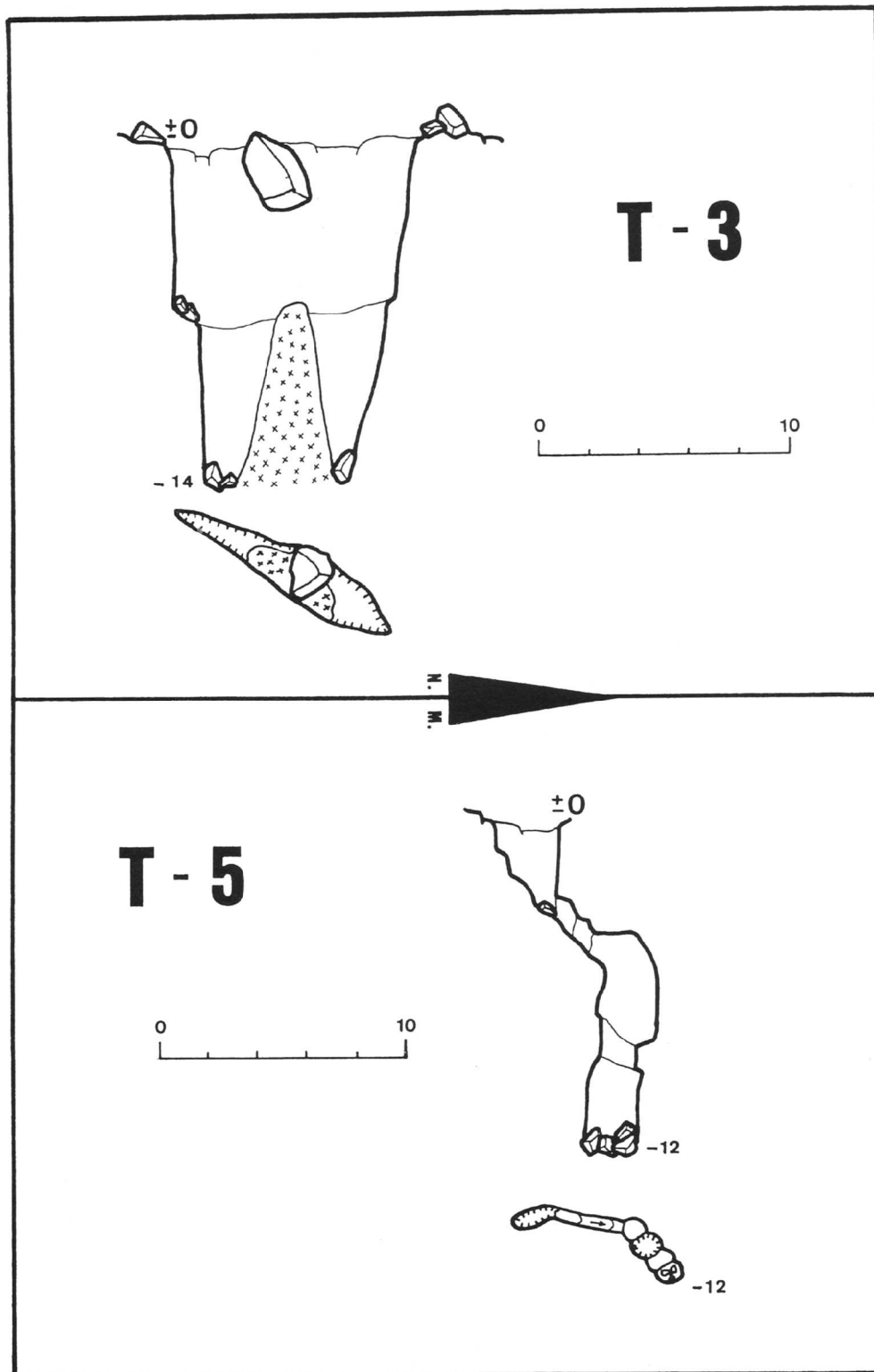
Durant les nostres campanyes, hem pogut observar bona part de la fauna d'aquestes contrades com són: Isards (en gran quantitat), Fugines, Gralles, Voltors, algun rapinyaire, ramats d'ovelles en viu.

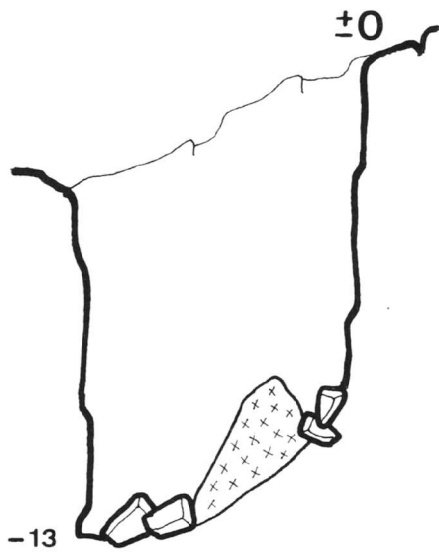
A les esquerdes de la plataforma, s'ha trobat pràcticament totes les vertebres d'una ovella i la banya d'un isard. A més a més s'han trobat dos cranis de gralla (*Pyrrhocorax graculus*) i un de Passeriforme indeterminat. També s'ha trobat un crani d'un *Martes* sp. que encara conserva algunes peces dentals. Suposem que d'un *Martes* foïna ja que l'habitat de la zona és adient per aquesta espècie.

El pozo de los Rebecos (Z-2) és un graller on actualment hi ha un niu de gralles. L'entrada és per un pou de 15 m. al final del qual s'ha recollit un carni de *Mustela* sp. que degut a la regió on es troba situada la cavitat gairebé es pot assegurar que és una *Mustela arminae*. També es va recollir una mandíbula inferior esquerra de Marmota marmota. La troballa més interessant, però ha estat en aquest mateix avenc, a la cota -95 m. després del P-15 inicial, un meandre estret de 50 m. de recorregut i un P-55m, s'ha trobat les restes de dos óssos cadells ja que les mandíbules tenien les dents de llet a la mida de la resta d'ossos fa suposar que els exemplars no devien superar els 70 cm. de llarg. És curiós que les restes estiguin en aquest punt, ja que l'única entrada actual és pel P-15 i és poc probable que els óssos arribessin a la capçalera del P-55. En aquest punt hi ha una finestra a 20 m. que dona pas a una galeria formada a causa d'una falla. Aquesta galeria en la part superior ha s'estar a pocs metres de la superfície, però després de buscar un pas tant a l'exterior com a l'interior, la recerca va ser negativa. El fet de trobar l'esquelet sencer d'una gralla en molt bones condicions a la cota -110 a l'anterior galeria, indica que molt probablement hi ha o hi havia un accés a aquesta zona de la cavitat. L'accés no té perquè tenir unes dimensions grans, però el fet que la gralla encara tingues petites restes de carn en descomposició fa deduir que no hem estat de sort en trobar aquest nou accés. Totes les restes no són molt antigues, però confirmen que en aquells paratges habitava l'ós i que l'home l'ha desplaçat fins pràcticament extingir-lo dels Pirineus.

Aquest fet ens hauria de fer pensar.

ANEXE DE TOPOGRAFIES DE CAVITATS AL MASSÍS DE BERNERA

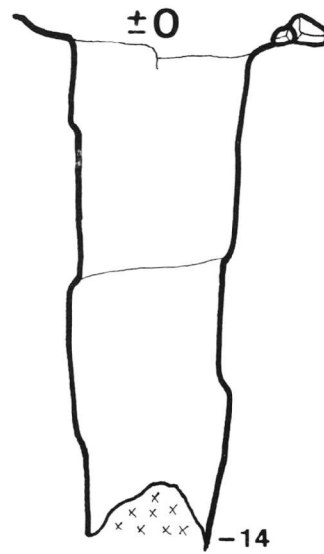
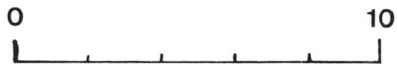

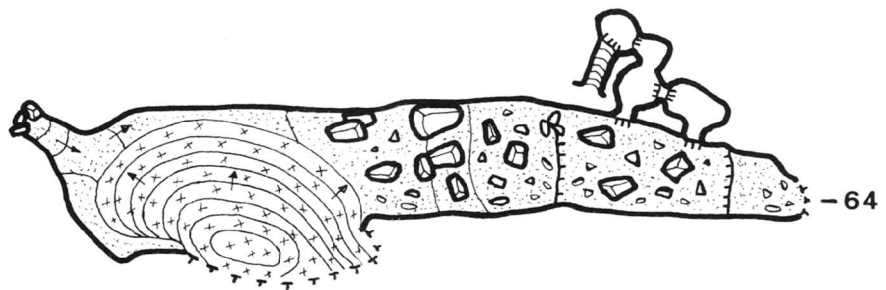
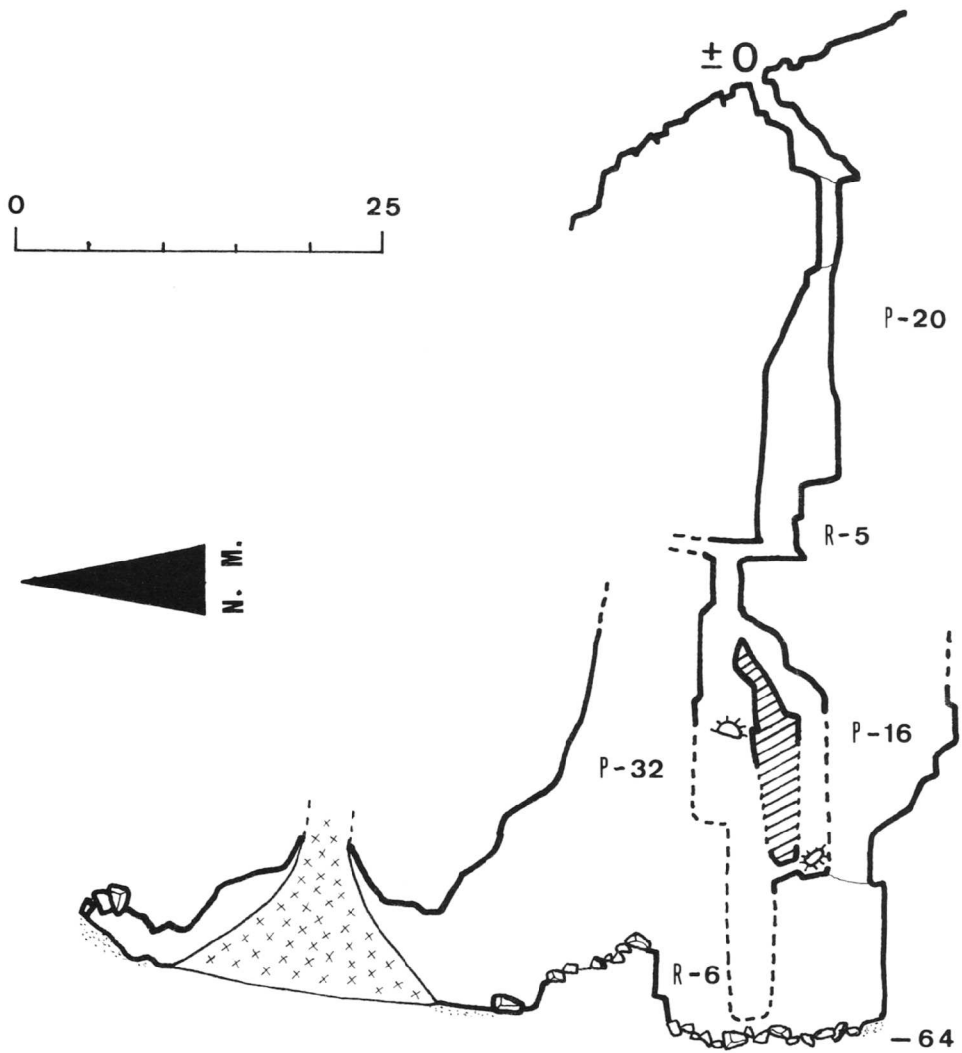
T-6

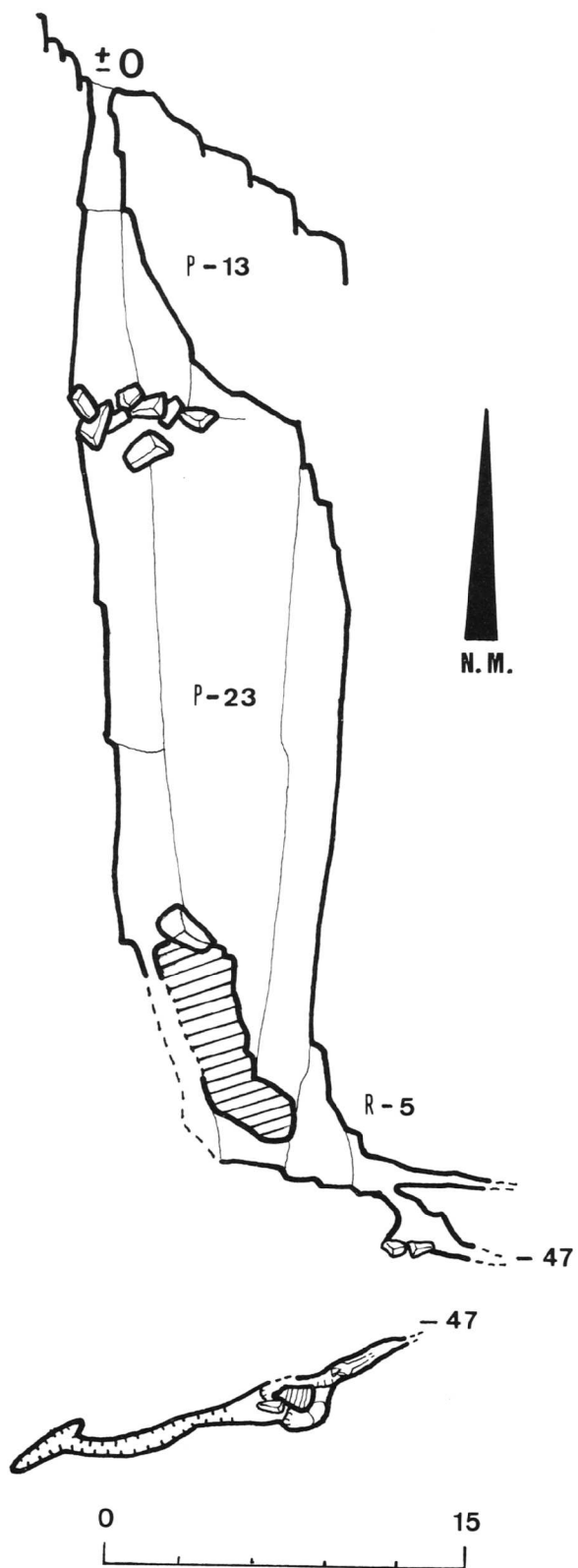
T-7

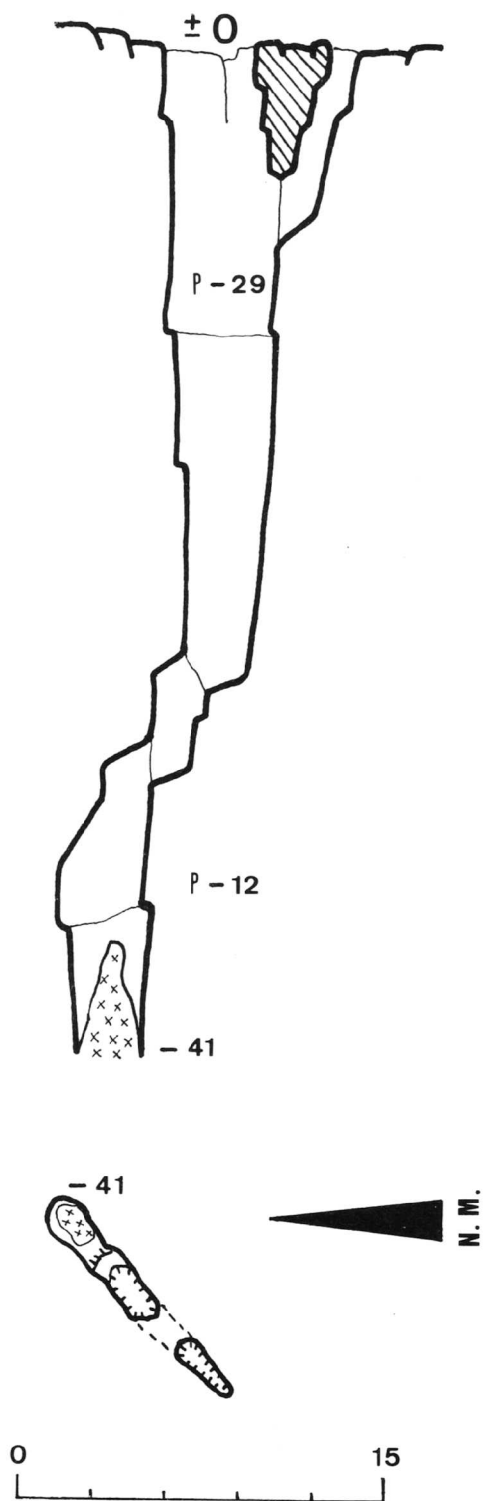
T-8

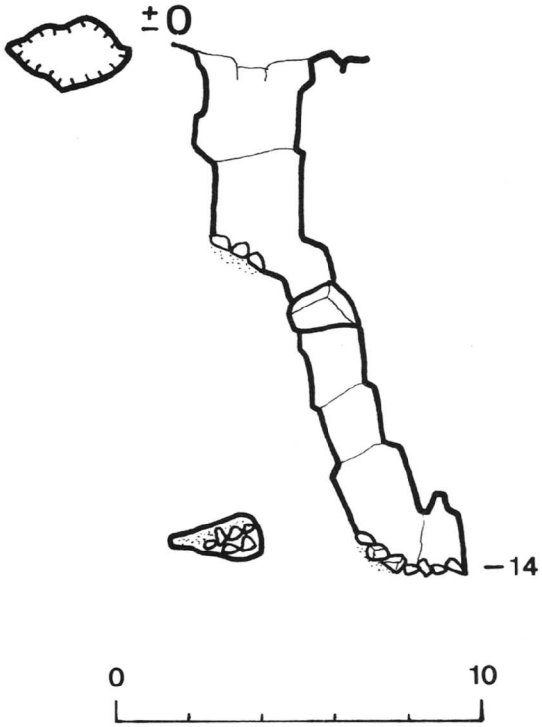
T-9

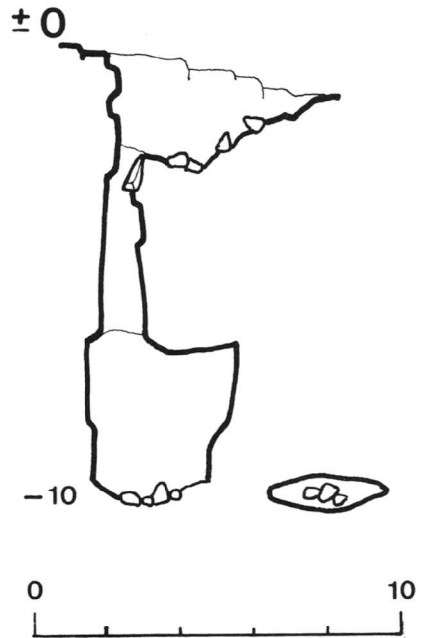
T-10

T-11

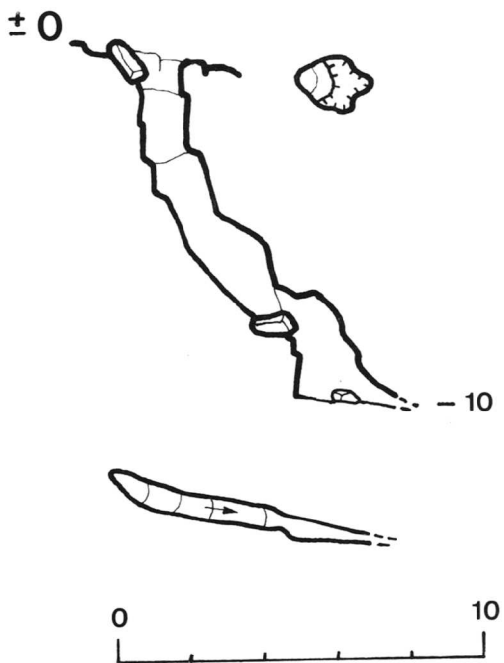

T-12

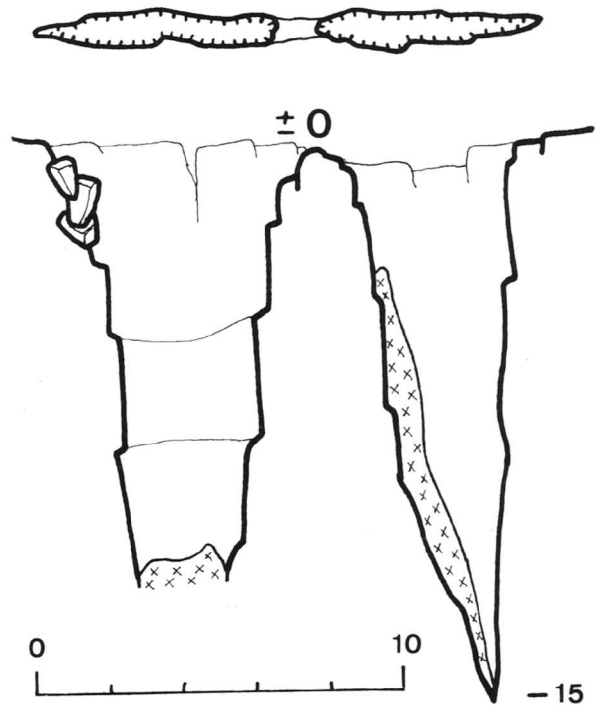

N.
M.

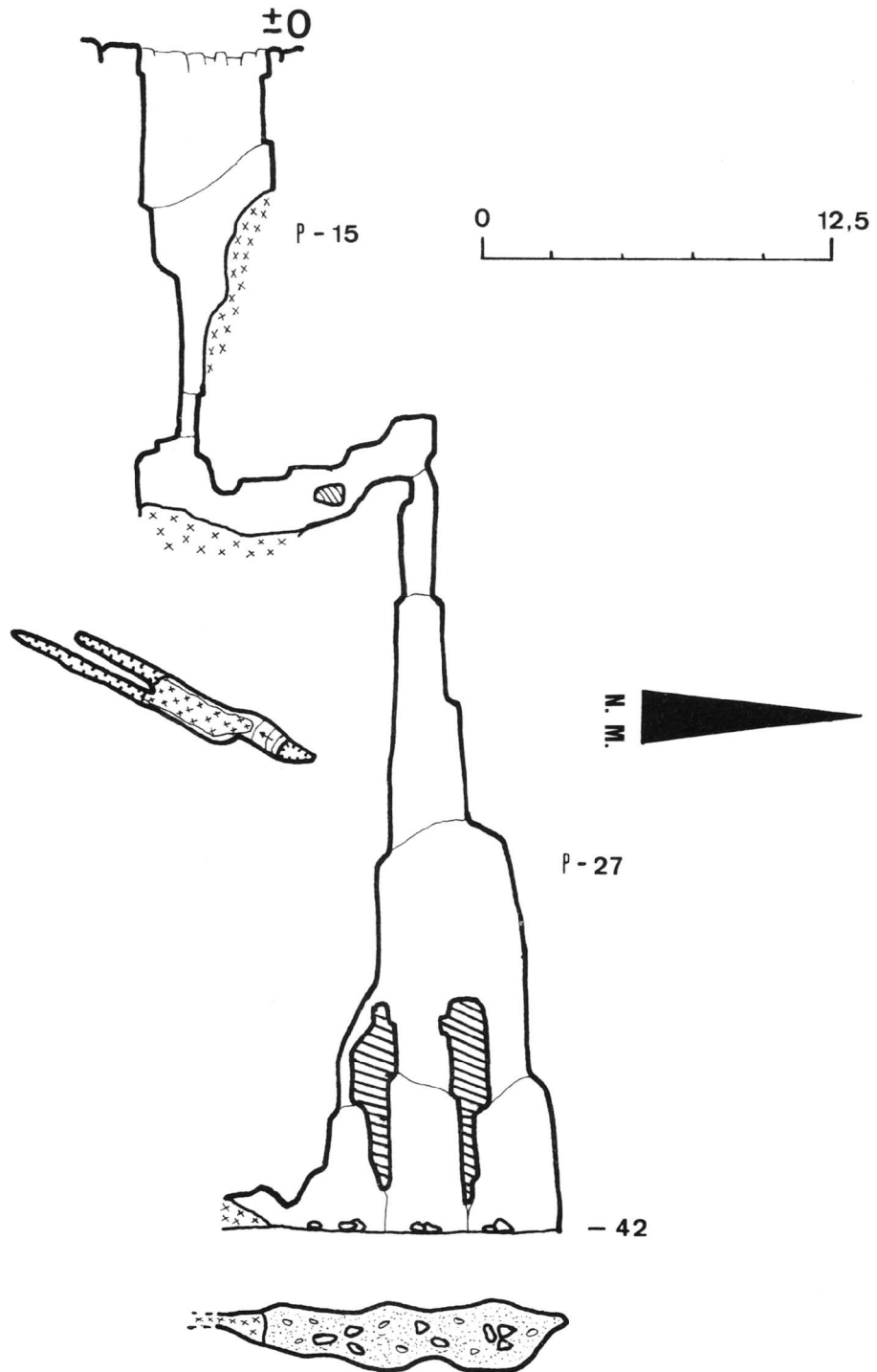
T-14

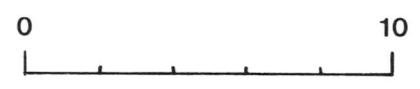
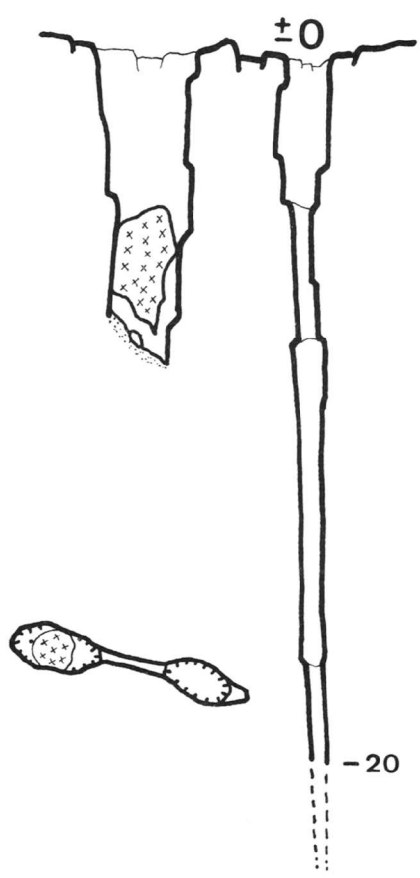
T-13

T-17

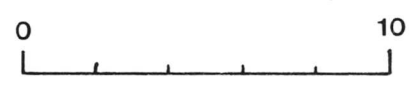
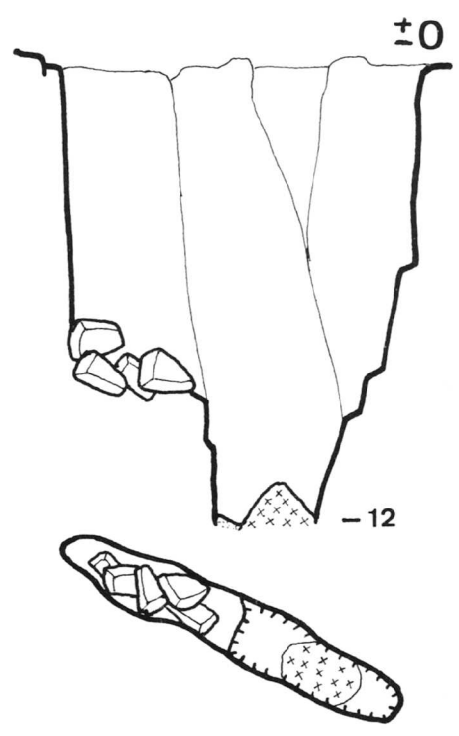

T-18

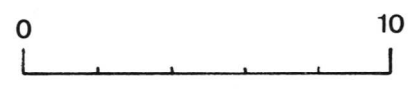
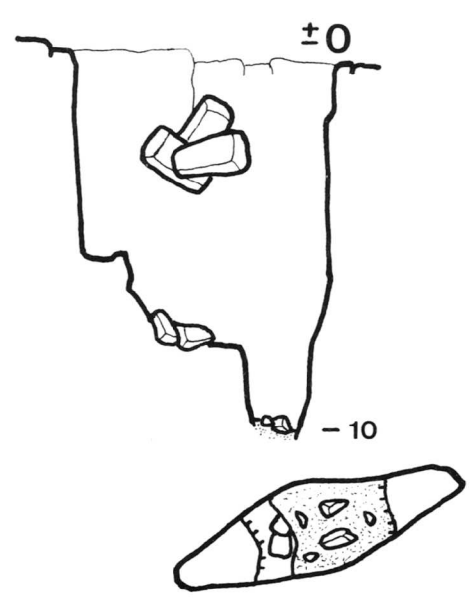

N.
M.

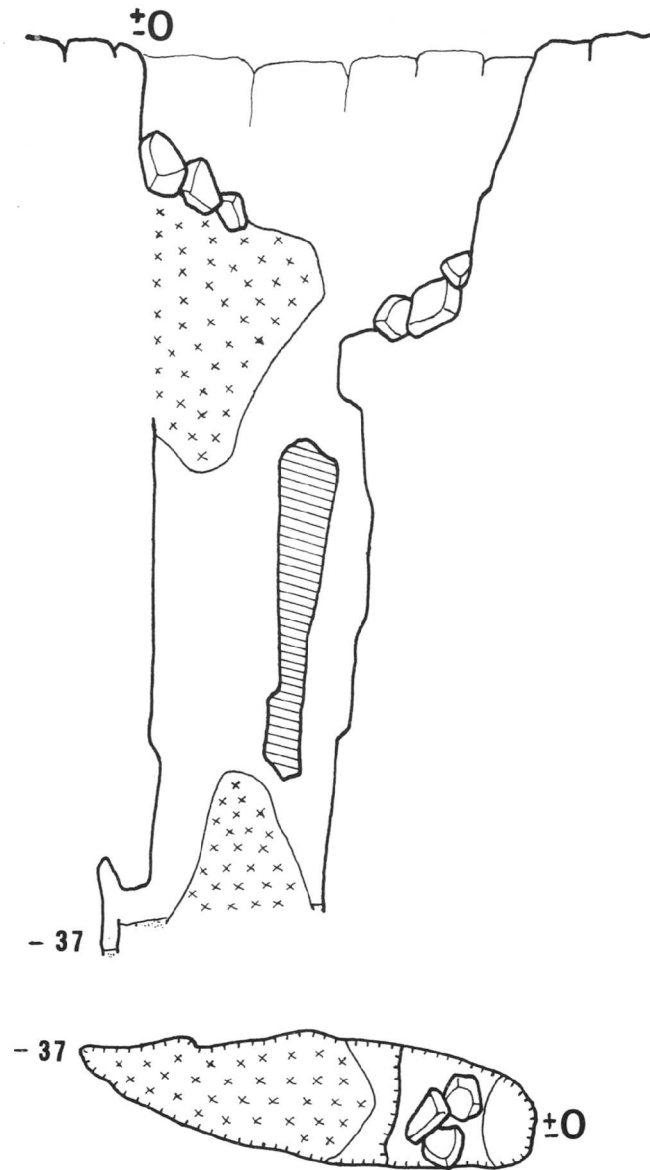
T-20

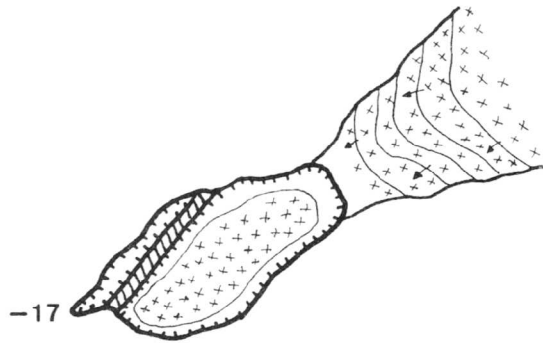
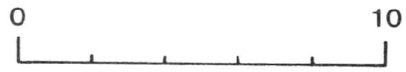
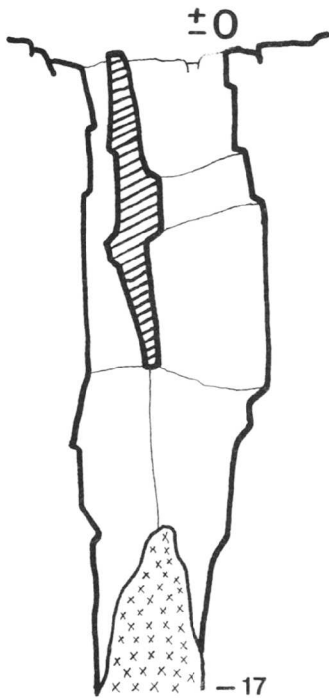
T-21

T-22

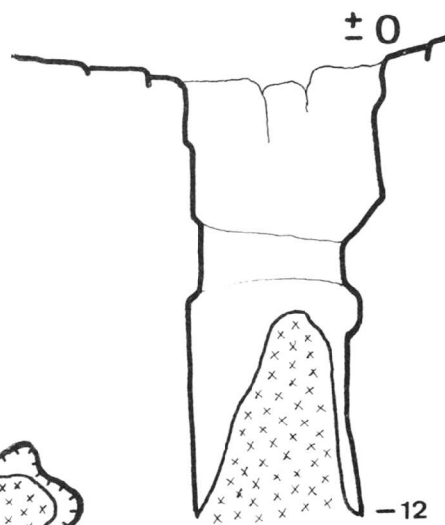
T-26

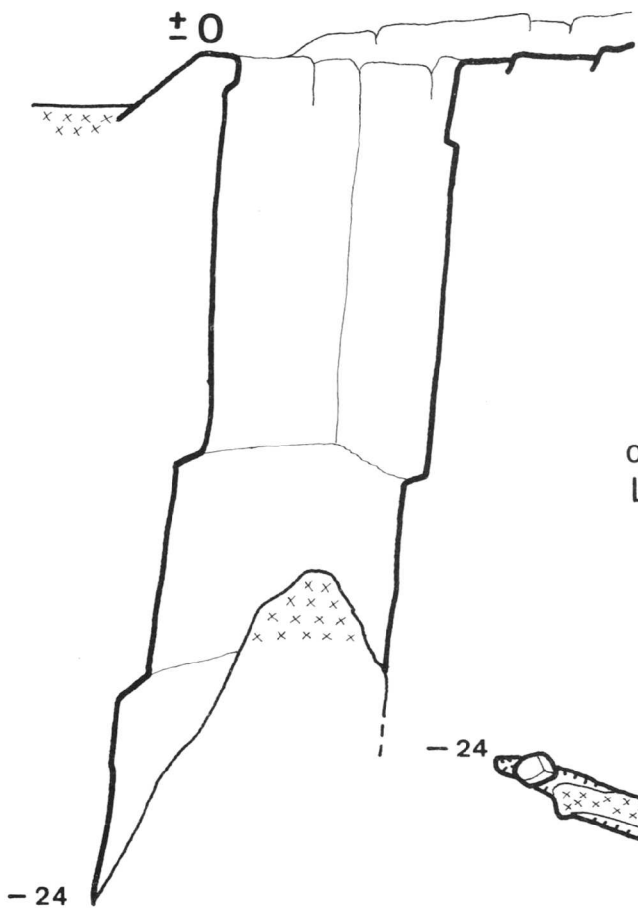

N.
M.

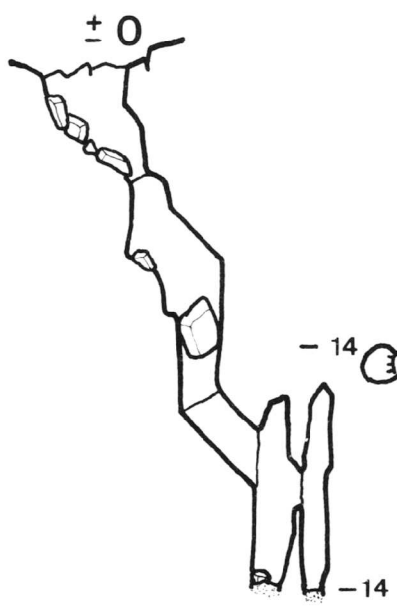
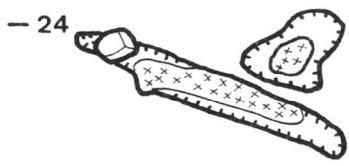

T-25

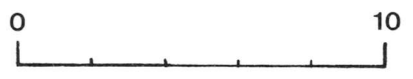

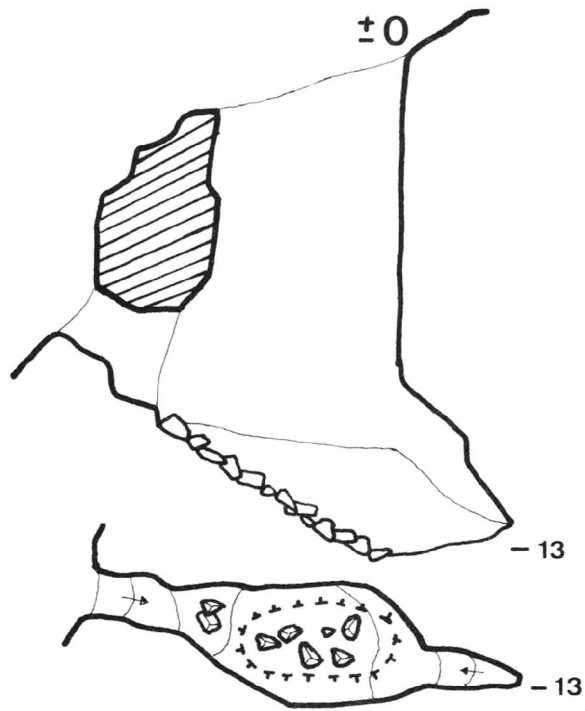
T-28

T-29

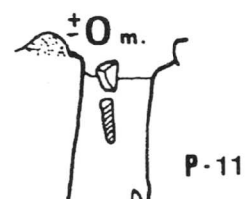
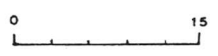
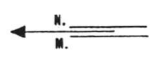
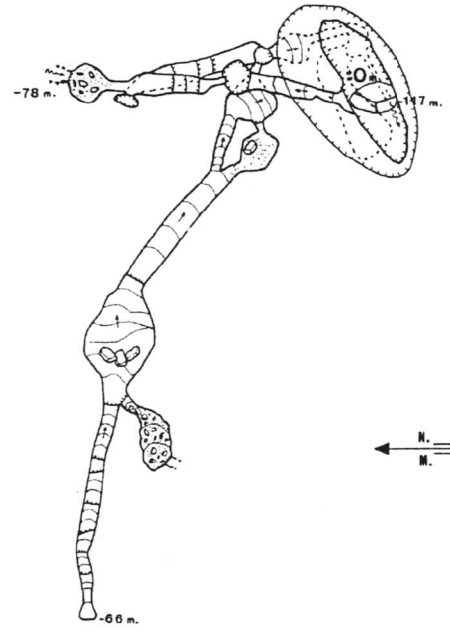
U - 2

POZO LA FOYA (v-1)

POZO LA FOYA (v-1)

PLANTA

P-57

TERMINUS
G.S.P.-1978

R-8

-78 m.

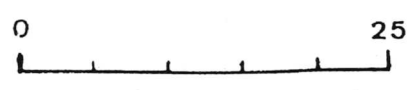
P-19

R-5

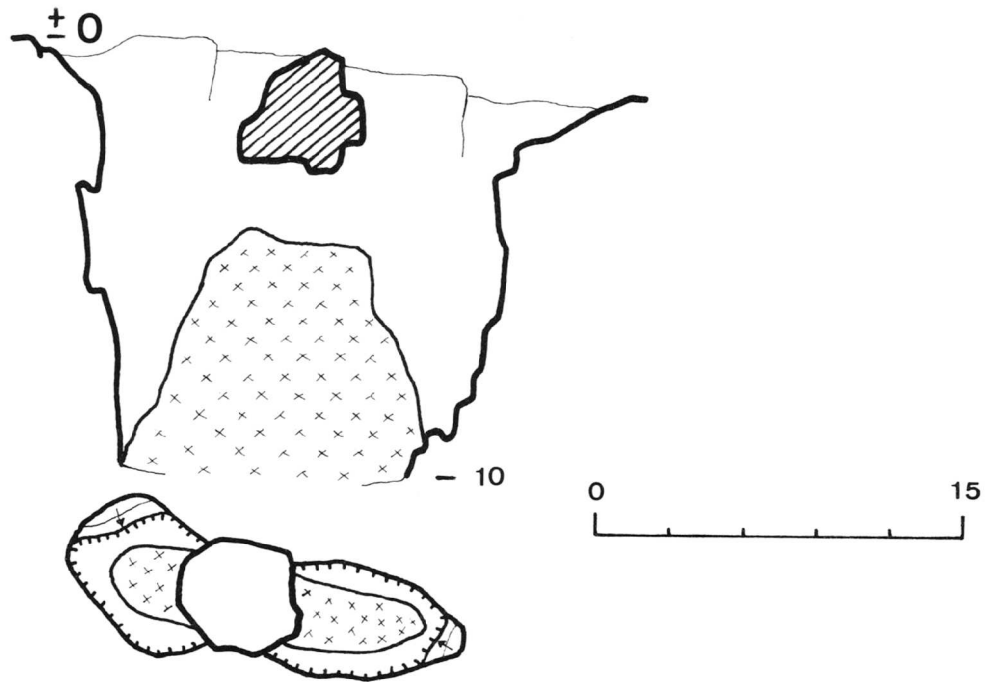
R-6

-117 m.

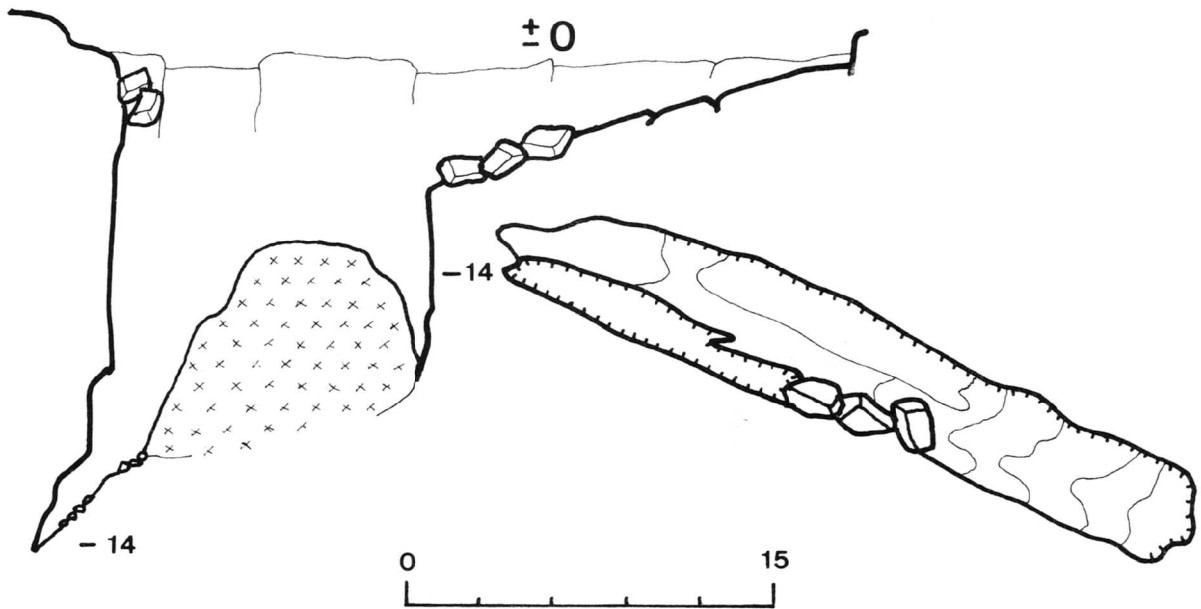
DESOBSTRUCCIONS

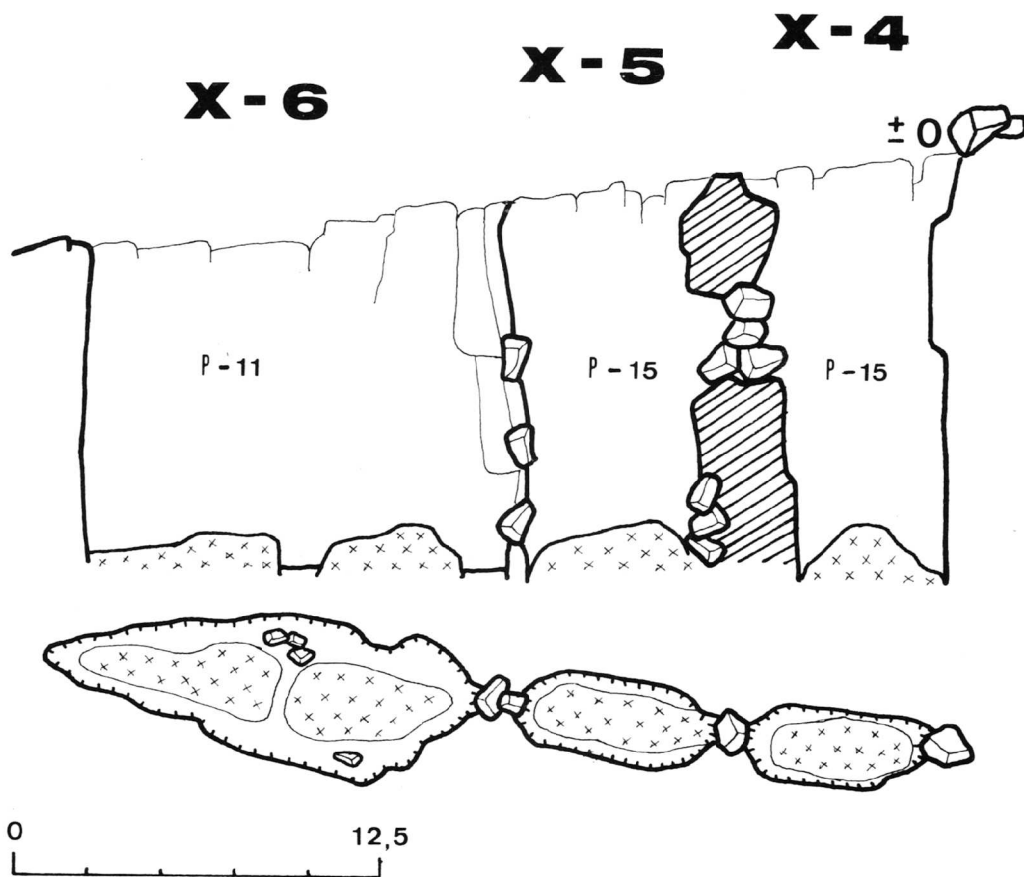
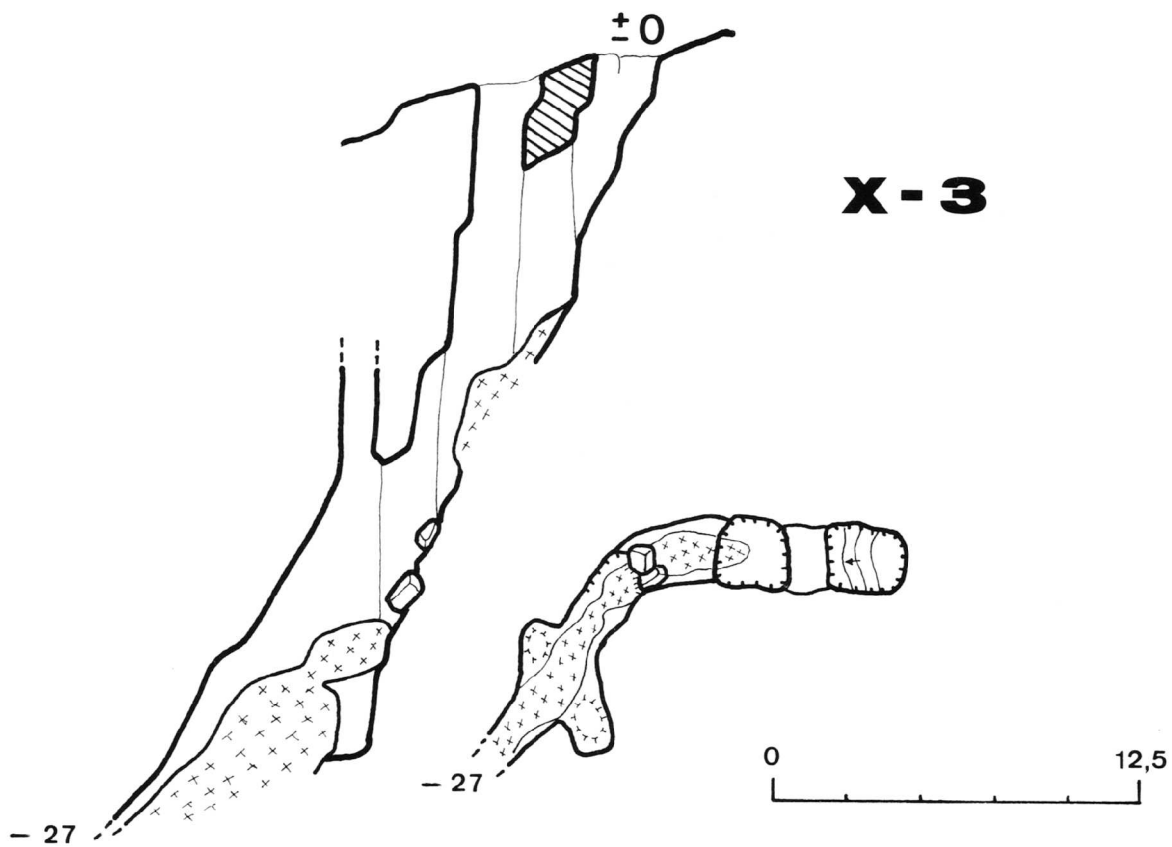

X-1

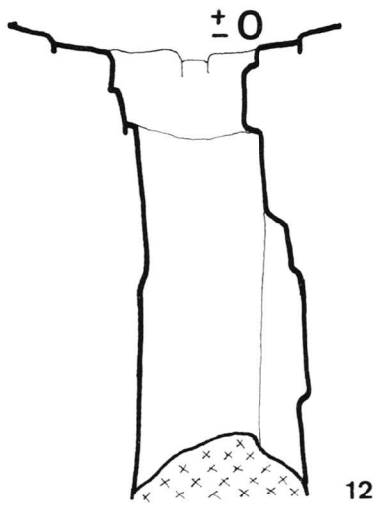

X-2

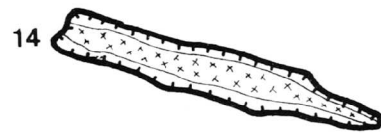
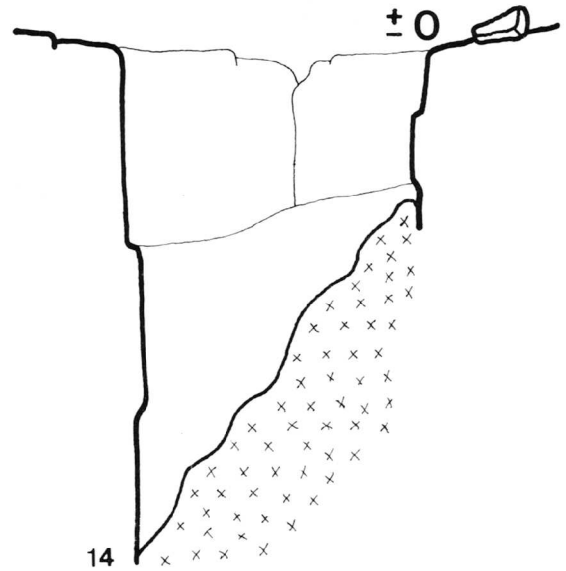

X-7

X-8

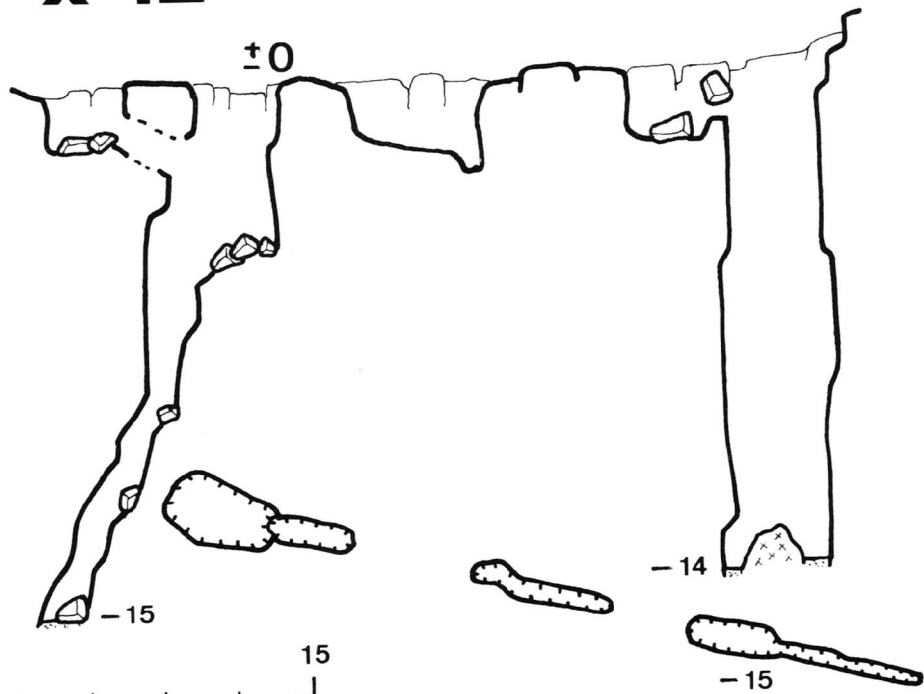
M.

N.

X-12

X-11

X-10

± 0

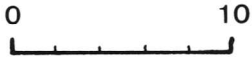
A
R-4

P-16

E-6

X-13, 14, 15

P-16

-26

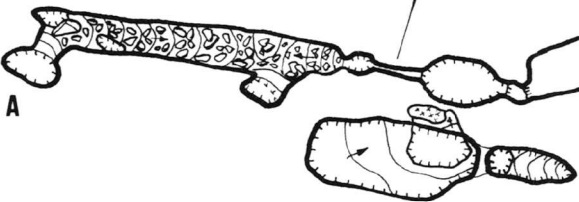
P-8

-34

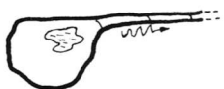
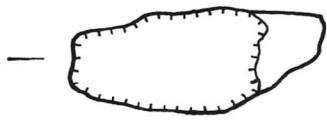
B

PAS DEL SANDWICH

B

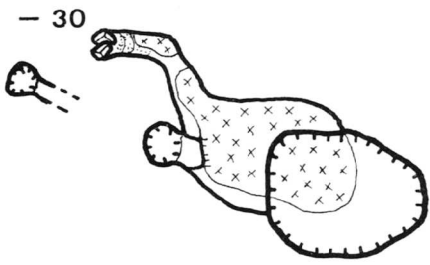
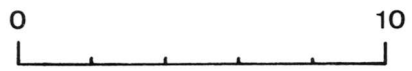
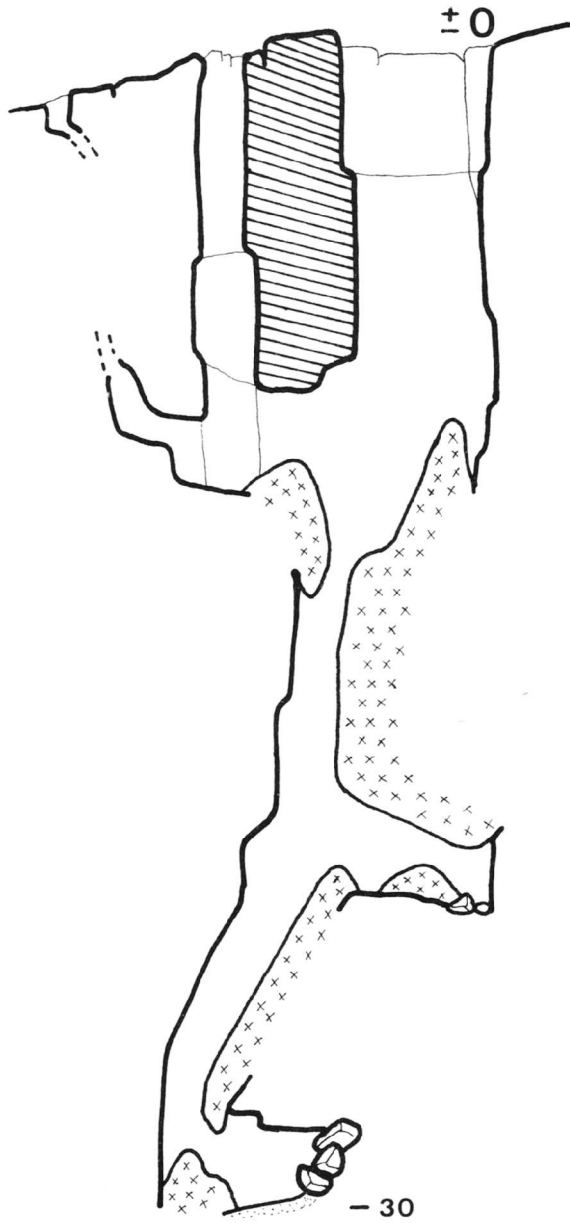

P-50

R-3

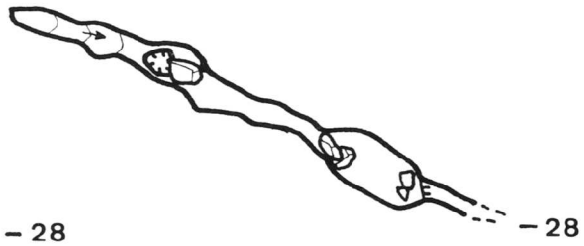
X - 16,17

±0

X-20

0 12,5

-28

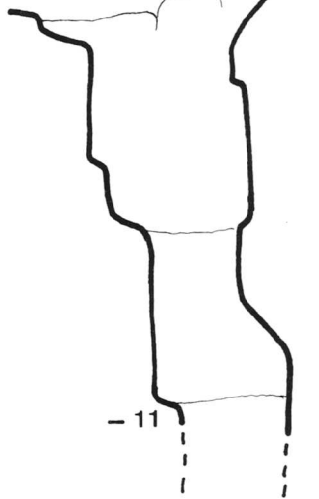
-28

M.
N.

±0

X-21

0 15

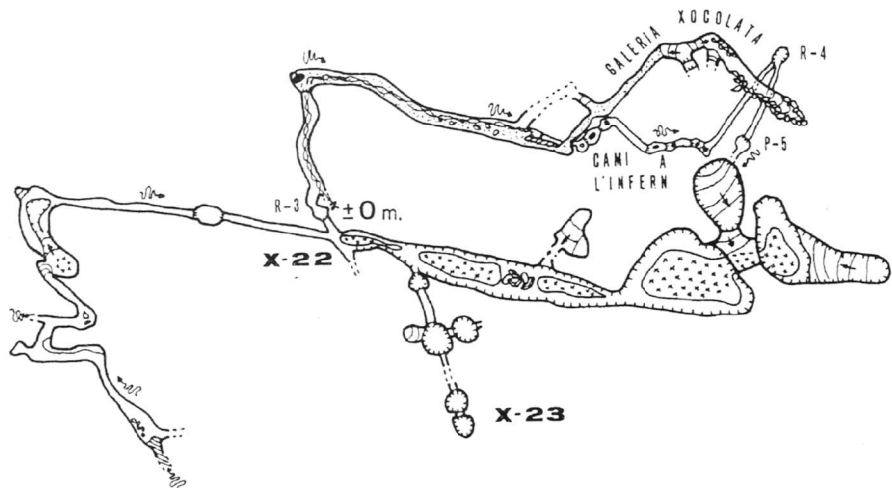
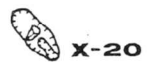
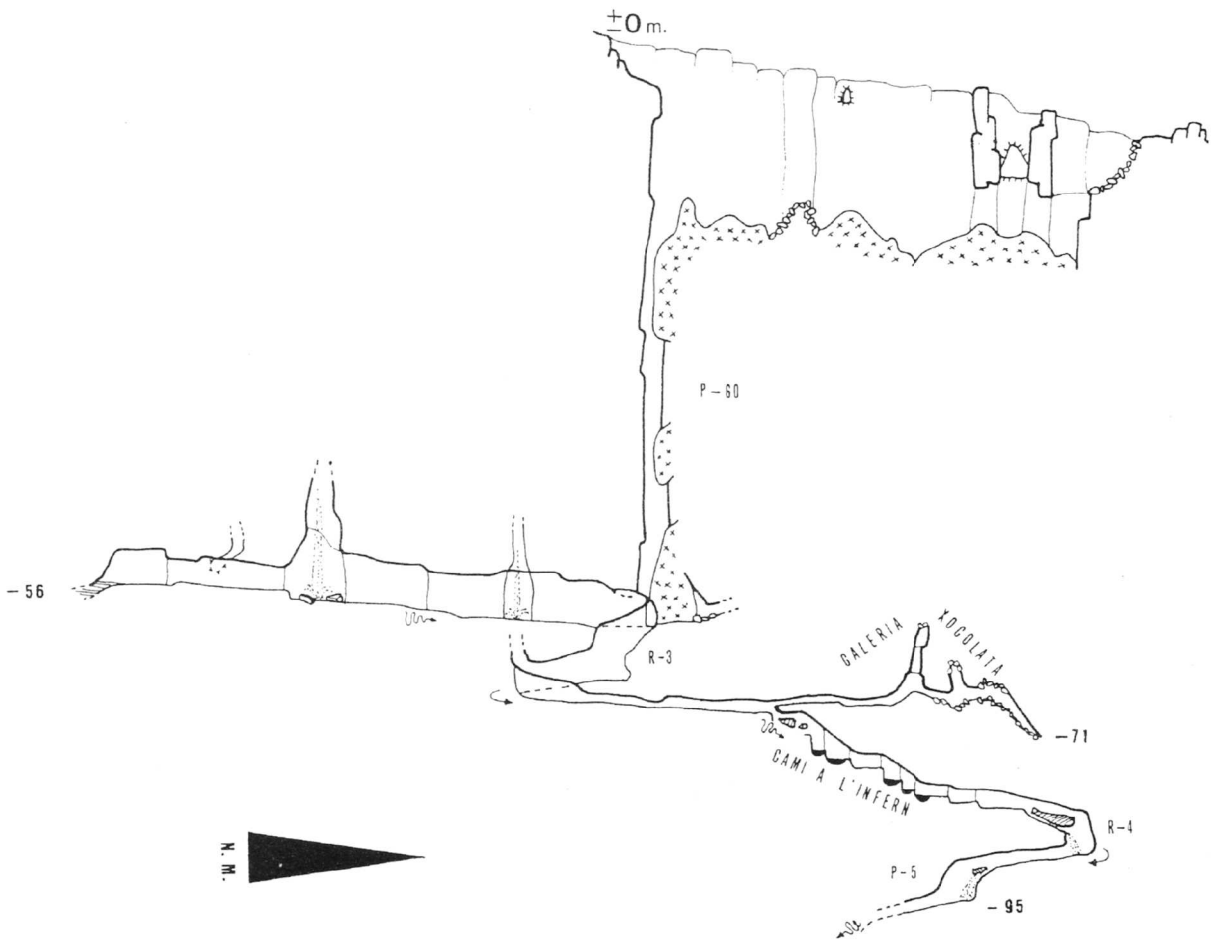

-11

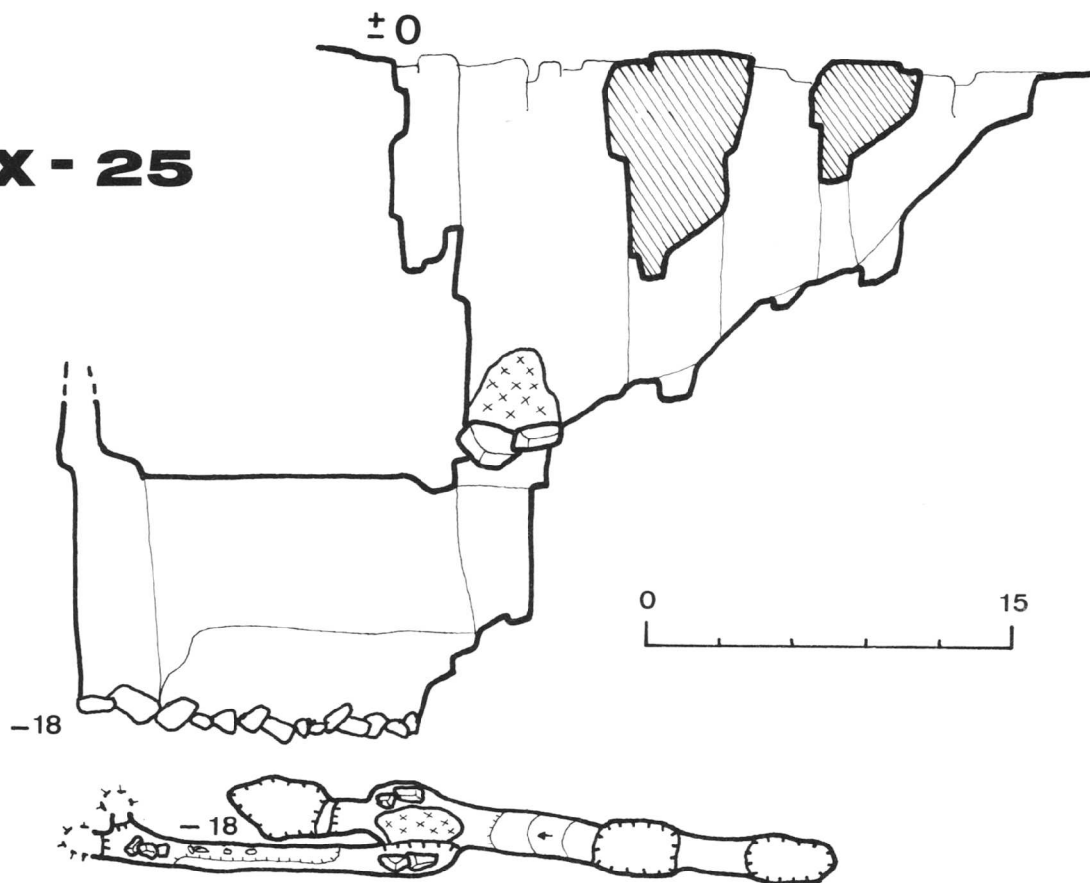
-11

X-22

CHELERA ALTA DE BERNERA

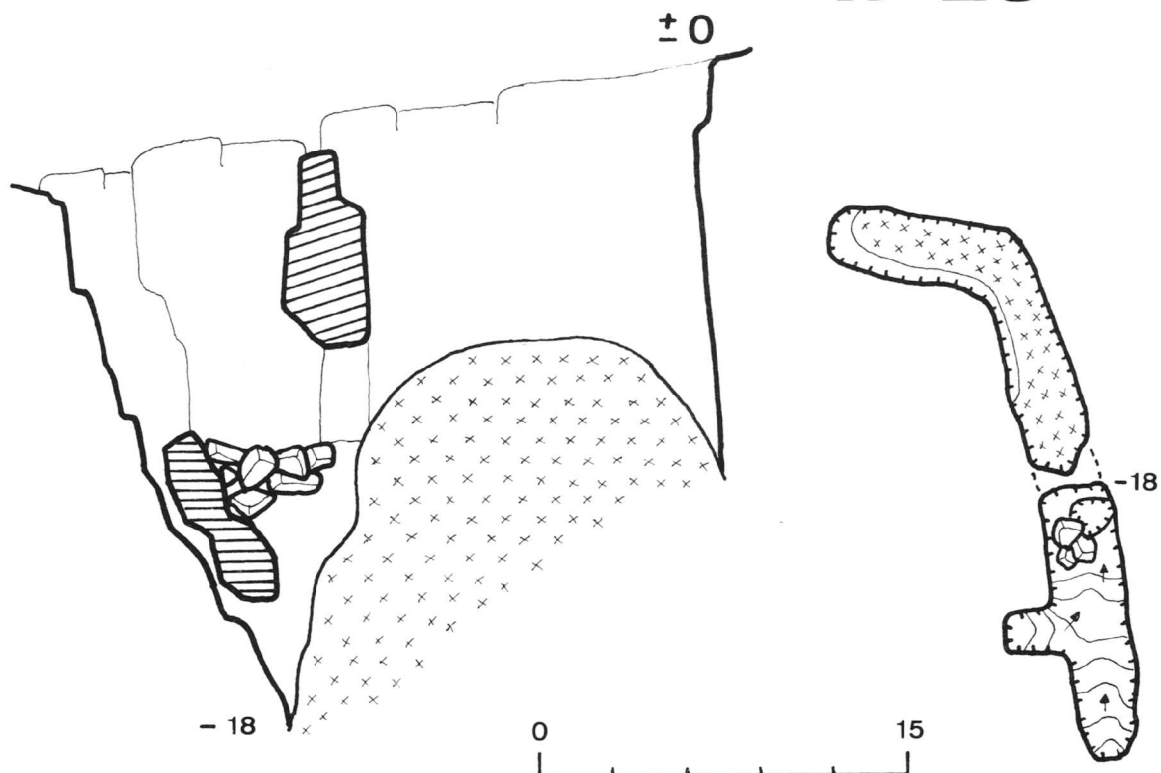

X - 25

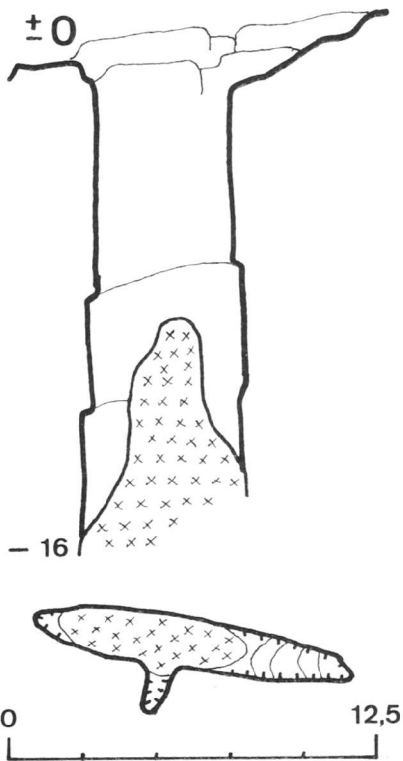

M.
N.

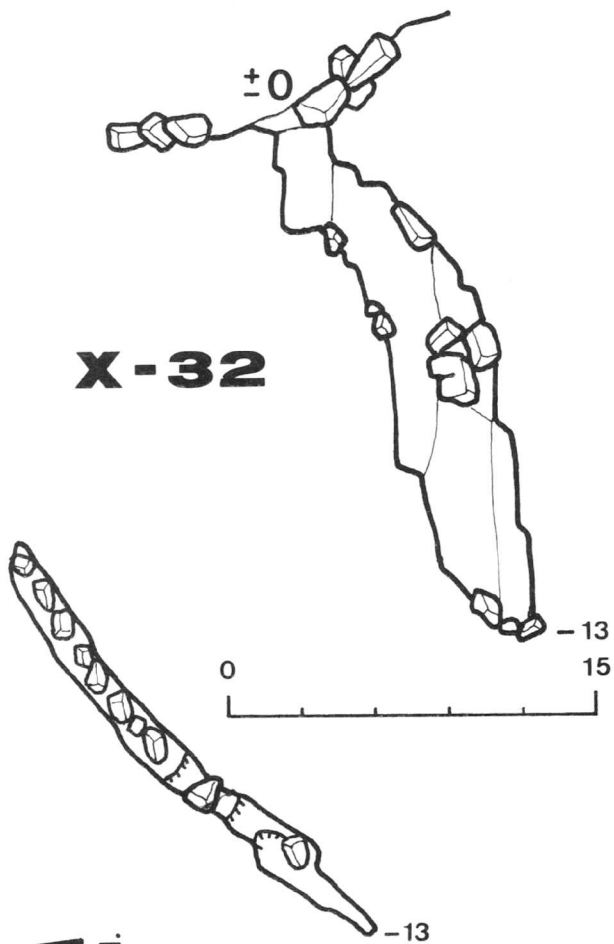
X - 26

X - 30

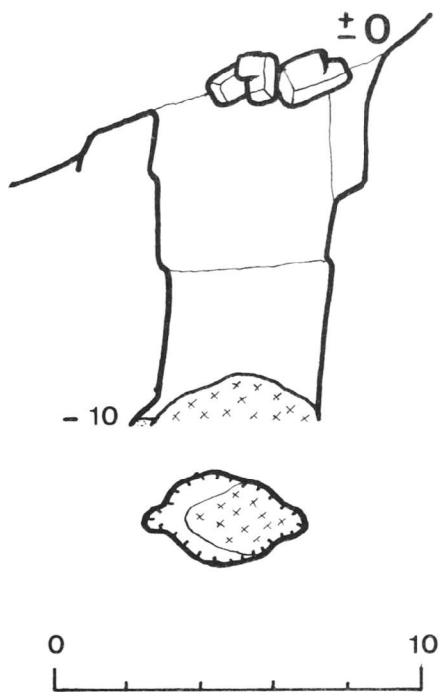
X - 32

M.

N.

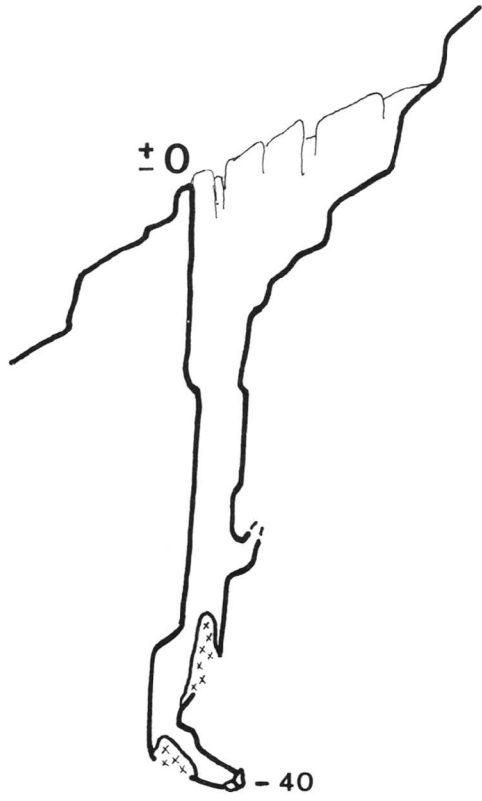
X - 33

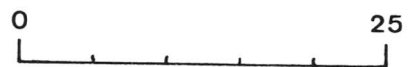
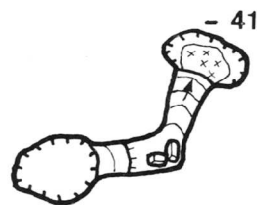
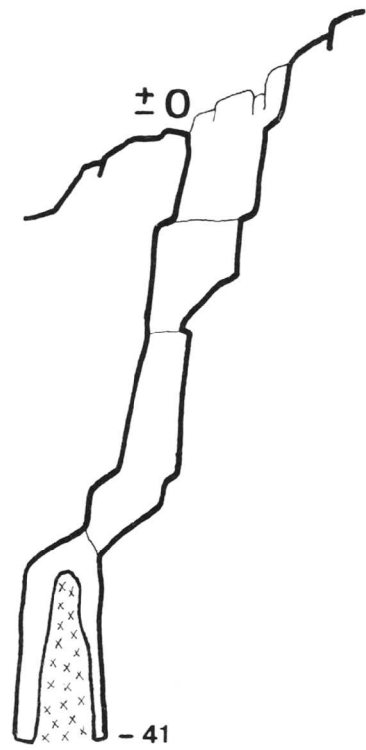
X - 34

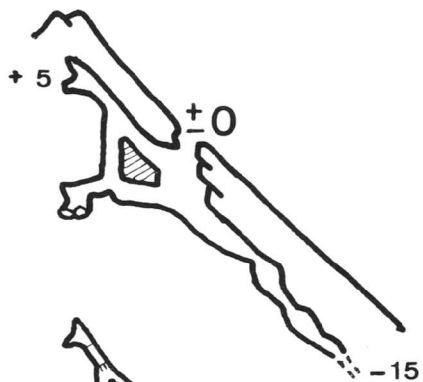
Y-2

Y-4

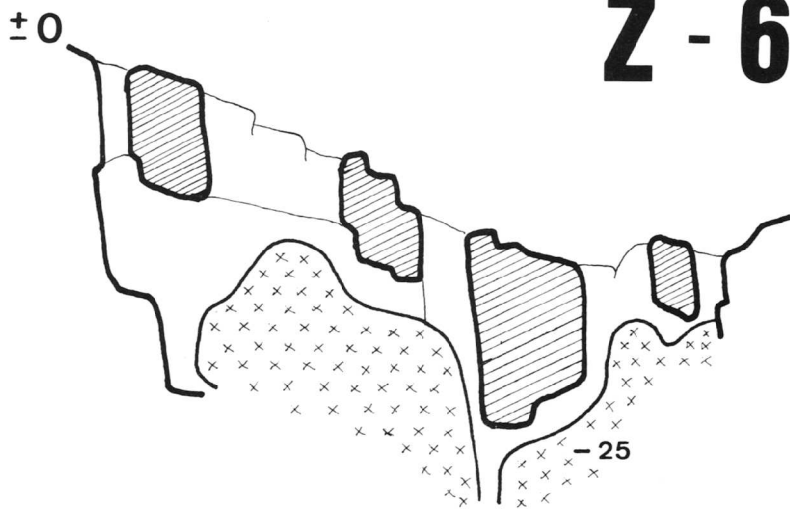
Z-1

N. M.

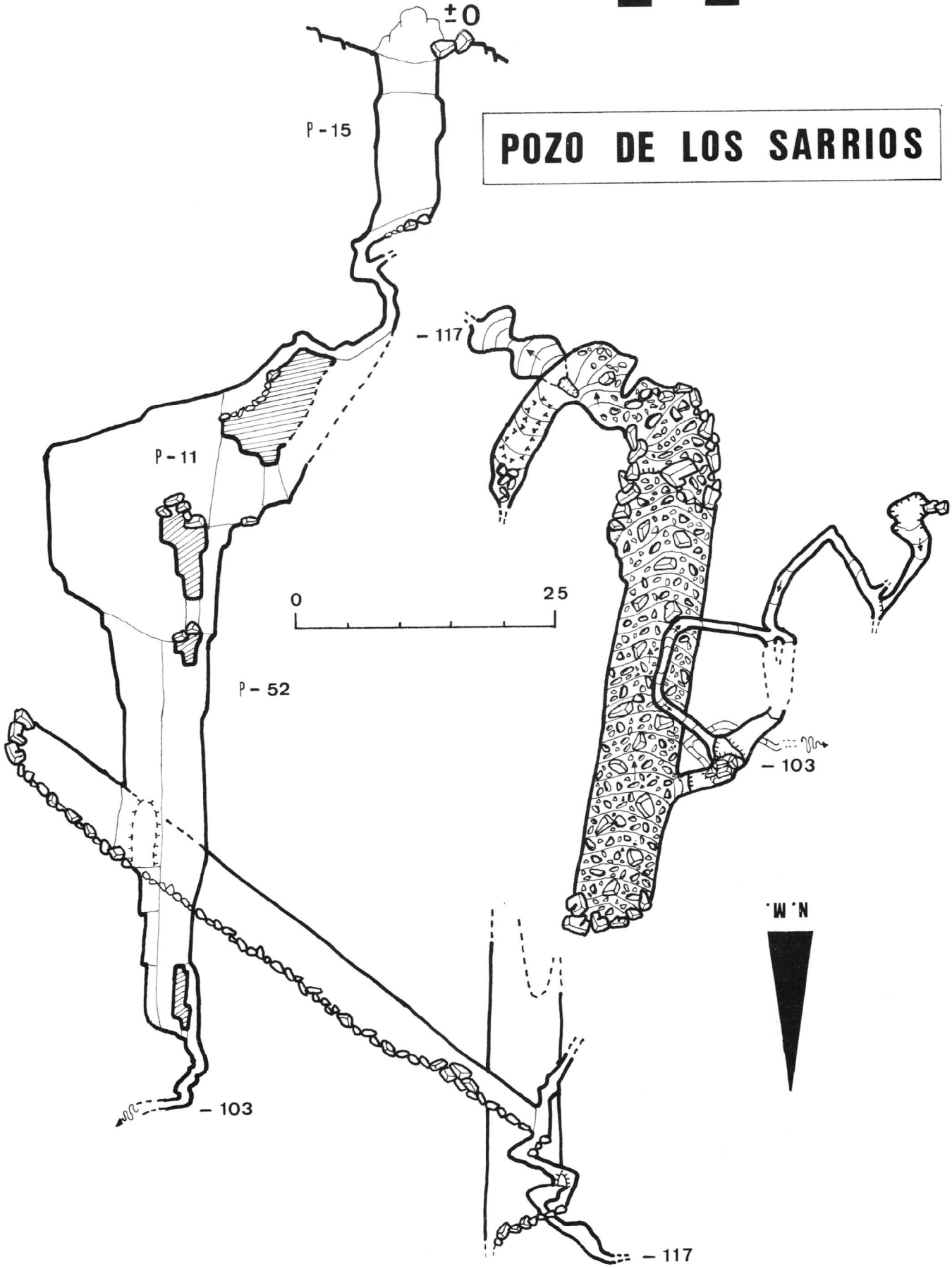
Z-7

Z-6

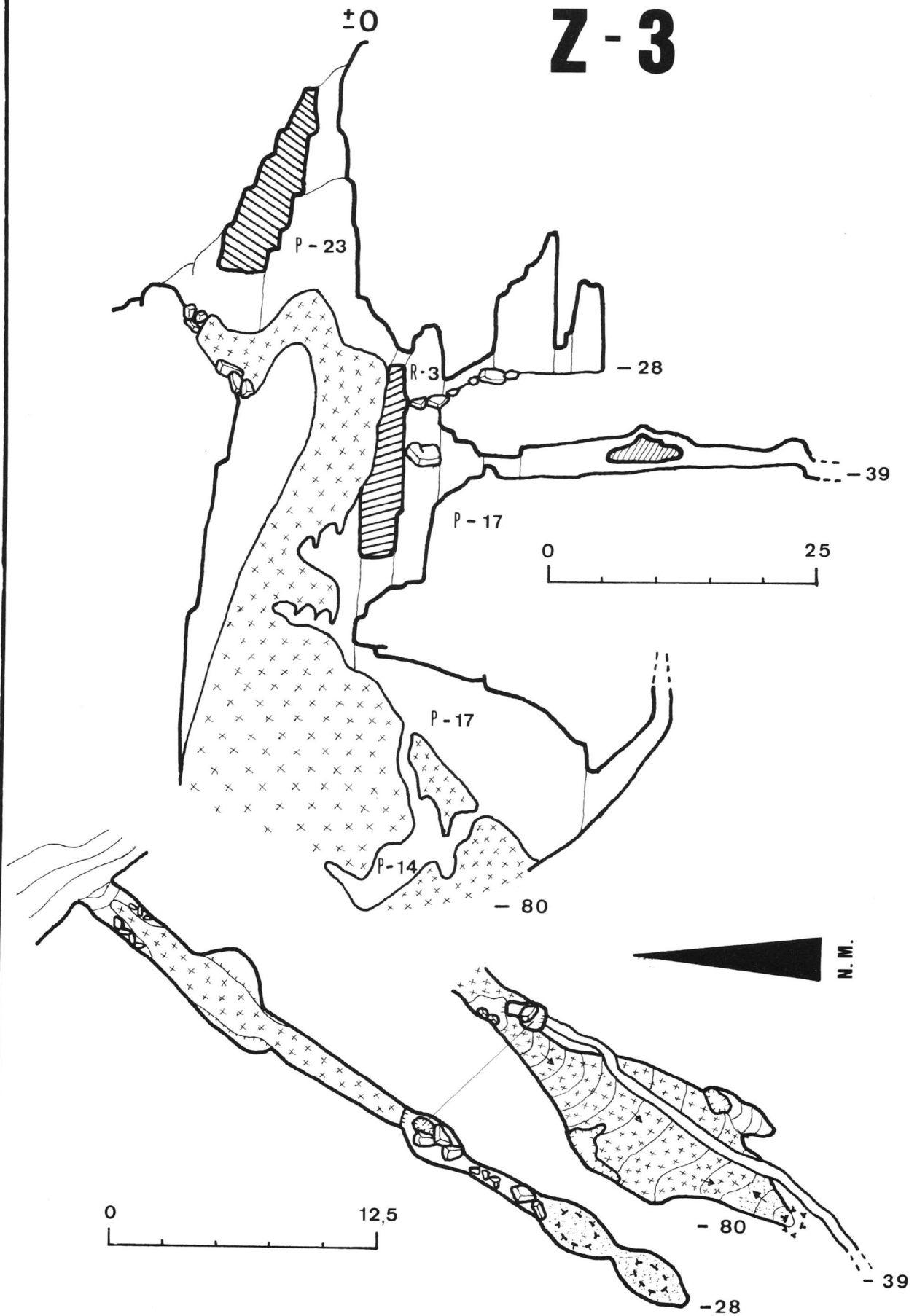

Z-2

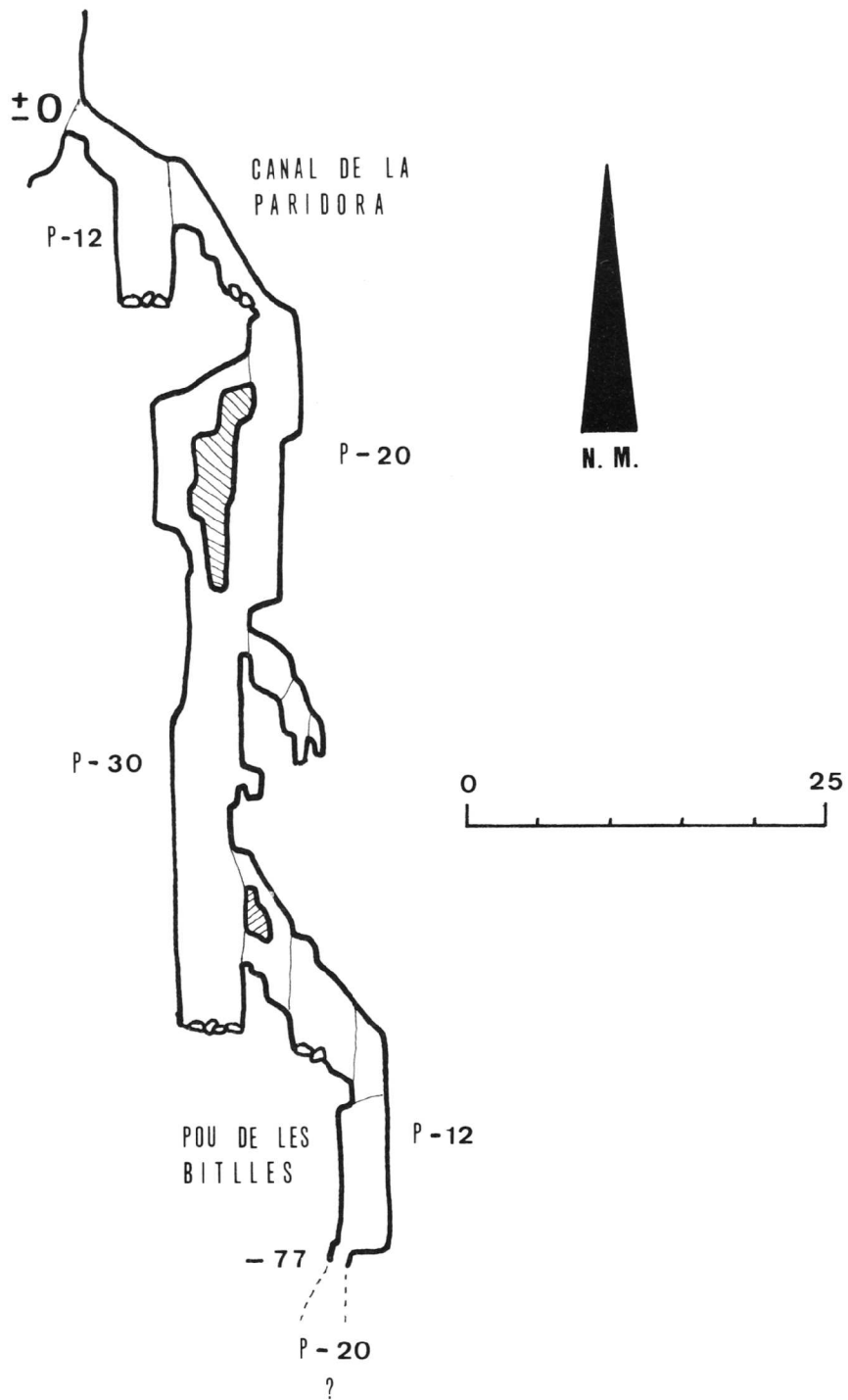
POZO DE LOS SARRIOS

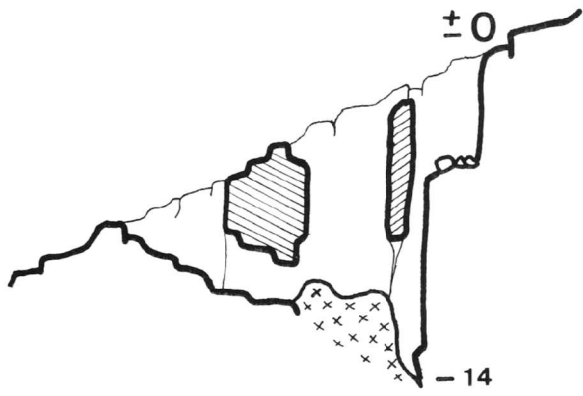

Z-3

Z-4

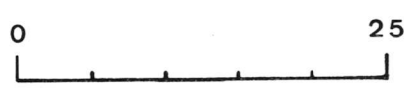
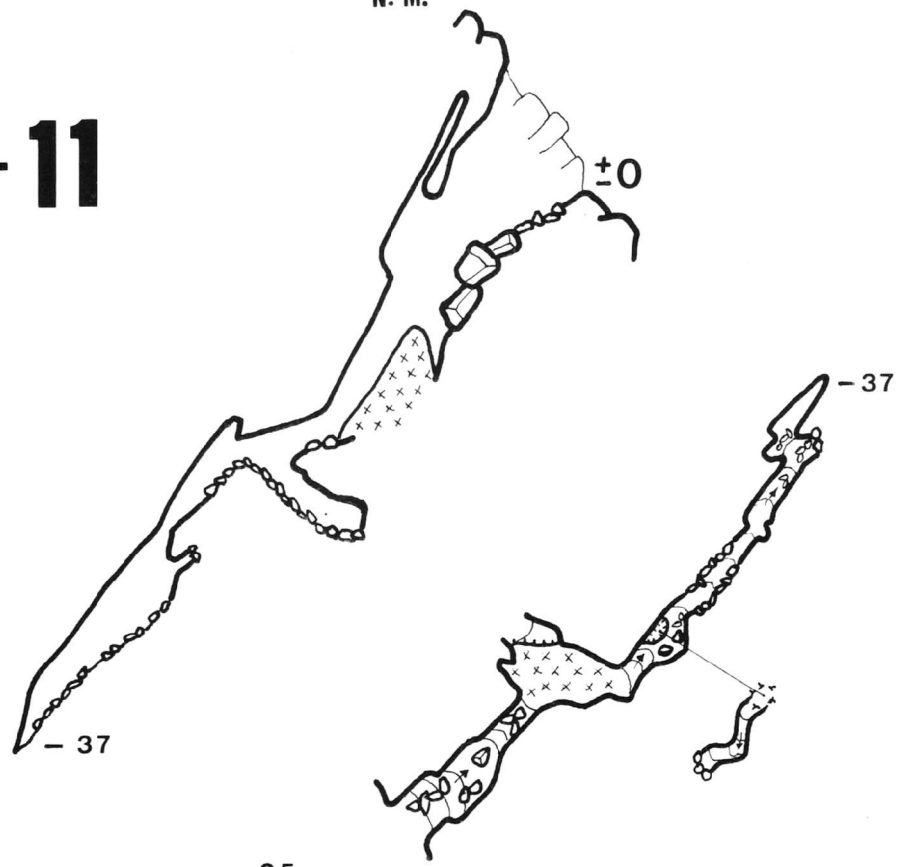

Z-9

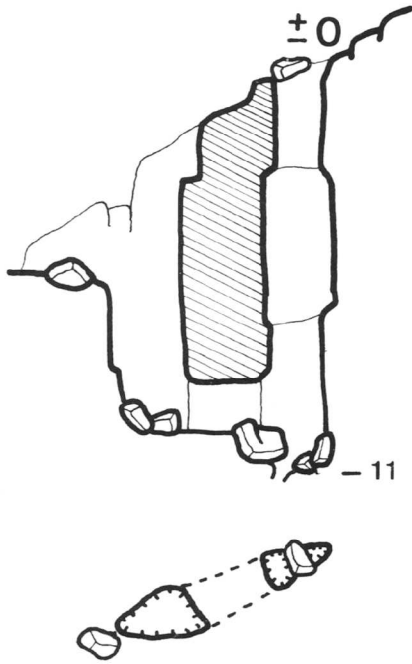

N. M.

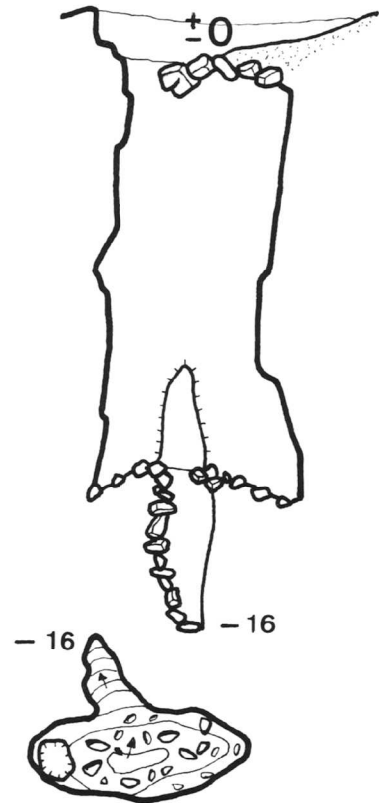
Z-11

Z-12

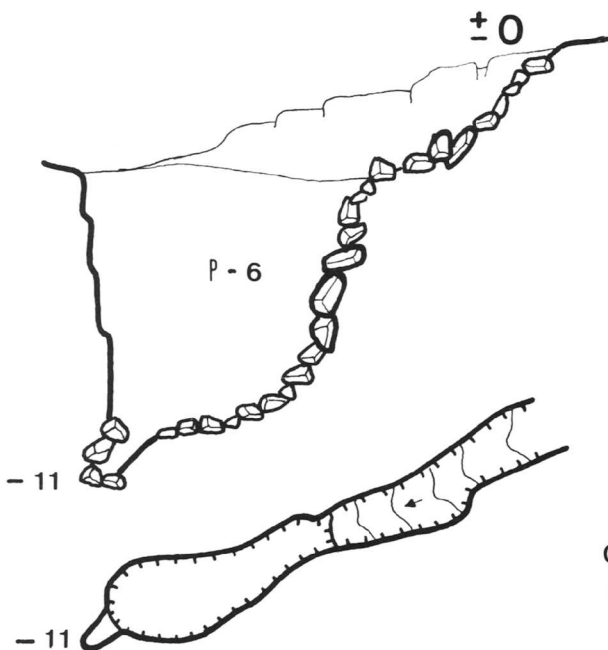

Z-13

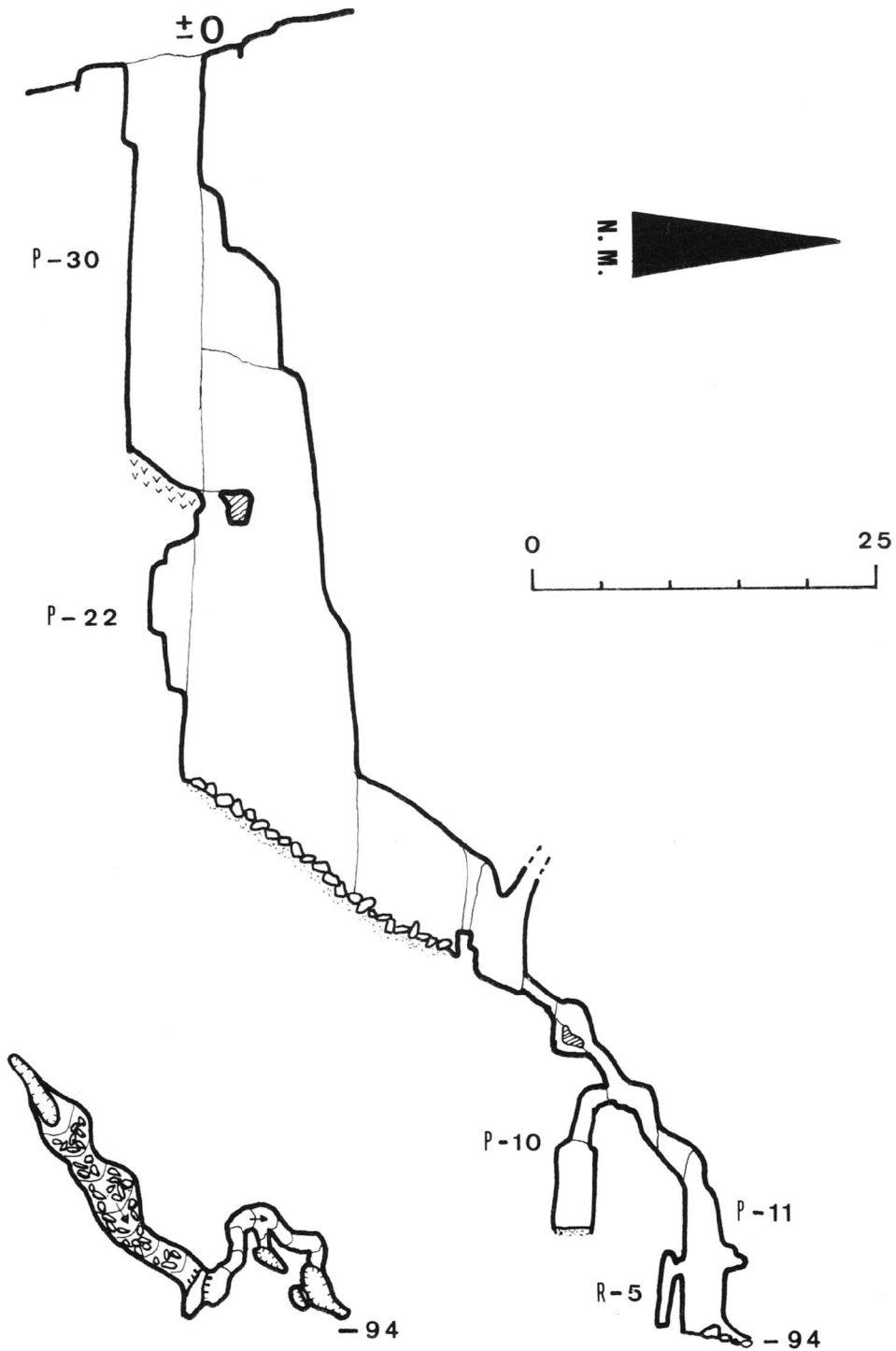
N. M.

Z-14

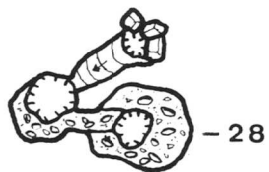
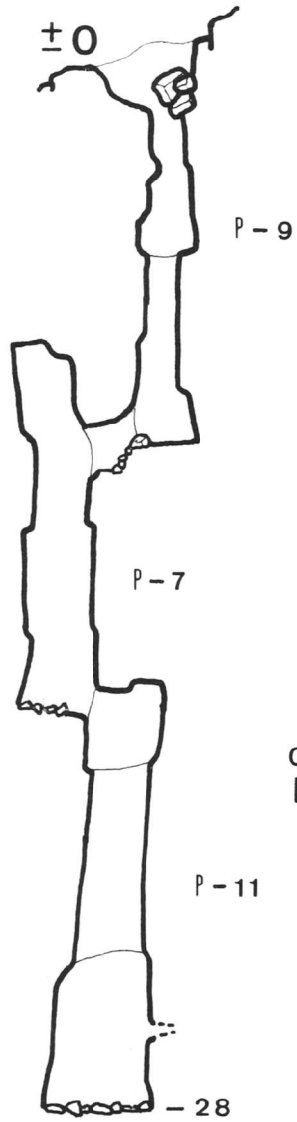

M - 2

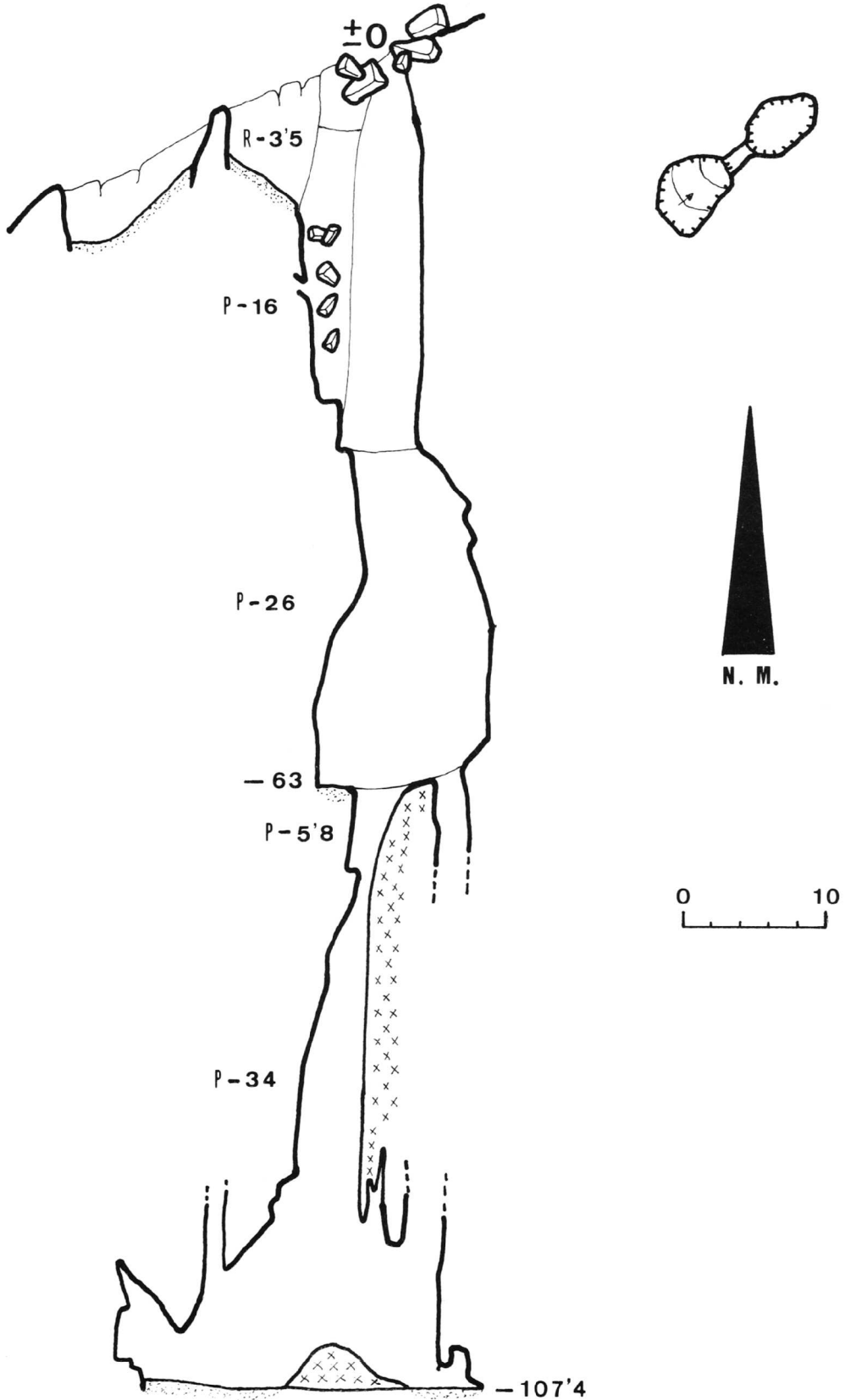
GRALLAR DEL PUENTE DE ROCA

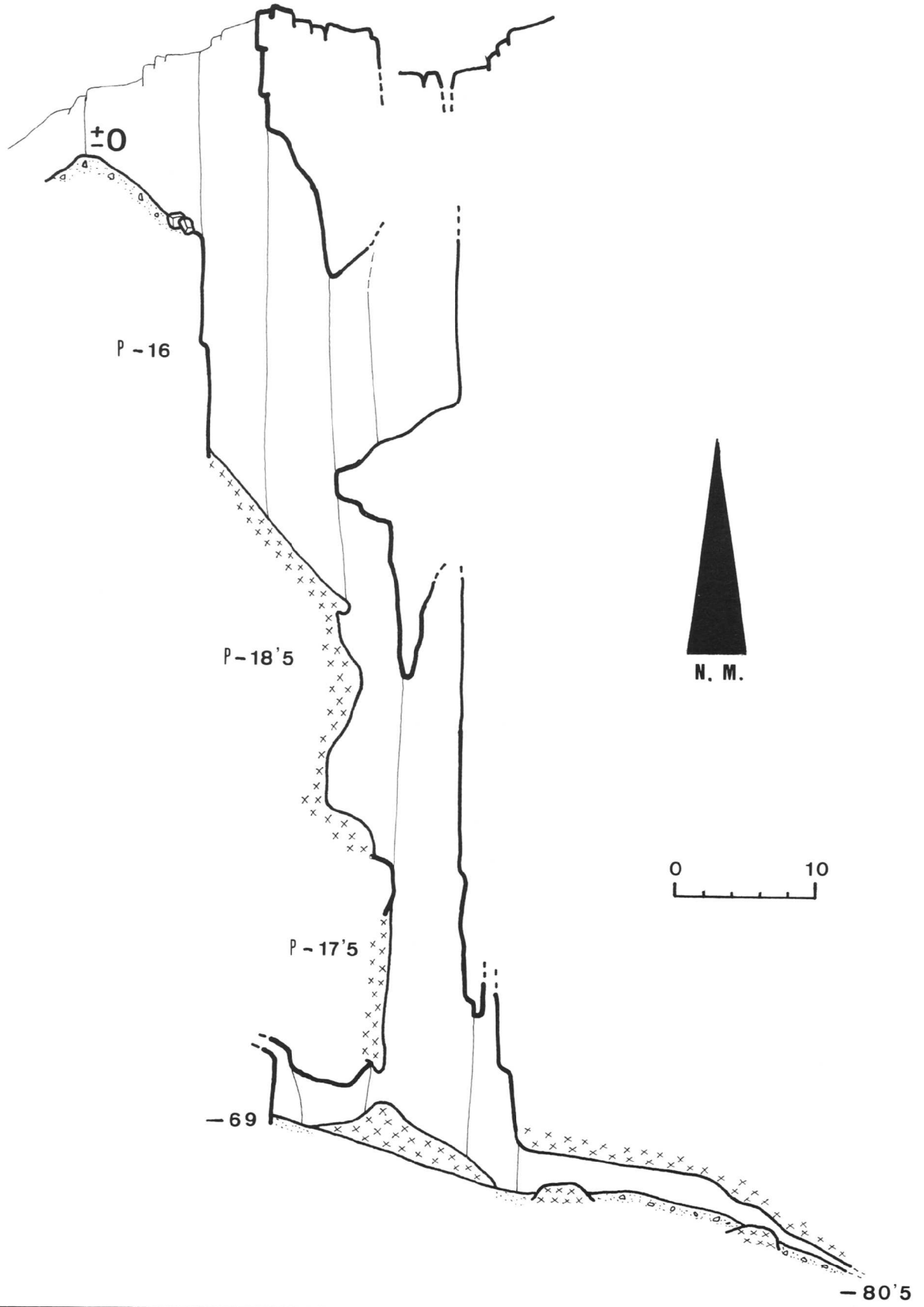
M-7

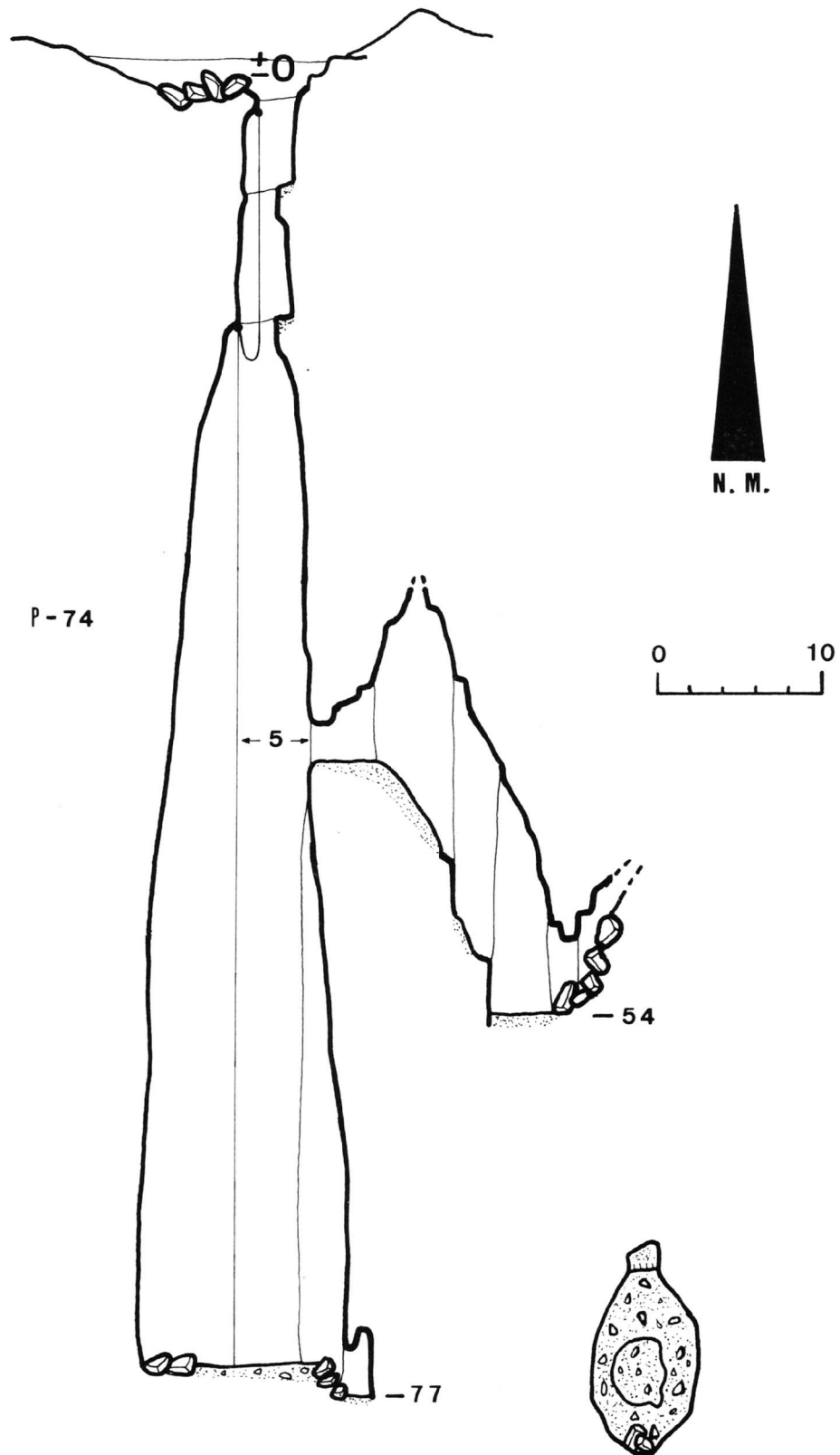
POZO GRAN NAPAZAL

POZO LA CHELERA

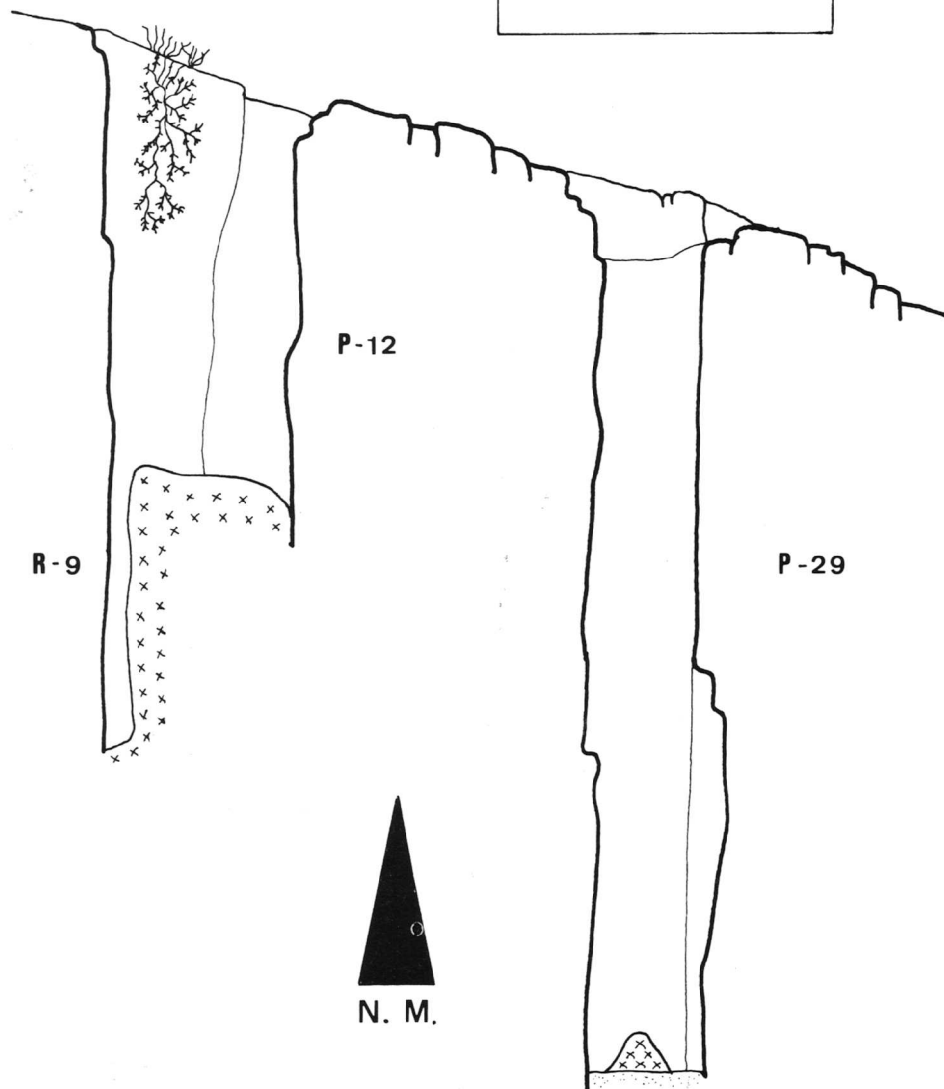

POZO DE LA VENTANA

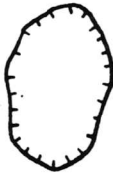
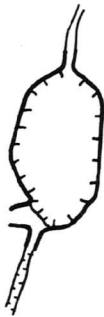
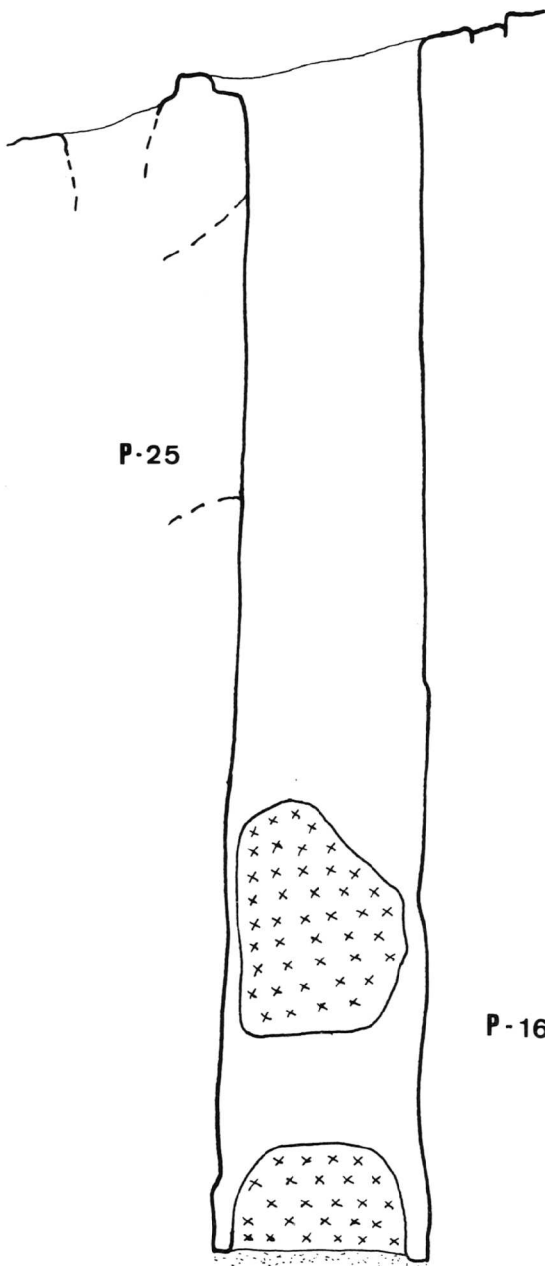
POZO DE LA
JARDINERA

POZO DE
LOS GRAJOS

0 10

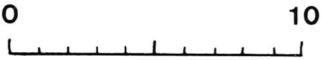
POZO DEL BLOQUE DE HIELO SUSPENDIDO

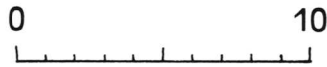
P-16

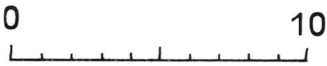
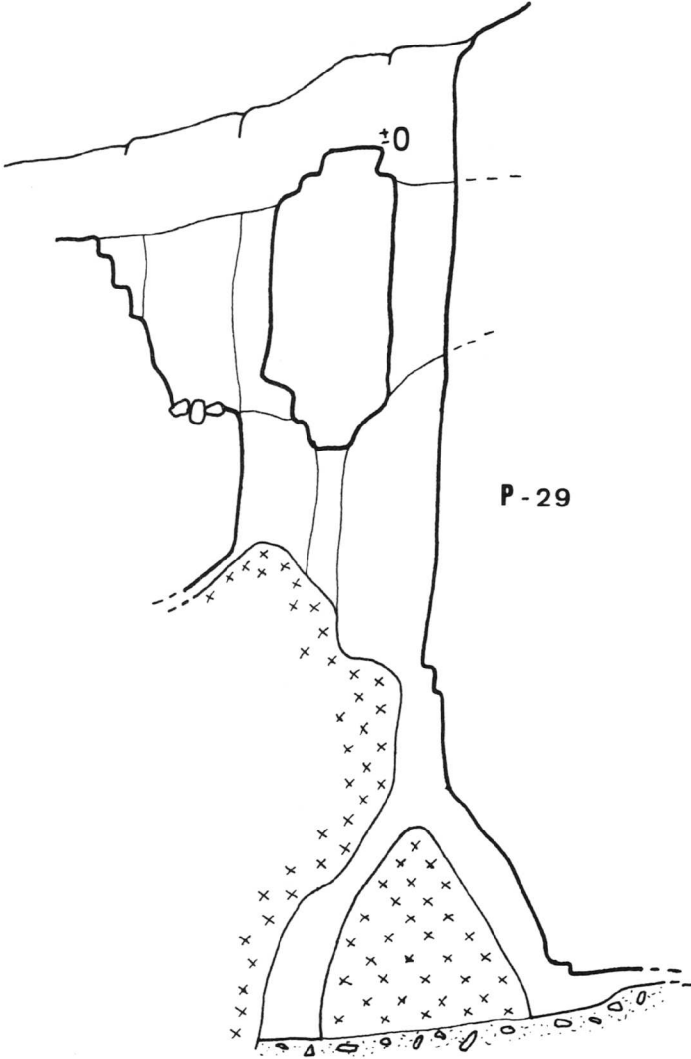
N. M.

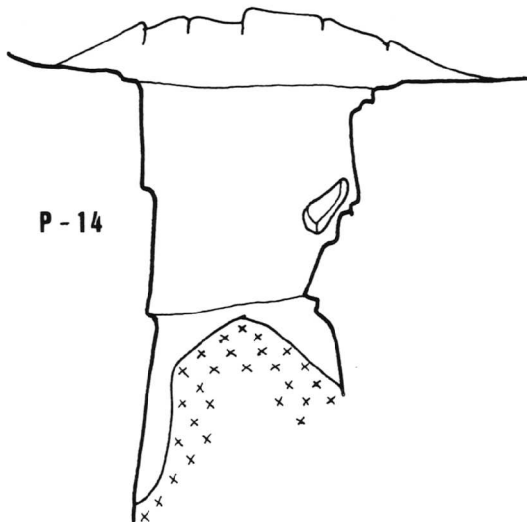
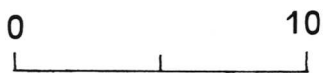
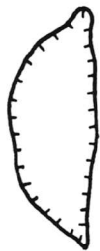
POZO DEL MEANDRO ESTRECHO

POZO DE LAS DOS BOCAS

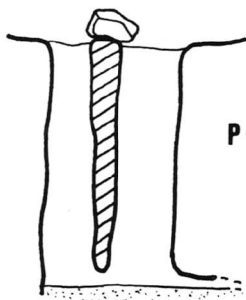

POZO DE LA NIEVE

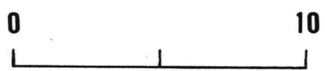

P-14

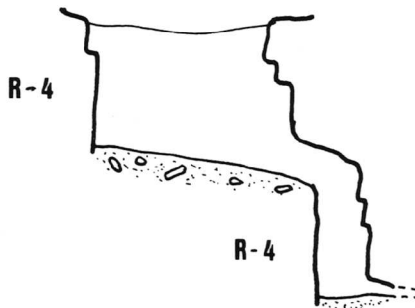
POZO DOBLE

P-8

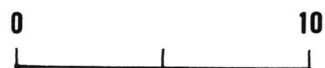

POZO MOSQUITERA

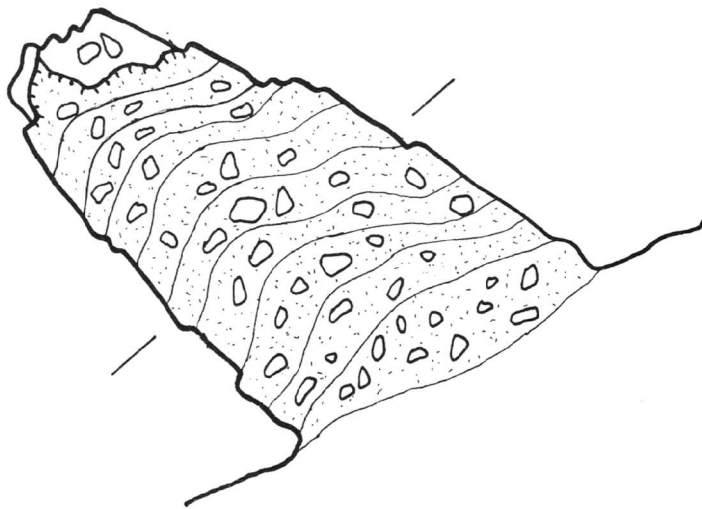
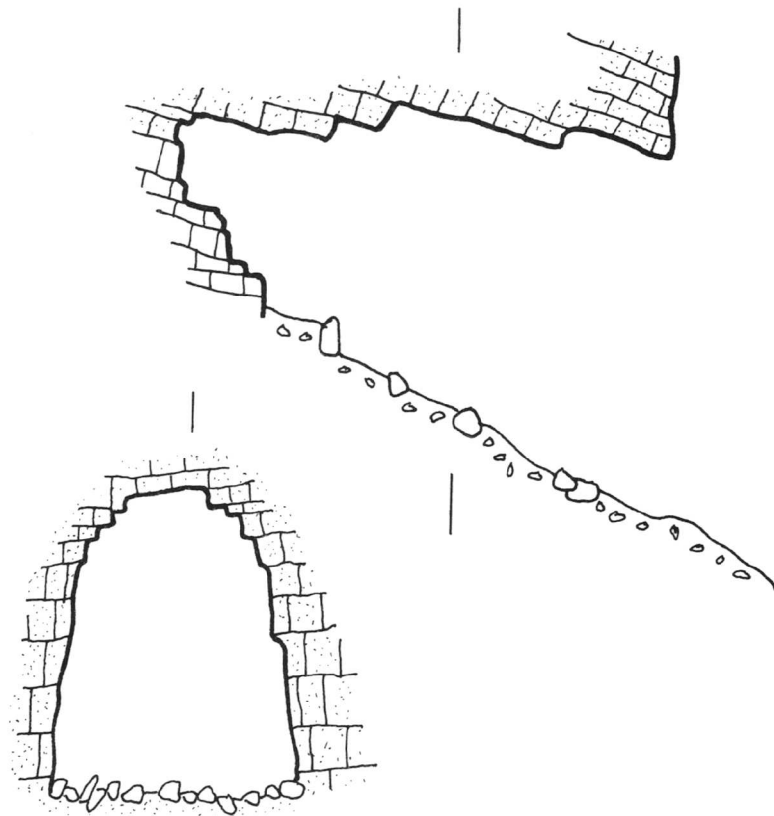
R-4

R-4

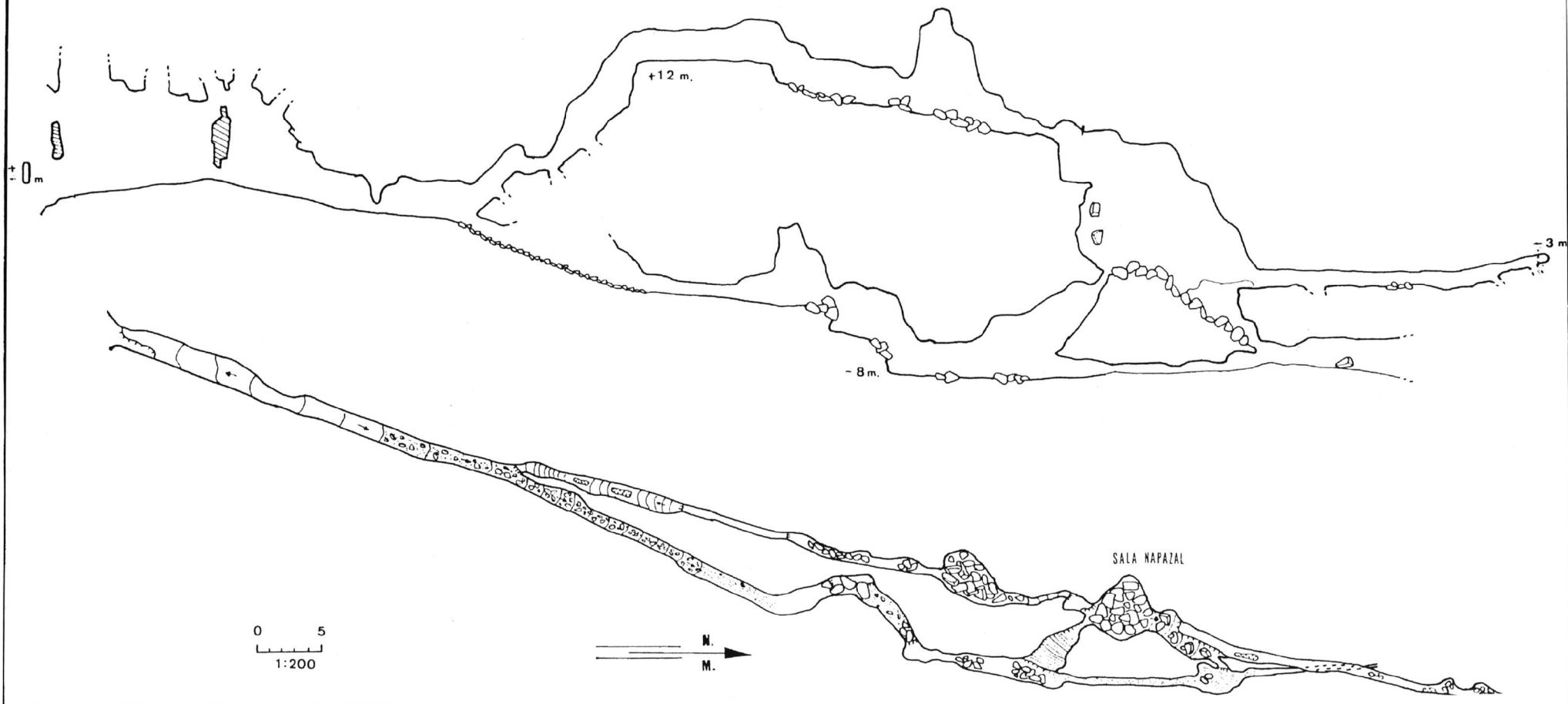

N. M.

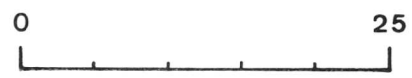
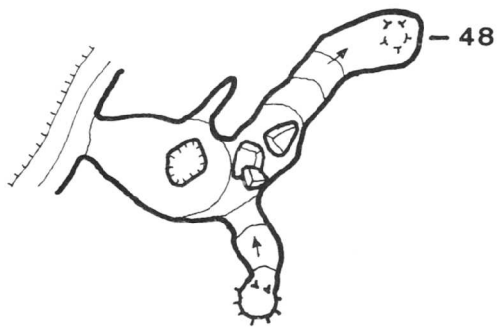
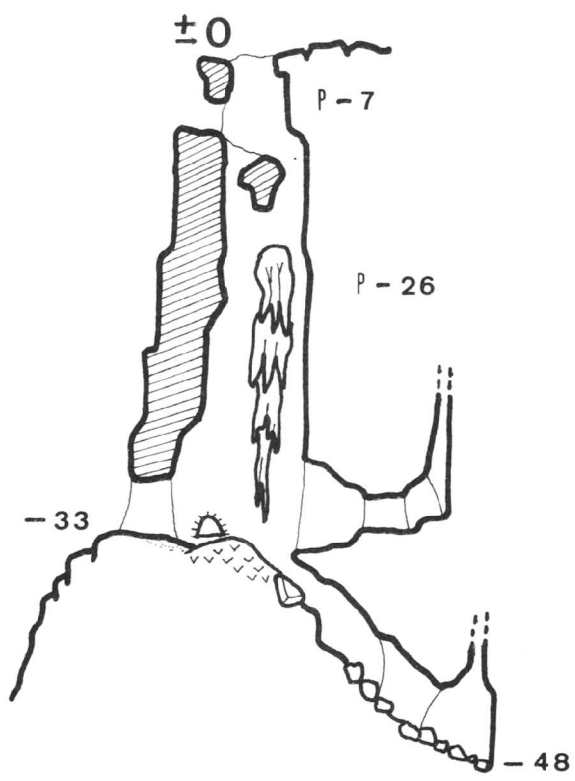
COVACHA DE LA CASCAJERA

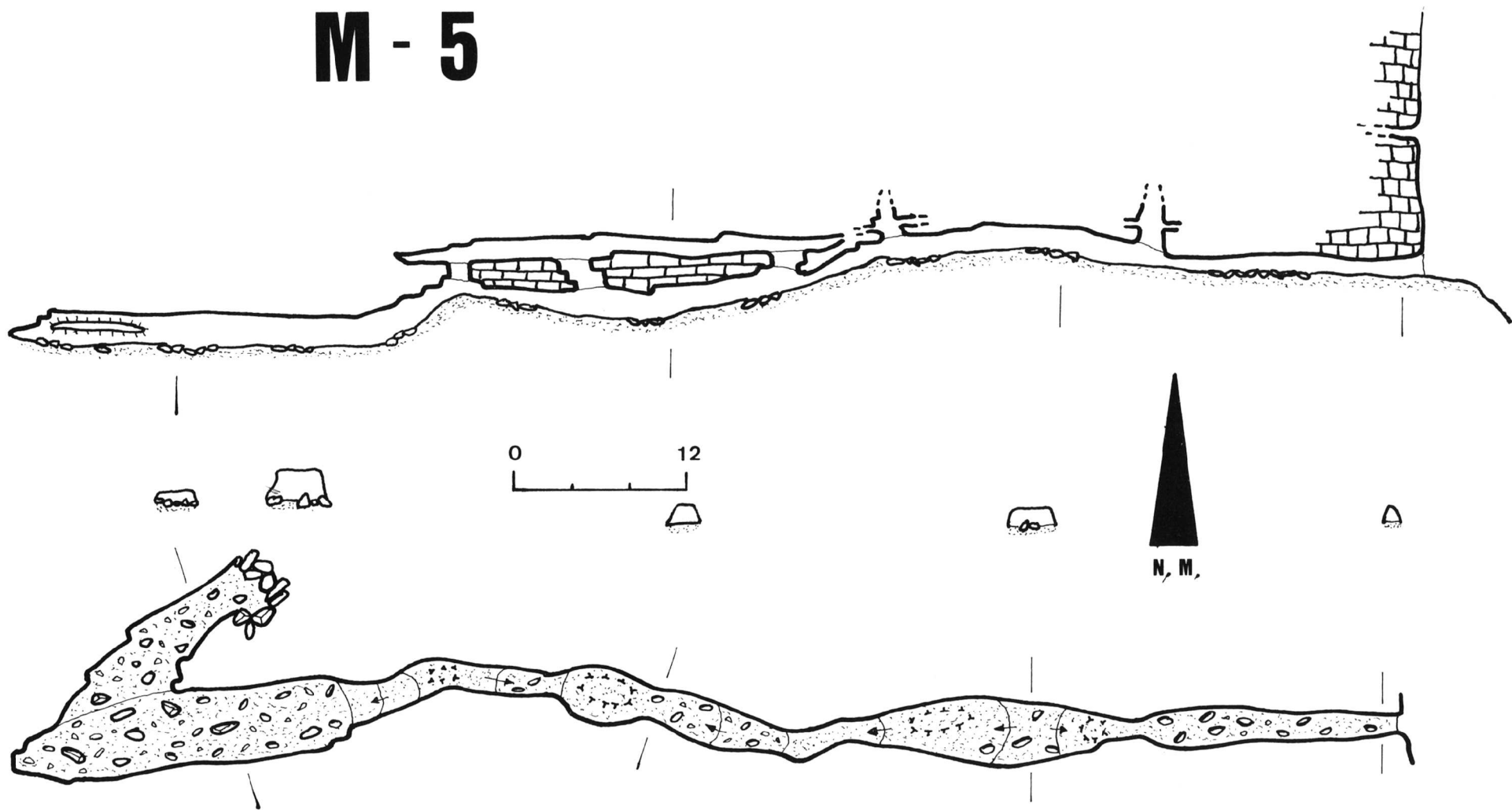
OJO FRESCO DE NAPAVAL

M - 3

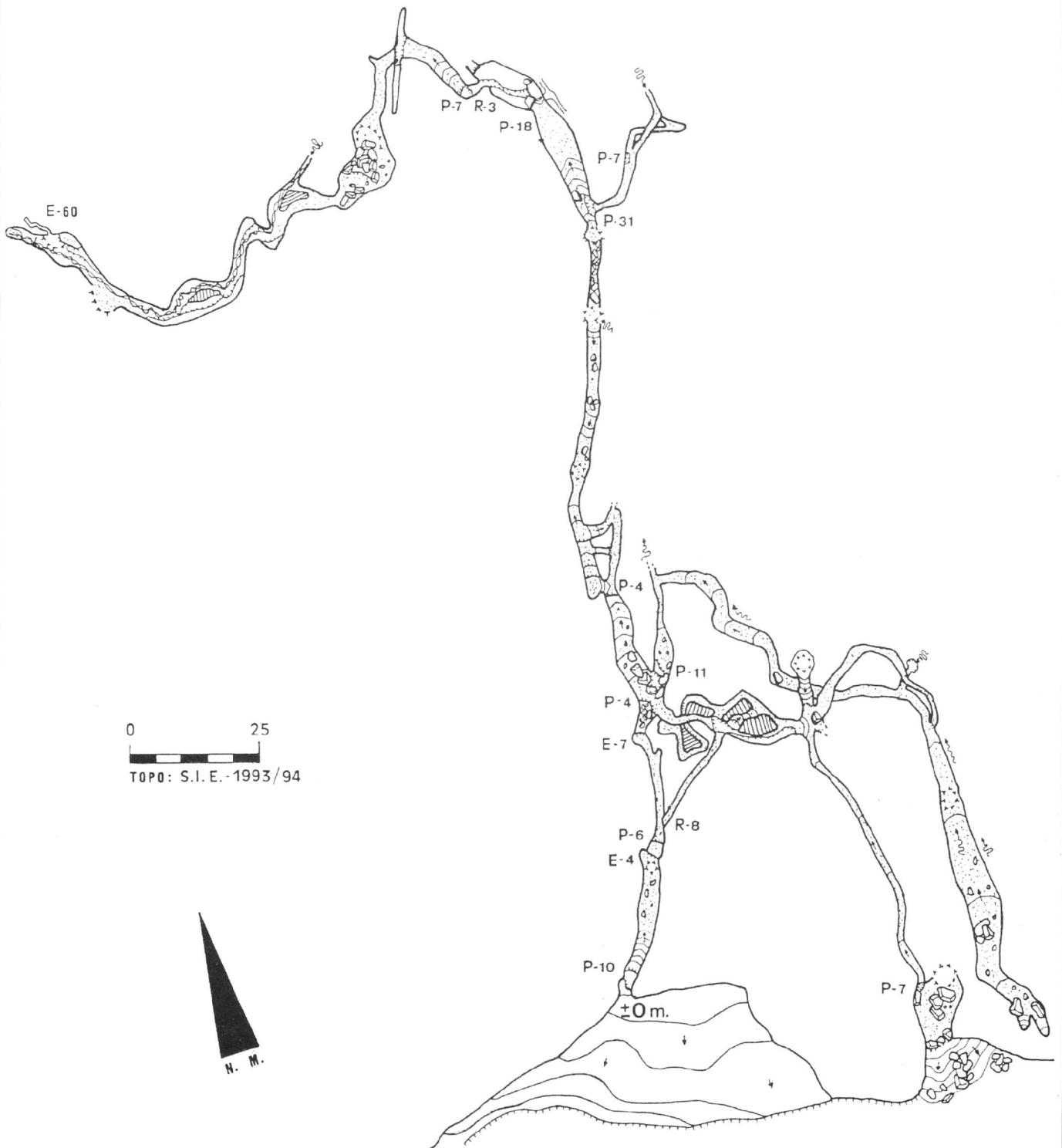
M - 5

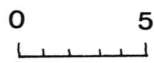
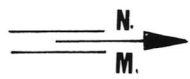
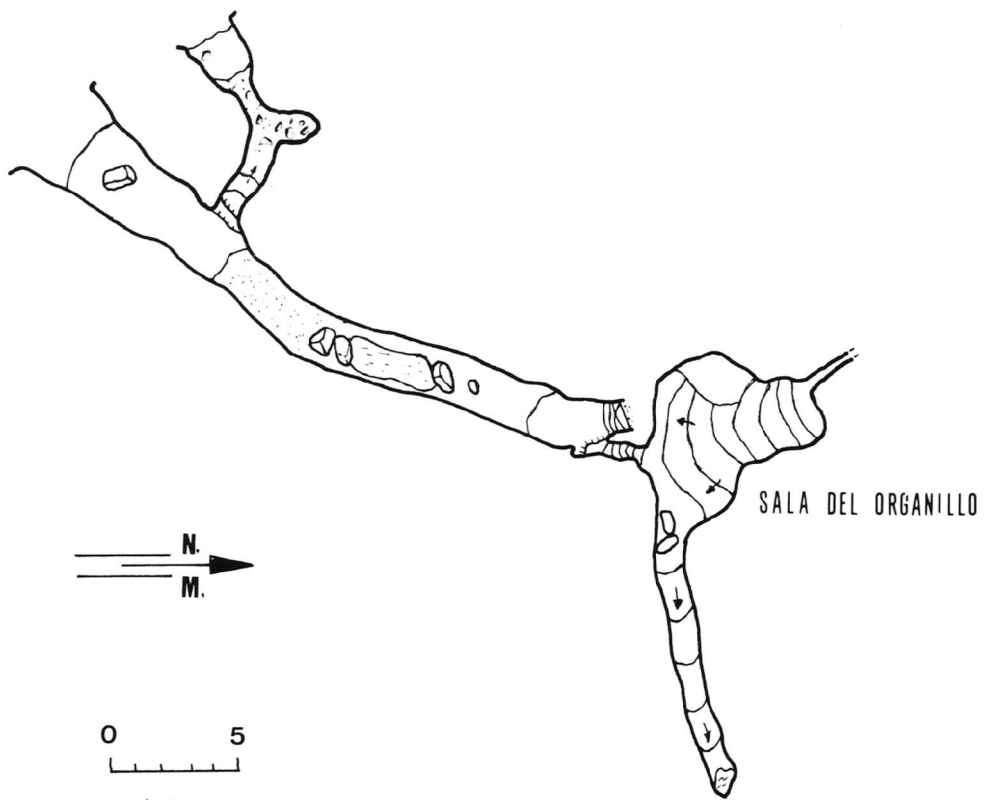
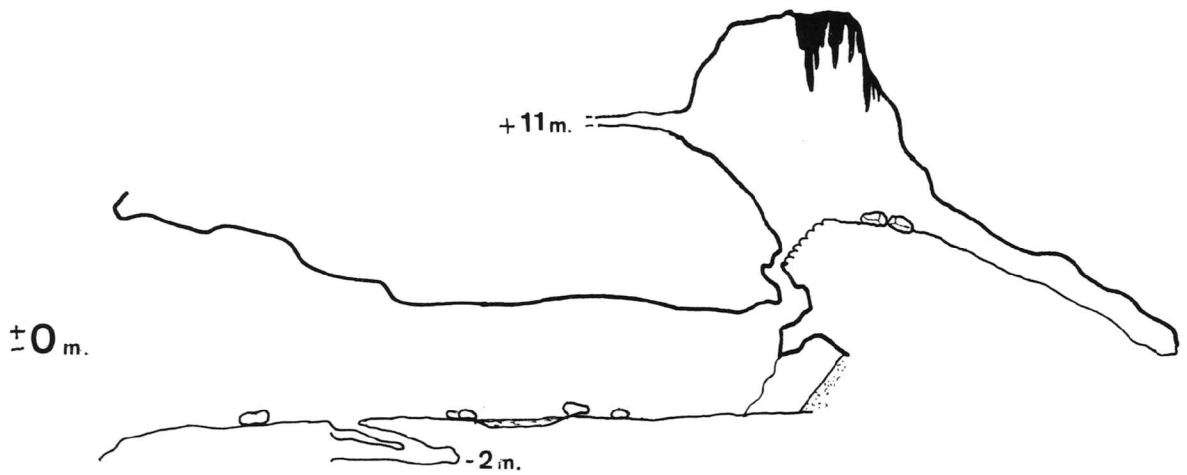
ESPELUNGA DE NAPAVAL

VAL D'ARAGÜES

UESCA

COVA DE LIZARA (B. B. 1)

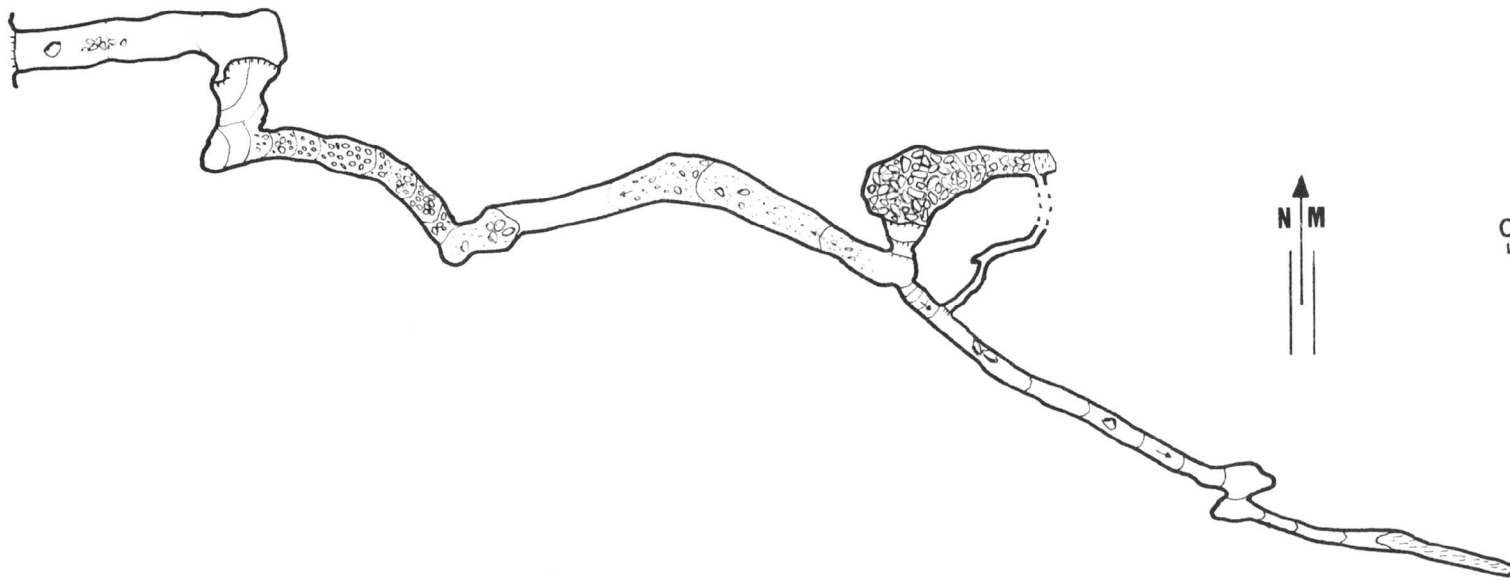

1:200

COVA DELS CONTRABANDISTAS

+ 0 m.

0 6
1:400

- 21 m.

PUNTUALITZACIONS SOBRE ALGUNES CAVITATS CONEGUDES D'ANTUVI A LES TERRES DE PONENT

Per Francesc Rubinat

INTRODUCCIÓ

La finalitat del present article no és altra que el de donar a conèixer la situació i topografia d'algunes cavitats que encara que conegudes o explorades des de temps immemorials, aquestes no han estat mai publicades, excepció feta del Graller de Picon Bernat, del qual l'autor del present article va publicar una breu nota del mateix als «*Fulls periòdics d'informació general*», n° 34. El denominador comú d'aquestes cavitats és el d'estar situades a les terres de ponent, encara que en diferents comarques i per tant en altres tantes serralades.

RELACIÓ DE CAVITATS

LA NOGUERA

Cova de la Monja.

PALLARS JUSSÀ

Cova del Cable.
Cova del Serpent.
Mirador de l'Infern.
Forat dels Còms.
Graller de Picon Bernat
Cova de Picon Bernat

ALT URGELL

Avenc del Pitarell.
Avenc del Coll de la Creu.
Avenc superior del Coll de la Creu

PALLARS SOBIRÀ

Forat del Clot de Cuberes.

COVA DE LA MONJA

SITUACIÓ

Es troba a la serra del Mont-Roig, al terme municipal de Les Avellanes i Santa Linya, a la comarca de La Noguera.

Per anar a la cova, cal sortir del poble de Vilanova de la Sal en direcció a l'antic baixador de RENFE, i agafar la desviació de la dreta en direcció a l'ermita de Montalegre, un cop arribats a la cruïlla d'aquesta, seguirem per la pista de la dreta fins arribar al coll de Porta, i quan comencem a davallar la pista pel vessant nord del Mont-roig veurem la boca de *la cova del Lladre* penjada a la dreta d'un torrent, a l'esquerra del mateix i quasi davant d'aquesta cova es troba *la cova de la Monja*.

Coordenades UTM 31TCG222414
Altura s.n.m.: 670m

DESCRIPCIÓ

Es tracta d'un conducte de 24 m. de recorregut, estructurat sobre un pla d'estratificació i que ha estat capturat per l'erosió regressiva del torrent.

GRALLERA DE PICON BERNAT

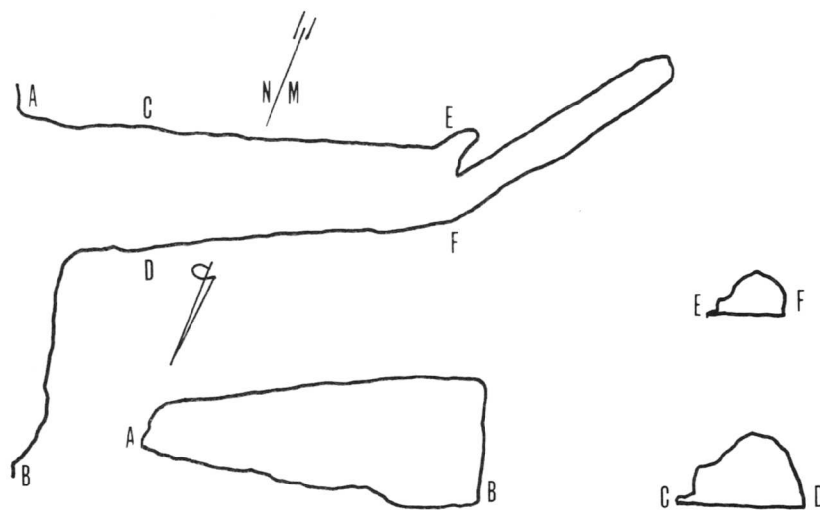
SITUACIÓ

Seguint per la pista que des del puig de Santa Lis va a la collada de Colobó, ens tindrem de desviar en arribar a l'entrada d'aquesta collada per un camí que surt a l'esquerra i que es dirigeix a Beniure. A uns tres-cents metres d'aquesta cruïlla trobarem els inicis d'una torrentera, la qual, davallarem per la dreta a mitja alçada, en el punt on la baixada comença a ser més pronunciada trobarem un pla on s'obren les quatre boques de la cavitat.

COVA de la MONJA

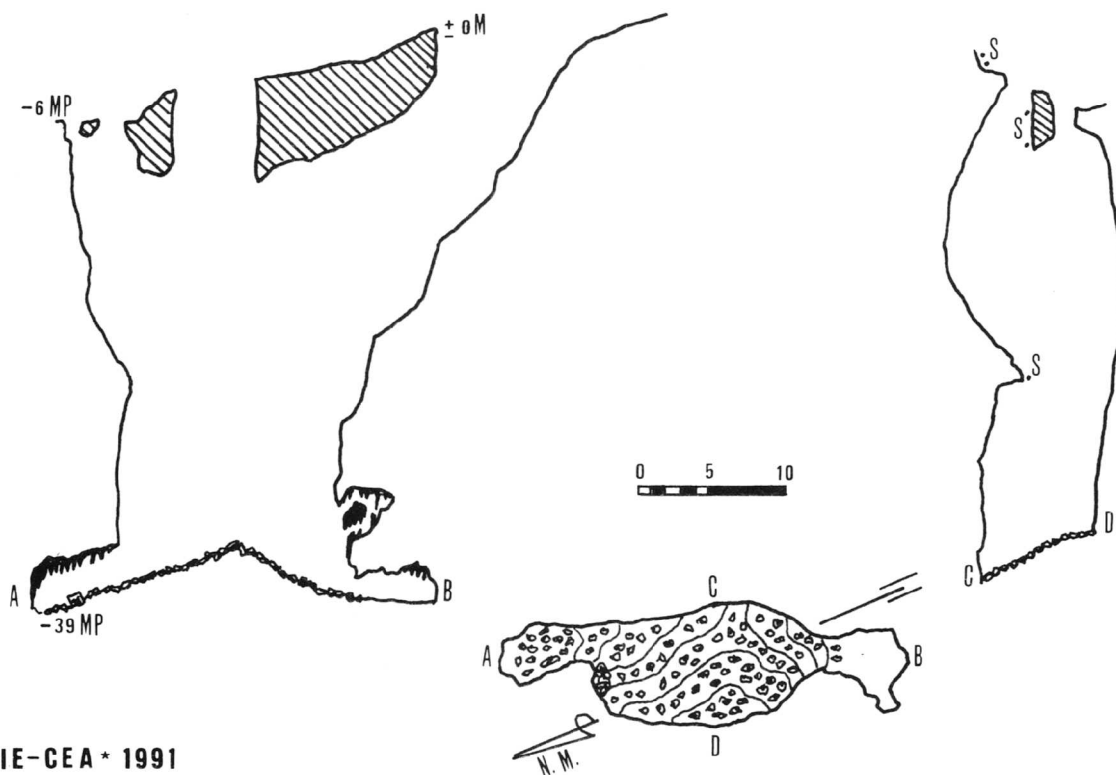
SANTA LINYA-LA NOGUERA

SIE-CEA · 26·6·93

GRALLERA de PICON BERNAT

SANT ESTEVE DE LA SARGA-PALLARS JUSSÀ

SIE-CEA * 1991

Coordenades UTM 31TCG170578
Altura s.n.m. 1390 m.
Municipi de Sant Esteve de la Sarga.

DESCRIPCIÓ

La cavitat gaudeix d'una boca principal de 10 x 12 m. i altres tres més al Nord és per una d'aquestes boques on es troba la instal·lació per baixar.

Les quatre boques s'uneixen a l'interior formant un pou d'uns 25 m. d'amplada i de -34 m. de fondària, a la seva base unes rampes en ambdues direccions acaben en unes petites sales als -39 m.

COVA DE PICON BERNAT

SITUACIÓ

Cal sortir des del mateix lloc on deixem la pista per anar a la Grallera de Picon Bernat però tindrem d'anar a buscar el barranc de la Cometa que es troba més a la dreta, la cova la trobarem al marge esquerre del torrent.

Coordenades UTM 31TCG175578
Altura s.n.m. 1370 m.
Municipi de Sant Esteve de la Sarga.

DESCRIPCIÓ

Es tracta d'una Balma de 9 x 3 m. amb un recorregut de 14 m.

COVA DEL CABLE

SITUACIÓ

A la carretera N-260 entre Pobla de Segur i Gerri de la Sal, en arribar al primer túnel, seguirem per la carretera antiga fins trobar el barranc del Torrent de Llabró, en aquest punt, un camí baixa fins un cable amb una cistella que es utilitza per creuar el riu, un cop a l'altra banda anirem riu amunt durant un centenar de metres i a uns 8 metres per damunt del mateix trobarem la cavitat.

Coordenades UTM 31TCG379826
Altura s.n.m. 510 m.
Municipi de Conca de Dalt.

DESCRIPCIÓ

És un conducte homogeni de 28 metres de llargada i 1'50 m d'alçada, que a la seva meitat disposa d'una petita sala degut a l'encreuament de dues diàclasi, al final la cavitat resta taponada pels sediments.

COVA DEL SERPENT

SITUACIÓ

A la carretera N-260 al seu pas pel Congost de Collegats, en direcció a Sort entre el primer i el segon túnel i quasi davant del cable que creua la Noguera Pallaresa, surt un corriol a l'esquerra que remunta ràpidament fins a situar-se a 725 m. sobre el riu, a partir d'aquest punt el camí segueix més o menys planer i en direcció al barranc de Sant Pere. La cavitat es troba a la dreta del camí i a una mig hora de la carretera.

Coordenades UTM 31TCG381831
Altura s.n.m.: 700 M.
Municipi de la Pobla de Segur.

DESCRIPCIÓ

A l'entrada de la cavitat, s'han fet algunes obres, probablement per tal d'aprofitar-la com aixopluc dels pastors, a l'interior, la cavitat es formada per una galeria de 26 metres de longitud amb una secció mitjana de 3x3 m. i que al final queda taponada pels sediments, cal remarcar la curiosa forma d'erosió que s'ha fet al sostre de la galeria al llarg del seu recorregut i que de sempre ha donat nom a aquesta cavitat.

MIRADOR DE L'INFERN

SITUACIÓ

Pel camí que porta a la cova del Serpent, en plena pujada des de la carretera, quan arribem al peu de la primera cinglera, ens desviarem cap a la dreta i trobarem la cavitat, la boca de la qual es veu pujant.

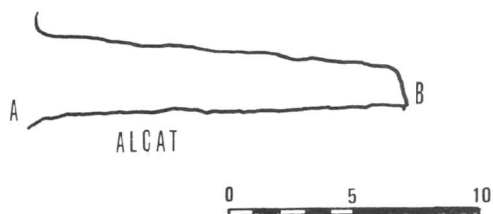
Coordenades UTM 31TCG381836
Altura s.n.m. 690 m.
Municipi de la Pobla de Segur.

DESCRIPCIÓ

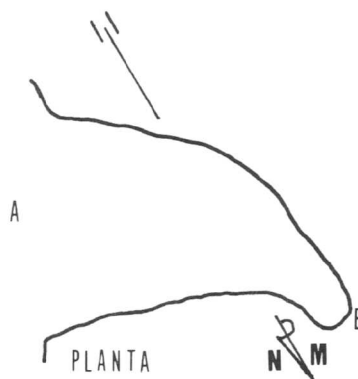
Es tracta d'un conducte de 8 metres de longitud i 1 m. de secció que als 6 m. gira 90° a la dreta.

COVA de PICON BERNAT

Sant Esteve de la Sarga
Pallars Jussà

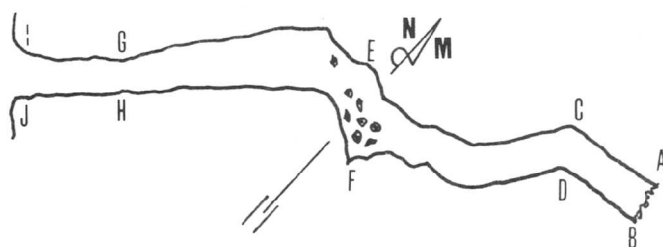

SIE - CEA · 1991

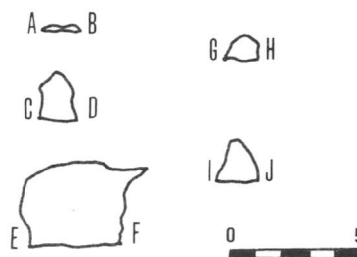

COVA del CABLE

Collegats - Pallars Jussà

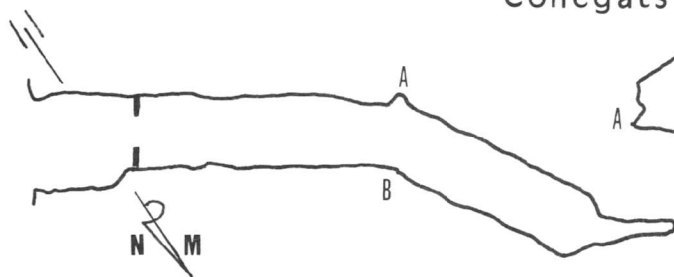

SIE - CEA · 10·10·92

COVA del SERPENT

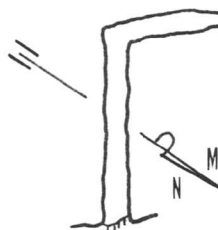
Collegats-PALLARS SOBIRÀ

SIE - CEA · 11·10·92

MIRADOR de L'INFERN

COLLEGATS - PALLARS SOBIRÀ

SIE - CEA · 11·10·92

FORAT DELS CÒMS

HISTÒRIA

Sembla ser que aquest avenc va ésser explorat per primer cop per membres de l'EDES a la dècada dels setanta però va quedar en el més absolut oblit, gràcies a la informació facilitada pels bombers de la Poble de Segur, aquesta cavitat es va poder localitzar i explorar.

SITUACIÓ

Des del poble de Boixols, ens dirigirem per la pista que voreja el riu Pujals cap l'Obaga negra un cop passada la gorja, seguirem pel trencall de l'esquerra fins al coll de Carreu, en aquest punt ens desviarem a la dreta en direcció a Hortonedà a continuació la pista segueix un tram on la vall es va obrint per l'esquerra, quedant la cinglera a la nostra dreta, tot seguit la pista va girant a la dreta, en el punt on gira 180° a l'esquerra trobarem un camí a la dreta que ens portarà fins un pla, des d'ací anirem cap a la dreta a buscar la cinglera, remuntant aquesta trobarem la cavitat a uns cinquanta metres de distància.

Coordenades UTM 31TCG481748

Altura s.n.m. 1650 m.

Municipi d'Abella de la Conca.

DESCRIPCIÓ

La boca de 6 x 1'5 m. fa una curta rampa fins a situar-nos a la capçalera d'un pou de -14 m. a la base del qual trobem una galeria amb unes notables dimensions 11 x 4 m., a l'extrem Est trobem una rampa que ens situa en un nou pou de -8 m. a la base d'aquesta una galeria en direcció Oest queda tancada als 6 metres, per l'Est una rampa plena d'enderrocs ens portarà fins el fons de la cavitat a -43 m.

AVENC DEL COLL DE LA CREU

HISTÒRIA

Cavitat explorada per primer cop a principis dels anys seixanta per membres de la SAS, probablement no a tornat a estar visitada des de llavors.

SITUACIÓ

Des de Montanisell agafarem la pista que porta a la Font Freda, un cop arribats a Can Pitarell seguirem per la pista en direcció als Prats de Carreu, quan arribem a la primera corba a l'esquerra hem de seguir per una torrentera la qual ens durà fins el Pas del coll de la Creu, a la dreta del coll trobarem la boca de la cavitat.

COORDENADES UTM 31TCG557751

Altura s.n.m. 1530 i 1547 m.

Municipi de Coll de Nargó.

DESCRIPCIÓ

La boca de 10 x 2 m. dona pas a un pou de 10 metres de fondària, a la base del qual i en el seu extrem Est hi trobem un ressalt entre blocs que ens permet accedir a una galeria que va baixant en petits ressalts fins a situar-nos a -27 m. de fondària.

AVENC SUPERIOR DEL COLL DE LA CREU

SITUACIÓ I DESCRIPCIÓ

Si ens situem a l'exterior de l'avenc del Coll de la Creu i anem resseguint l'esquerra remuntarem 17 metres d'alçada i 50 de recorregut, en aquest punt trobarem un pas entre blocs que ens introduirà en una cavitat on hi ha una finestra que s'aboca a la cinglera de la vall de Cabó, seguint davallant entre blocs aquests acaben barrant-nos el pas als -20 m.

Es força evident que ambdues cavitats estan estructurades sobre la mateixa esquerra i el fet de comunicar-se o no, és tant sols una qüestió de voluntat de treure blocs, fet aquest que tampoc reportaria cap novetat pel desenvolupament d'aquesta cavitat.

AVENC DEL PITARELL

HISTÒRIA

Cavitat explorada per primer cop a principis dels anys seixanta per membres del GIE.

SITUACIÓ

Es troba a uns 150 m. a l'Est de l'avenc del Coll de la Creu, al peu d'un petit ressalt rocallós.

Coordenades UTM 31TCG558751

Altura s.n.m. 1540 m.

Municipi de Coll de Nargó.

DESCRIPCIÓ

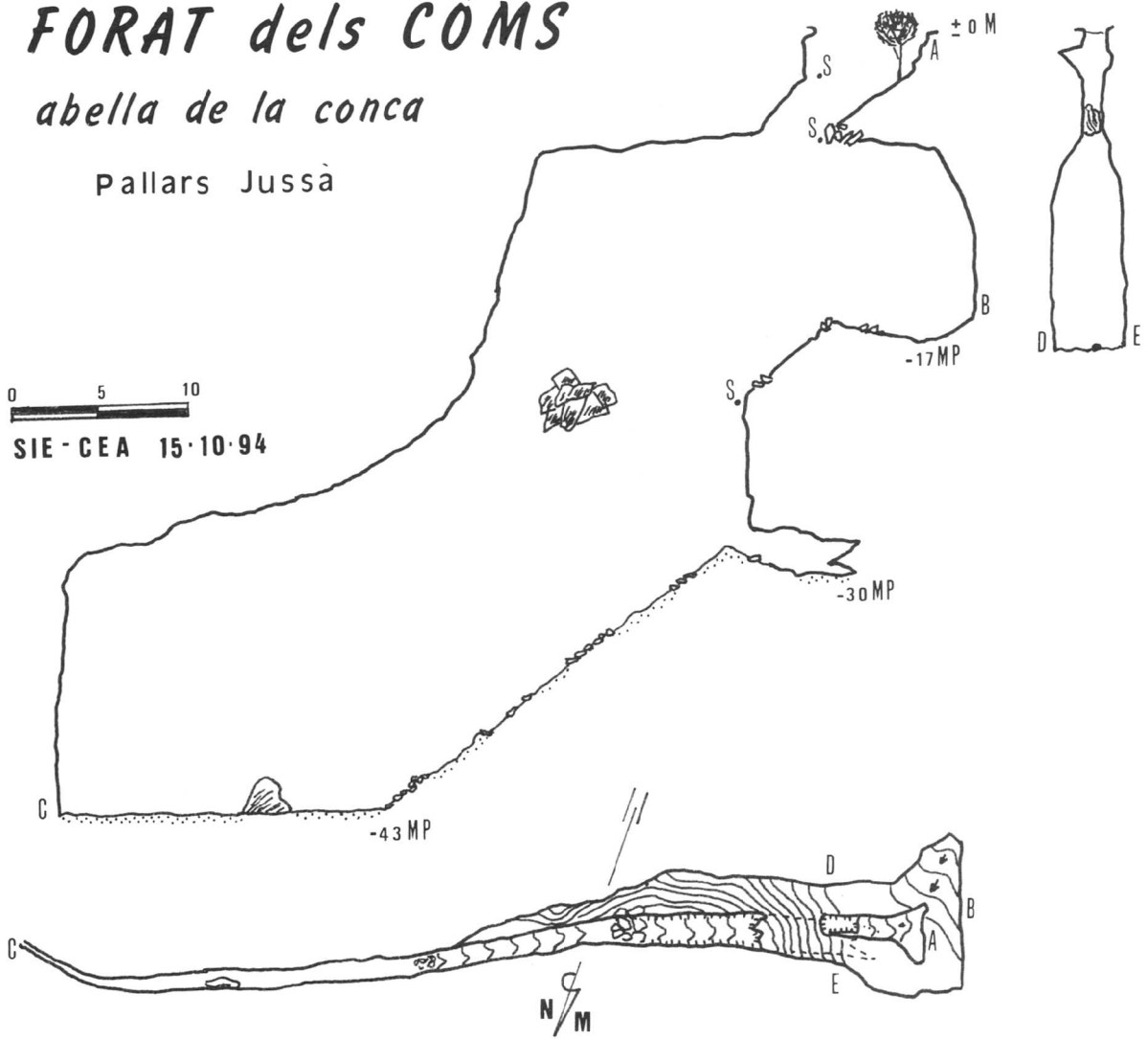
Una boca de reduïdes dimensions donen pas a una curta rampa la qual s'obre damunt un pou de -7 m. una nova rampa ens situa davant un pou de -5 m. a partir d'ací la diàclasi es fa molt estreta encara que entre mig de blocs es poden davallar alguns metres fins a situar-nos a -23 m. punt aquest de màxima penetració de la cavitat.

FORAT dels CÒMS

abella de la conca

Pallars Jussà

0 5 10
SIE - CEA 15·10·94

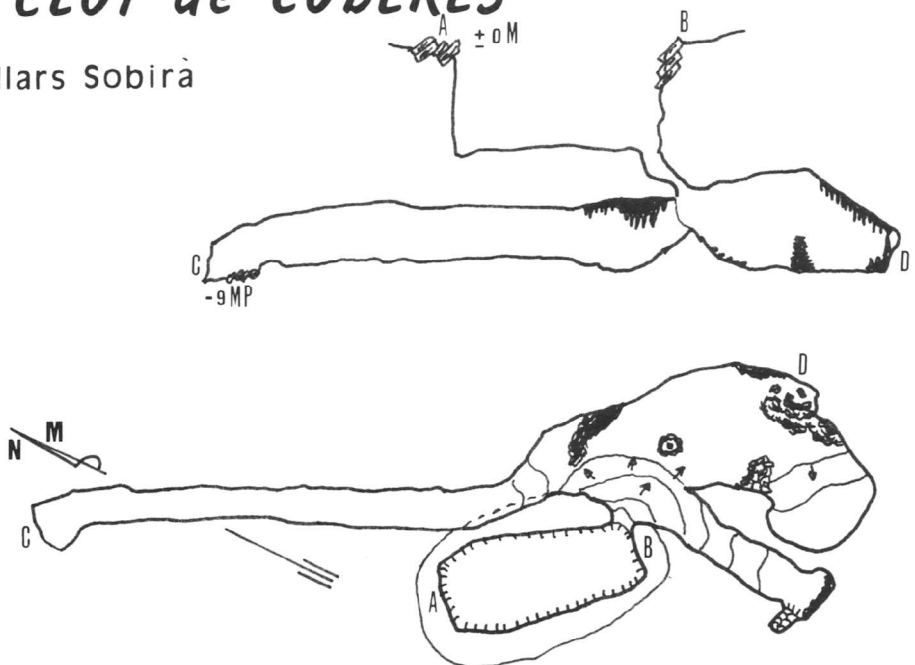

FORAT del CLOT de CUBERES

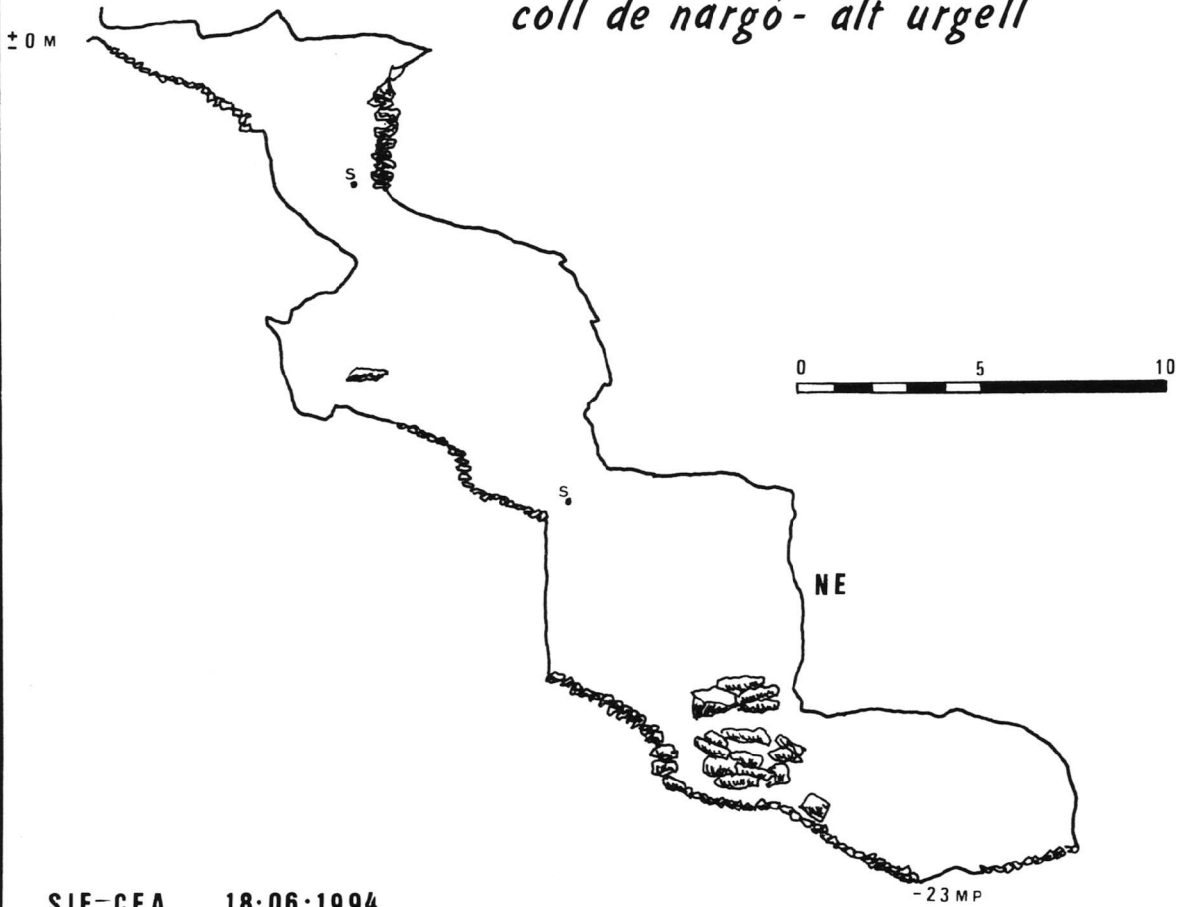
Baix Pallars - Pallars Sobirà

0 5

SIE - CEA 22·8·94

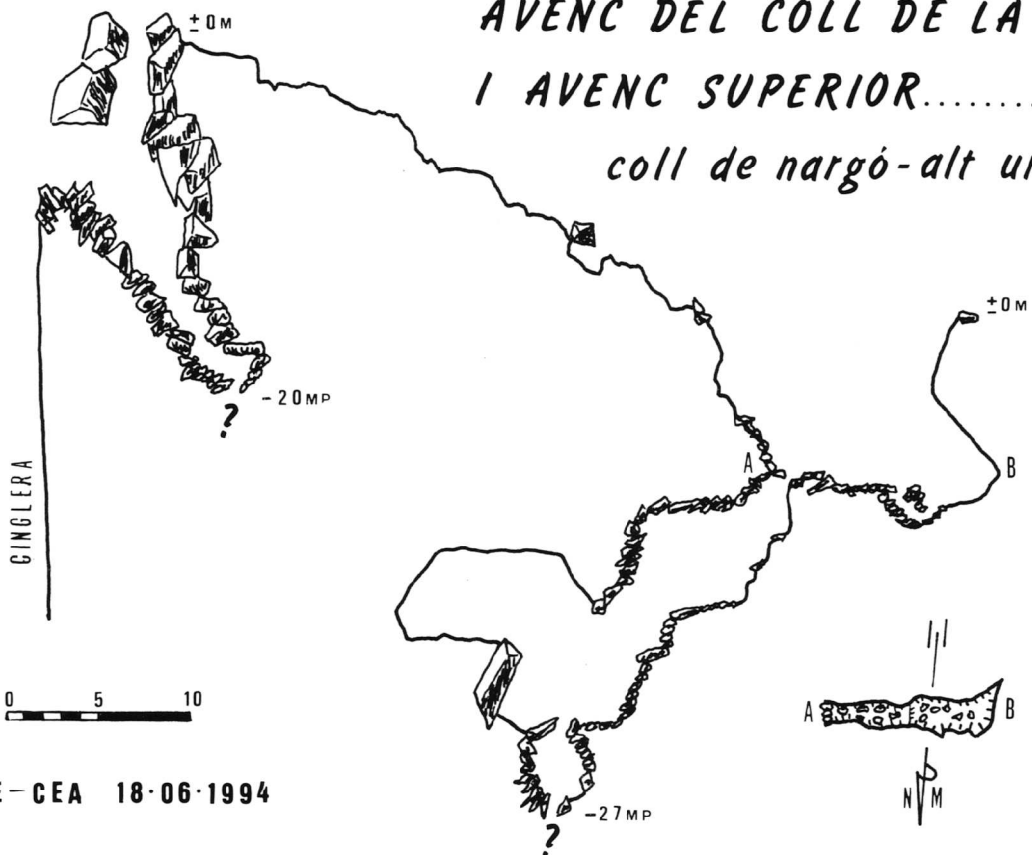

AVENC DEL PITARELL
coll de nargò- alt urgell

SIE-CEA 18-06-1994

AVENC DEL COLL DE LA CREU
I AVENC SUPERIOR.....
coll de nargò- alt urgell

SIE-CEA 18-06-1994

HISTÒRIA

Explorada per primer cop per membres de la SIE els anys seixanta, posteriorment ha estat explorada per un grup francès que l'hi ha donat un altre nom (L-85-2), el mateix van fer amb altres cavitats conegudes del massís. També es visitada per gent de la Pobra de Segur ja que per entrar-hi no cal material.

SITUACIÓ

Anant per la N-260, 2'5 km després de passar l'últim túnel del congost de Collegats en direcció a Gerri de la Sal, trobarem un pont que creua el Noguera Pallaresa l'agafarem i seguirem per la primera desviació a la dreta a partir d'aquest punt creuarem el riu major i ens enfilarem per una serpentejant pista cap a la serra de Cuberes, sempre sense deixar la pista principal arribarem a un punt on la pista es divideix, en aquest punt de fa anys hi ha les restes d'unes gàbies per aus, la pista de la dreta va al Clot de Cuberes la de l'esquerra la seguirem just fins que es comença a acabar el bosc, per sota de la pista o sia a uns tres-cents metres, i a un centenar de metres per sota de la pista es troba la boca de la cavitat.

Coordenades UTM 31TCG548825
Altura s.n.m. 1530 m.
Municipi de Baix Pallars.

DESCRIPCIÓ

Boca de 8 x 3 metres i 4 de fondària a la base trobem una gatera que ens introdueix en una ampla cambra on trobem dos conductes un en direcció Sud i en fort pendent que s'acaba als 7 m. i un altre al Nord-Oest de 21 m. de recorregut, la cambra principal disposa de bastant formació encara que molt malmès per culpa dels incívils visitants de la cavitat. La cota final de la cavitat és de -9 metres i el recorregut de 52 metres.

BIBLIOGRAFIA

Lluís Marià VIDAL. *Coves Prehistòriques de la província de Lleida*. Conferència donada en el Centre Excursionista de Catalunya. Butlletí nº 13 C.E.C. Barcelona 1894.

F.GURRI; J.ROSELL; J.SENENT; JM.VICTORIA. «El Macizo del Boumort». Guia monogràfica. Separata de la revista *Montaña* nº 100. pp 1-60. Centre Excursionista de Catalunya. Barcelona 1966.

J.BORRAS; JM. MIÑARRO; F.TALAVERA. *Catàleg Espeleològic de Catalunya*. Vol. 1. Alt Urgell. pp 17-107. Barcelona 1978.

J.BORRAS; JM. MIÑARRO; F.TALAVERA. *Catàleg Espeleològic de Catalunya*. Vol. 3. El Pallars Jussà. Barcelona 1979.

Spéléo Club Lasallien. *Bulletin* nº 13. pp 49-71 Nimes. 1986.

6. *XXV Aniversari SIE - CEA*. 1961-1986. Barcelona 1986.

UN NOU -100 A CATALUNYA, EL QUERANT DE PAUS (LA NOGUERA)

Per SIE

HISTÒRIA

Aquestes dues cavitats, el Querant Gran de Paús i el Querant Petit de Paús, han estat conegudes d'antic per la gent de la comarca, ja que l'esplanada que hi ha al costat de la boca del Querant Petit era utilitzada antigament com a carbonera. Les primeres visites espeleològiques a aquestes cavitats, es remunten a principis de la dècada dels seixanta, encara que les exploracions es van centrar preferentment en el Querant Gran, les referències d'això ho trobem en una topografia parcial del Querant Gran (2) i un altra del mateix amb una desmesurada fondària (1), no és fins l'any 80 en que, qui això subscriu, realitza una revisió d'ambdues cavitats (3), d'eixa manera quedaven establertes en aquell moment les fondàries i recorreguts següents:

Querant Gran de Paus: -83 mp i 194 m. de recorregut.

Querant Petit de Paus: -35 mp i 57 m. de recorregut.

Però sempre ens quedà el dubte d'una possible comunicació entre ambdues cavitats, encara que tindran de passar setze anys per tornar-hi a fer una revisió, aquesta té lloc a partir del Querant Petit, on en un punt de la sala final a -35 m. s'observa una petita corrent d'aire, en aquest punt es realitza una senzilla desobstrucció consistent en treure uns quants blocs d'una gatera la qual ens obrirà l'accés a una cavitat bàsicament vertical que ens situarà fins a -107 m. de fondària.

Encara ens caldran dues sortides més per revisar les topografies d'ambdues cavitats i fer una poligonal tancada per tal d'establir la possible comunicació de les cavitats.

Un cop realitzada aquesta poligonal podem constatar que és molt difícil aquesta unió ja que ambdues diaclasis transcorren paral·leles entre elles.

Després de revisar les topografies, les cotes de les cavitats queden establertes de la següent manera:

ESPELEOMETRIA

Querant Petit de Paús: **Desnivell** -107 mp.
Recorregut 140 m.

Querant Gran de Paús: **Desnivell** -87 mp.
Recorregut 206 m.

COORDENADES UTM:

Querant Petit de Paús: 31TCG366541
Z= 1017 m.s.n.m.

Querant Gran de Paús: 31TCG366540
Z= 976 m.s.n.m.

SITUACIÓ

Des de Vilanova de Meià seguirem la carretera que puja cap el Pas Nou, un cop passada la font de l'heura (edra) la carretera fa dos revolts molt tancats i tot seguit trobem una desviació a l'esquerra la qual indica el camí cap a l'ermita de Meià, seguirem aquest camí fins trobar la primera desviació, la qual es troba a la dreta, la seguirem fins arribar a un lloc on hi han dos Plàtans centenaris (*Platanus hybrida*) al peu dels quals hi ha una petita font que en èpoques d'estiatges s'asseca. A la dreta es veu un petit turó (cota 1.022) en el pla que es forma a continuació i en direcció a les cingleres del Montsec de Rubies es troba la boca de la cavitat. El Querant Gran de Paús es troba a uns 180 metres al Sud del Querant Petit.

DESCRIPCIÓ

La boca de la cavitat s'obre en una depressió de 20 x 13 m d'ample i 10 metres de fondària, en aquest punt un ressalt de -5 m. ens situa a la capçalera d'una rampa que ens situarà en una sala a -35 m.

En aquest punt s'efectua una senzilla desobstrucció, a través de la qual permet accedir mitjançant un pas molt estret a una esquerra amb una secció mitja de 0'70 x 8 m. i uns 10 m. de fondària, on trobem una galeria on al bell mig de la mateixa trobem un pou, a l'altra banda d'aquest segueix la galeria uns metres, i aquesta s'eixampla, en aquest punt es troba un altre pou de -12 m. acabant-se la continuació per aquest sector a -71 m. de fondària.

Situats de nou en el primer pou, aquest baixa -45 m., fins trobar una petita rampa, passada la qual el pou segueix baixant amb unes dimensions molt més reduïdes, amb el qual no ens cal corda per seguir baixant (?). Al final d'aquest pou trobem una nova galeria, que per un costat queda tancada, i per l'altre ens permet de davallar uns metres fins a situar-nos a -107 m. punt de màxima penetració de la cavitat.

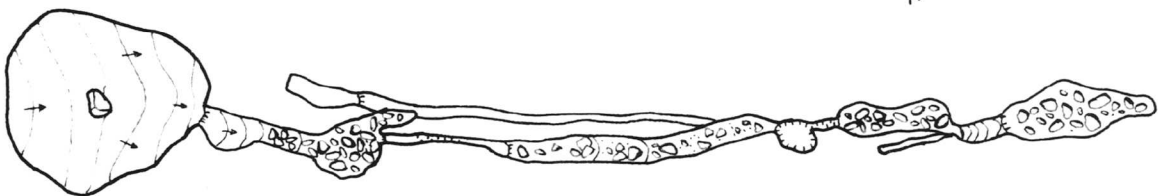
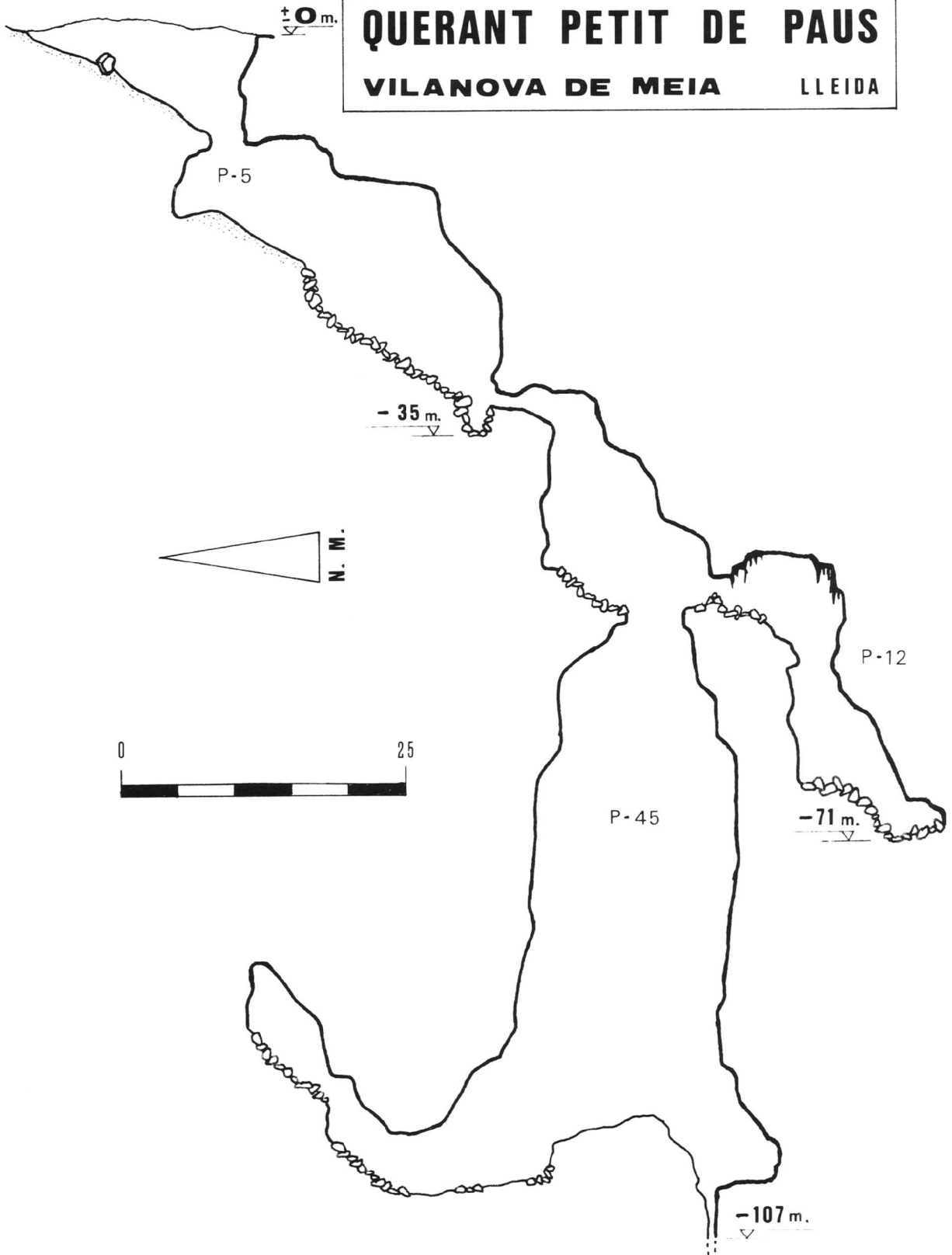
BIBLIOGRAFIA

- 1/ J.ULLASTRE. *Boletín Puig Castellar* n° 10. 1969.
- 2/ ERE-CEC. *Espeleòleg* n° 11/12. pp 4 9 1 - 4 9 3 . Barcelona 1970.
- 3/ F. RUBINAT. Revisions topogràfiques. Gours n° 7.pp 47-54. Barcelona

QUERANT PETIT DE PAUS

VILANOVA DE MEIA

LLEIDA

L'AVENC DEL MARGE DEL MORO I ALTRES CAVITATS, AL BAIX LLOBREGAT

PRESETACIÓ

La nostra bona relació personal incrementada, potser pel veintatje de les nostres respectives seccions al massís de «El Monte Perdido» (OSCA), ha afavorit que duguessim a terme activitats conjuntes.

En el transcurs d'una de les nostres reunions, ens vam fer a mans la revista «Passamà» que inclou el treball signat per l'Antoni Asensio sobre «Cavidades del Pla del Marge del Moro. Nuevos descubrimientos en el Avenc Marcel» on amb base a les tasques dutes a terme conjuntament pel ACE Mataró, SIES del CER L'AVENÇ, i el grup editor de la publicació el GIRES de Sant Esteve de Sesrovires.

L'article ens parla abastament dels treballs realitzats a les cavitats del Pla del Marge del Moro, amb especial esment a les troballes paleontològiques i a l'Avenc Marcel que datem del pleistocè.

L'article ressalta la proximitat física de ambdues cavitats, indicant que la connexió no és possible per menys de deu metres.

La nostra certa dèria en els treballs d'intercomunicació de galeries i cavitats, feia, interessant una revisió de les cavitats, a més a més, el fet de tenir coneixement de l'existència en l'Avenc del Marge del Moro d'un jaciment de restes òssies, per haver recollit un esquelet bastant complet de gat salvatge (*Felis Silvestris*) en una de les parts més profundes de la cavitat, ens decidí a portar-ho a terme de forma conjunta.

HISTÒRIA

Primeres exploracions:

Avenc del Marge del Moro (Vallirana) 16/11/1924 per Rafael Amat i Carreras, acompanyat per gent del veí Mas de les Fonts (Vallirana)

Avenc Morcel (Vallirana) 12/12/1982 per A. Tolrà (SIEP)

Avenc del Vermell (Begues) 14/08/1898 per Font i Sagué, Aguiló i Pagès.

Amb posterioritat, totes aquestes cavitats han estat visitades repetidament per la pràctica totalitat dels gurps de l'entorn.

SITUACIÓ

Les cavitats que a continuació fem esment, dins o en les proximitats del Pla del Marge del Moro, que està enclavat en els límits dels termes municipals de Vallirana i Begues, al Baix Llobregat, estant format per un planell, delimitat per cingles, sobre les profundes rieres del torrent de la font de

l'Alba i el fondo de Vallderrós, a una cota mitjana de poc més d'uns 500 metres.

ACCESSOS

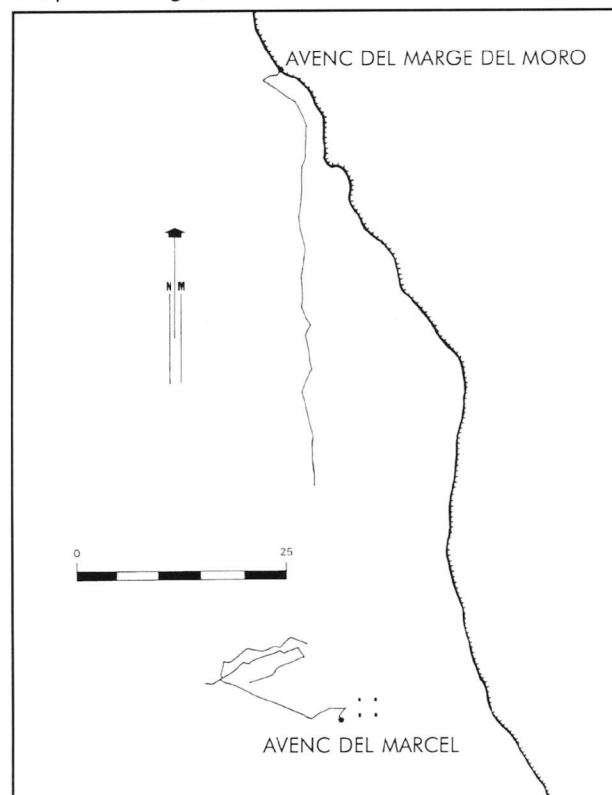
Per Vallirana:

Per la pista del Mas de les Fonts al Pla d'Ardenya, després a l'esquerra, amb pujada per la Serra del Mas, cal seguir les torres d'alta tensió fins pràcticament el cingle que delimita el Pla.

Per Begues:

Per la pista de Can Farfai a la font d'Alba, per després vorejar per sota el cingle del Pla del Marge del Moro fins quasi sota les torres d'alta tensió allí un marcat corriol, ens puja a la punta sud-est del Pla.

Per a l'accés de l'avenc del Vermell, des de la pista de la Font de l'Alba, un cop passada la font, un camí a la dreta ens porta al cingle, on un curt corriol ens duu fins a la boca.

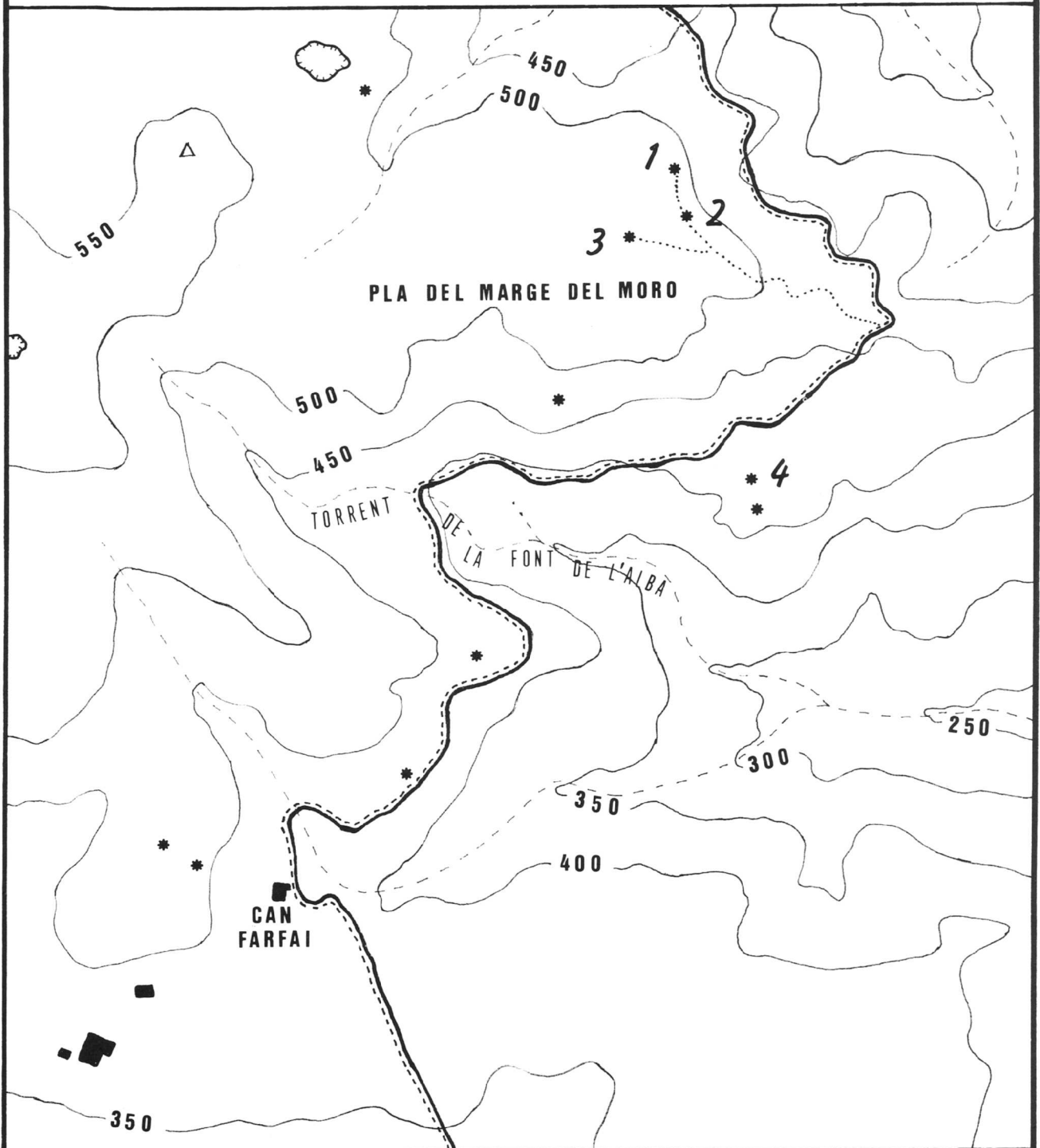
PLANELL DE SITUACIO DE LES CAVITATS DEL PLA DEL MARGE DEL MORO (Baix Llobregat)

1 - *Avenc del Marge del Moro*

3 - *Avenc del Fus*

2 - *Avenc del Marcel*

4 - *Avenc del Vermell*

..... CAMI
* CAVITAT
———— PISTA

0 300

GEOLOGIA

El Pla del Marge del Moro es presenta com una taula carstificable, suaument inclinada al'oest, delimitada per falles escalonades, amb uns salts de falla que arriben a superar els 100m. com la que separa la punta del Pla, amb la taula en que està el veí *avenc del Vermell*.

Els materials pertanyen al Juràsic, i al Trias i estan formats bàsicament per calcàries i dolomies amb algunes dèbils intercalacions de gresos i guixos.

FITXES DE LES CAVITATS

AVENC MARCEL

DESCRIPCIÓ

La boca, junt a la torre elèctrica, que un dels seus ancoratges va obrir accidentalment la cavitat dóna pas a un petit ressalt de 2 m, que lateralment ens comunica sota els troncs que utilitzaren els de FECSA per taponar l'ancoratge de la torre, obrint-se un pou de -39 m, que ens situa en una curta i forta rampa, que després d'un pou de -8 m, dóna pas a través d'una gatera, a una galeria de poc més de 10 m, de recorregut, amb una petita saleta terminal.

Tota la galeria està estructurada sobre dues esquerdes paral·leles, amb evidents desplaçaments laterals i els pertinents blocs despresos, formant pseudo galeries.

A mig recorregut de la galeria terminal de la cavitat cota -50 m, es pot remuntar uns 10 metres més, fins arribar a un encreuament d'esquerdes, per on podem comunicar lateralment amb una petita sala amb gran acumulació de sediments i el sòl mig enfonsat, la qual ens comunica amb una curta galeria concrecionada, que en pocs metres ens porta novament a l'inici del recorregut superior.

Dintre de la saleta, a la paret esquerra, es pot remuntar un ressalt de +7 m, que porta a una gatera que lateralment comunica amb una petita sala entre blocs, i una galeria amb fort pendent, que ens porta fins un punt, on segurament existia una antiga boca de la cavitat.

GENESI I EVOLUCIÓ

Aquesta cavitat, d'estructura tectònica, ha sofert una llarga i complexa evolució. Una primitiva cavitat, estructurada bàsicament, sobre la xarxa de diàclasi sud-oest - nord-est, per un procés de desplaçament de materials, afavorits per la proximitat del cingle que delimita el Pla del Marge del Moro, va patir un procés de reompliment amb materials exteriors, als que pertanyen les bretxes en que es troben les restes òssies del pliocè, així com les restes del gruixuts paquets de fins sediments existents, penjats a mitja alçada de la cavitat.

Un segon procés tectònic, amb desplaçament lateral de grans blocs, forma una sèrie de pseudo galeries, guanyant la profunditat de la cavitat, això afavoreix la seva reexcavació.

Per últim, les filtracions d'aigua de l'exterior, afavoreix un localitzat procés litogènic, a la part altra de l'avenc, així com un desplaçament en profunditat de les terrasses de llims, com és visible clarament en les parets i sòl de la galeria més fonda de la cavitat.

AVENC DEL MARGE DEL MORO

DESCRIPCIÓ

Una boca triangular (1,20x0,7 m) dóna pas a una cruta galeria descendent, fins l'inici d'un pou (p-17,6 m), que continua amb un pou cec (P-6,3 m), que flanquegem per una galeria est-oest, per arribar al final on s'obre un nou pou escalonat (p-12 m) que permet arribar a una petita sala, formada per una cruïlla d'esquerdes (cota -35 m).

Des de la saleta, a més d'unes petites continuacions, s'obren dues galeries la primera orientada al sud, de poc més de 6 m, i la segona orientada al sud-est ascendent, que als pocs metres cal continuar per un laminador vertical d'uns 6 m, que dóna inici a la galeria terminal que presenta un terra amb sediments, amb una sèrie de depressions d'alçada irregular, que varia constantment, amb parets i sostre plenament concrecionats, i que a la part final el pot remuntar uns +10 m, fins a fer-se impenetrable, i amb clares mostres de la proximitat amb l'exterior.

AVENC VERMELL

Una petita boca (1x0,60 m) ens dóna pas a un (P-19 m), que segueix amb una galeria estructurada sobre una esquerra sud-oest nord-est que baixa en fort pendent, i que després d'uns 16 m dóna pas, primer a un ressalt d'uns 4 m i després a un (P-12 m) per continuar amb una galeria amb el sòl amb fort pendent d'uns 36 m de recorregut, fins a fer-se impracticable a -45 m.

NOTA ADICIONAL

No hem pogut comunicar els avencs del Marge de Moro i l'avenc Marcel, com es pot observar en la topografia de conjunt que publiquem, la distància entre els punts més propers d'ambdues cavitats està a uns quinze metres. Cal remarcar que, amés a més, la galeria de l'avenc del Marge del Moro i la galeria «dels Ossos» de l'avenc Marcel, pertanyen a dos sistemes de diàclasi d'orientació diferent, cosa que dificulta la possible comunicació.

LA FAUNA VERTEBRADA DE L'AVENC DEL MARGE DEL MORO

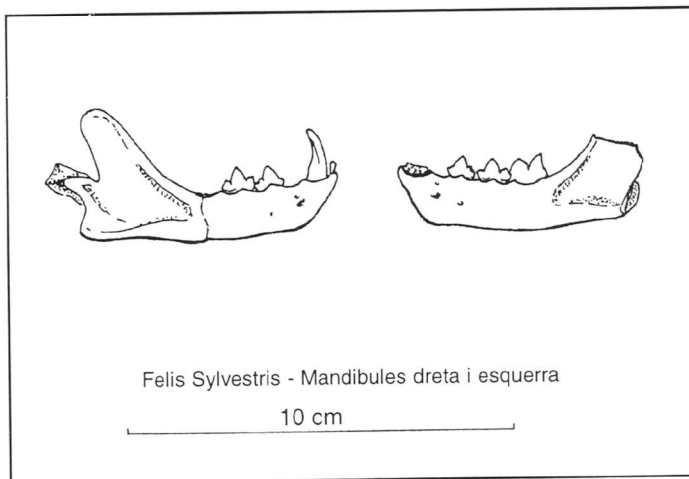
La possibilitat de coincidir amb els mateixos reompliments pliocèns, que es troben a l'avenc del Marge del Moro, va motivar en principi, l'interès per buscar restes de fauna vertebrada, però a mesura que s'anaven recollint els nous materials, es feia palesa la diferència dels mateixos.

En l'avenc Marcel es trobaven restes d'una fauna del Pliocè inferior, que es podria datar entre 1,7 i 1,6 milions d'anys, producte de la disgregació d'una bretxa que havia reomplert aquestes cavitats.

A l'avenc del Marge del Moro, apareix una fauna actual o sub-actual barrejada amb espècies d'una certa antiguitat, entre les que cal destacar el linx.

SITUACIÓ DELS MATERIALS

Durant la recollida de les restes, es va anotar la situació de les troballes en el plànol topogràfic de la cavitat, formant així la taula que relaciona les espècies amb el seu punt de recol·lecció.

L'Estudi d'aquests punts, en relació a la morfologia actual de la cavitat, ens indica el possible accés de la fauna i llur antiguitat.

La proximitat de la cavitat al cingle exterior, i a la superfície, així com el seu origen tectònic, que propicia una xarxa d'esclotxes, ens fa suposar l'existència de caus que entrarien en contacte amb l'avenc, lloc d'accés d'alguns carnívors, i rosegadors, (linx i rates) així com insectívors (musaranyes)

La boca de la cavitat, hi ha permès, l'entrada de la fauna recent, que trobem a la base dels dos pous d'entrada, com són, el gos, el conill, i el bé, productes de caiguda accidental, o llançaments.

Altres restes, com els rat-penats, es troben en diversos punts de la cavitat, cosa molt lògica si considerem la seva condició de troglòfils.

RESULTATS

De les més de dotze espècies trobades, cal destacar pel seu interès, les del linx. La major part de les restes corresponen al linx ibèric (*Lynx pardina*), que són complementades per les restes de conill (*Oryctolagus cuniculus*) que formava part importat de la seva dieta alimentària.

Restes post cranials més grans, i un premolar d'aspecte més antic, així com més llarg, ens fa determinar aquestes troballes com a pertanyents al linx spelaea.

És molt probable que en les restes l'avenc del Marge del Moro, es trobin barrejades les dues espècies comentades totes elles desaparegudes des de fa anys en aquesta zona.

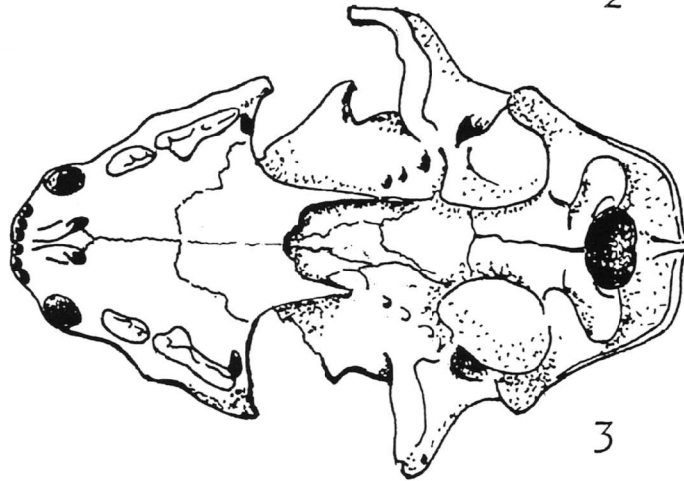
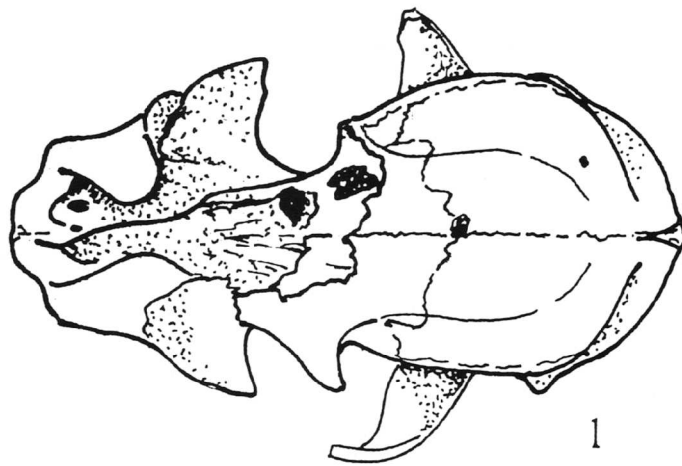
AGRAÏMENTS

Aquestes notes, així com el treball «*Sobre el hallazgo de Lynx pardina (Termmink) y otros vertebrados en el Avenc del Marge del Moro*» presentat en el «7° Congreso Español de Espeleología» són fruit de la col.laboració en el treball de camp i les aportacions dels següents companys:

Lidia Albuja	Teresa Hernandez
Raquel Albuja	Josep Hidalgo
Nura Altés	Xavier López
Josep Bellmunt	Salvador Manzaneres
Maria Garcia	Isil Muntaner
Rosa Gonzalez	Jaume Piera
Josep Guarro	Oriol Pineda
	Jordi Roca
	Josep Manel Victoria

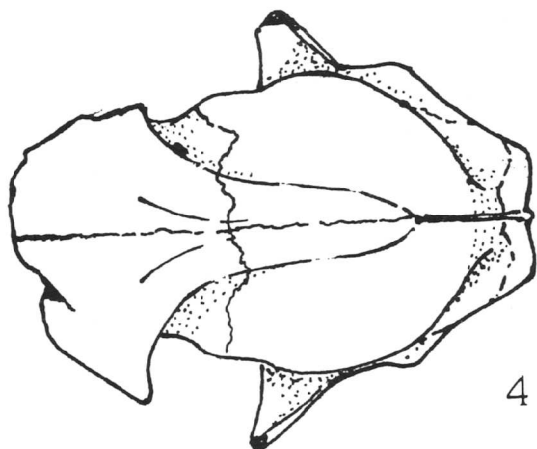
Tabla 1- Relación de especies y puntos de recolección

Especie	Punto de recolección									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
O. Insectívoros										
<i>Crocidura russula</i>			*							
O. Quiròpteros										
<i>Rhinolophus euryale</i>		*	*	*						
O. Carnívors										
<i>Lynx pardina</i>	*	*		*	*					
<i>Felis sylvestris</i>			*	*	*					
<i>Meles meles</i>					*					
<i>Canis familiaris</i>									*	
O. Lagomorfos										
<i>Oryctolagus cuniculus</i>	*	*			*	*				
O. Roedores										
<i>Scirus vulgaris</i>		*								
<i>Eliomys quercinus</i>		*						*		
<i>Muridae</i>		*								
O. Artiodàctils										
<i>Ovis aries</i>					*					
O. Aves										
		*		*						

10 cm

Lynx MM-014(1 vista dorsal, 2 vista lateral, 3 vista basal)

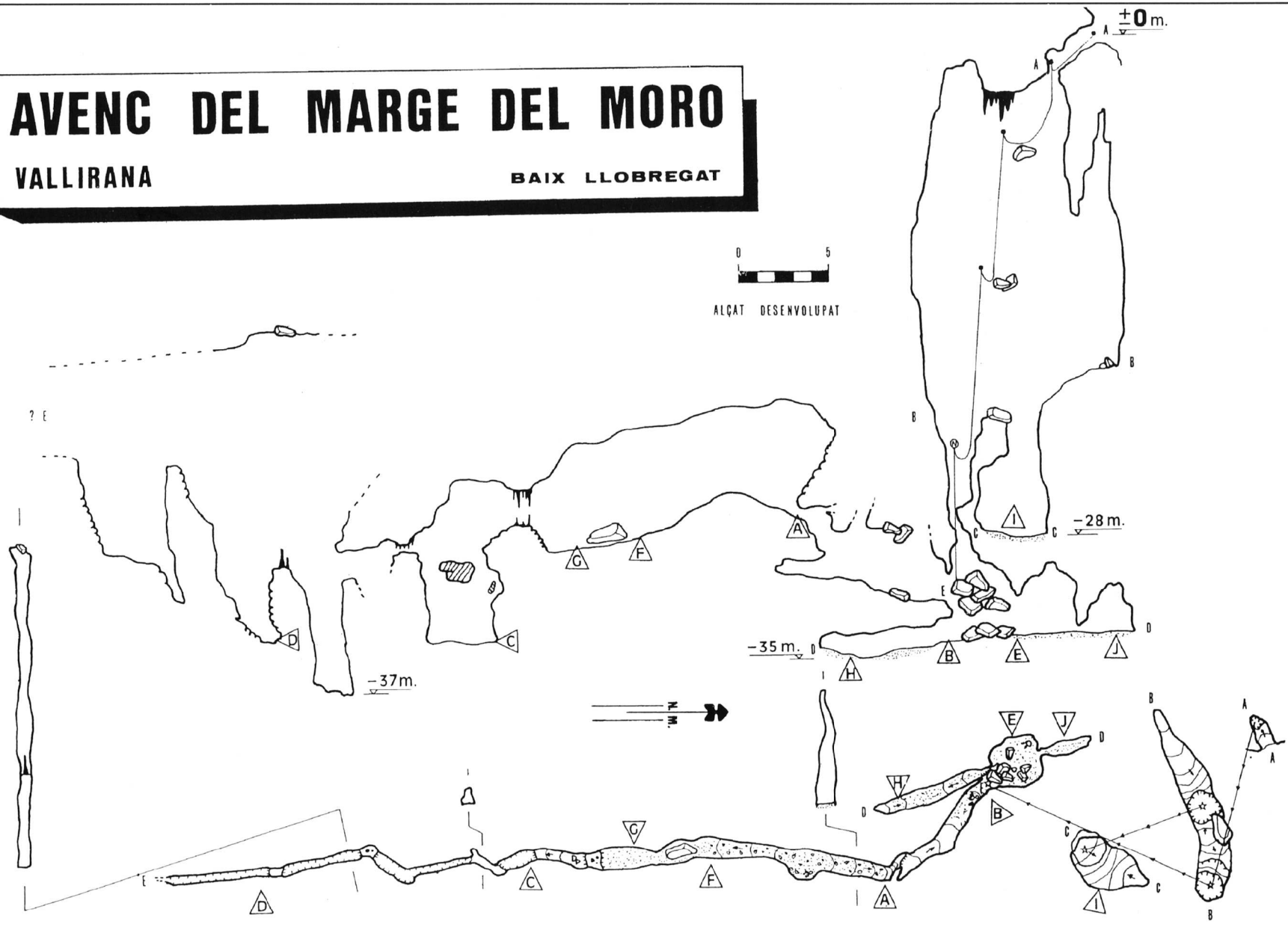
10 cm

Lynx Mm-333 (4 vista dorsal, 5 vista lateral)
MM-334 (6 vista lateral)
MM-335 (7 vista lateral)

AVENC DEL MARGE DEL MORO

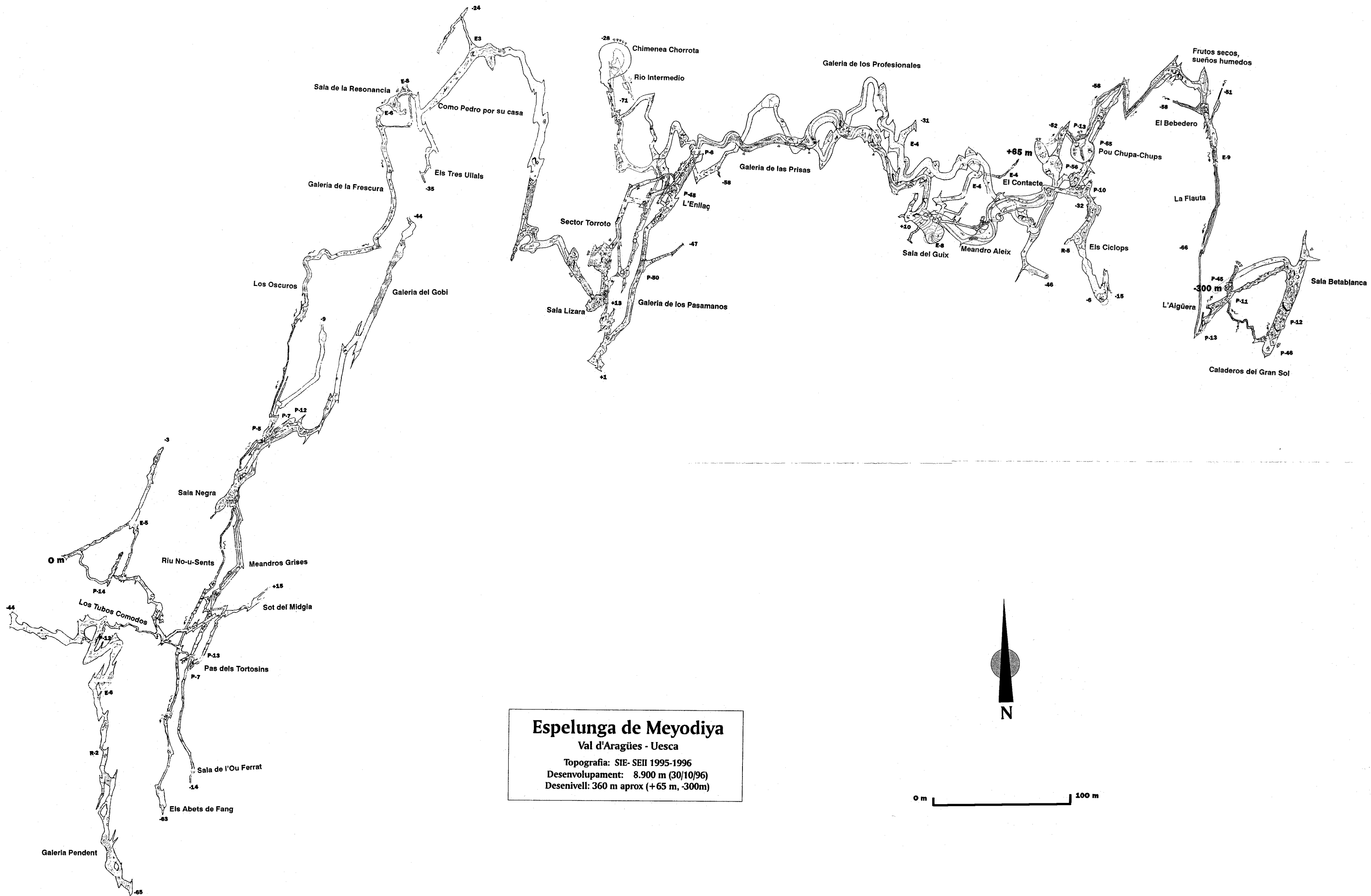
VALLIRANA

BAIX LLOBREGAT

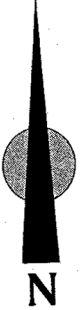

ÍNDIX

Editorial	1
Graller del Boixaguer: L'Entresolat (Montsec d'Ares)	2-4
Graller Lo Comú	5
Breu història d'un insecte familiar, publicació de l'estudi sobre el coleòpter. <i>Oscadytes</i> . Rovirai (Lagar, 1975)	6
Tuta d'Escales (Alta Garrotxa)	8-9
Forat del Gat (Berguedà)	10-11
C-5 Esquain (Osca)	12-13
Exploracions a la zona d'Añisclo (Grallera d'Añisclo)	14-16
La Font de Rivert	17-20
Campanyes espeleològiques al masís de Bernera	21-36
- Anexe de topografies de cavitats al massís de Bernera	37-81
Puntualitzacions sobre algunes cavitats conegudes d'antuvi a les Terres de Ponent	82-89
Un nou -100 a Catalunya. El Querant de Paus (La Noguera)	90-91
L'Avenc Marge del Moro i altres cavitats al Baix Llobregat	92-98
Índex	99

Espelunga de Meyodiya
 Val d'Aragües - Uesca
 Topografia: SIE- SEII 1995-1996
 Desenvolupament: 8.900 m (30/10/96)
 Desnivell: 360 m aprox (+65 m, -300m)

0 m 100 m

